

NARODNA BANKA HRVATSKE

GODIŠNJE

IZVJEŠĆE

1994

NARODNA BANKA HRVATSKE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE 1994

I. UVOD	1. OSNOVNA GOSPODARSKA KRETANJA U 1994. GODINI	13
	1.1. Osnovne značajke gospodarskih kretanja u svijetu	13
	1.2. Ponuda novca, inflacija, tečaj i kamatne stope u Hrvatskoj	14
	1.3. BDP, proizvodnja i investicije	17
	1.4. Plaće i osobna primanja	19
	1.5. Zaposlenost i nezaposlenost	21
	1.6. Javni prihodi i rashodi	22
	2. PLATNA BILANCA REPUBLIKE HRVATSKE	23
	2.1. Tekuće transakcije	23
	2.1.1. Robna razmjena	
	2.1.2. Razmjena usluga	
	2.1.3. Računi dobiti i tekućih transfera	
	2.2. Kapitalne i financijske transakcije	24
	2.3. Računi rezervi	25
	3. MONETARNA POLITIKA U 1994. GODINI	26
	3.1. Monetarni agregati	26
	3.1.1. Kretanje klasičnih monetarnih agregata	
	3.1.2. Kretanje neto domaće aktive	
	3.2. Kreditni odnosi s državom i prijenos računa države u depozit kod Narodne banke Hrvatske	34
	3.2.1. Kreditni odnosi s državom	
	3.2.2. Prijenos žiro-računa države u depozit kod Narodne banke Hrvatske	
	3.3. Kreditni odnosi s bankama i emisija blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske	35
	3.3.1. Krediti odobreni bankama	
	3.3.2. Blagajnički zapisi Narodne banke Hrvatske i repo aukcija blagajničkih zapisa	
	3.3.3. Likvidnost banaka	
	3.4. Kamatne stope Narodne banke Hrvatske	41
	3.5. Intervencije na deviznom tržištu i politika tečaja	41
	4. POSLOVI S MEĐUNARODNIM FINANCIJSKIM INSTITUCIJAMA, STAND BY / STF ARANŽMAN I ODNOSI S BANKAMA	43
	4.1. Odnosi s Međunarodnim monetarnim fondom	43
	4.2. Skupina Svjetska banka, Europska banka za obnovu i razvoj, Inter - Američka banka za razvoj	44
	4.3. Odnosi s inozemnim bankama	45

4.4.	Platni promet s inozemstvom i SWIFT	46
5.	BANKOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ	47
5.1.	Uvod	47
5.2.	Struktura bilance banaka	47
	5.2.1. Struktura izvora sredstava banaka	
	5.2.2. Struktura aktive banaka u Republici Hrvatskoj	
5.3.	Analiza kapitala banaka	49
5.4.	Analiza kvalitete aktive banaka	50
5.5.	Analiza dobiti banaka	52
5.6.	Osvrt na sadašnje stanje u bankovnom sustavu	52
6.	POSLOVANJE TREZORA	54
6.1.	Poslovanje s novčanicama hrvatskog dinara	54
6.2.	Poslovanje s novčanicama kune i kovanim novcem kuna i lipa	56
7.	INFORMATIZACIJA, ORGANIZACIJA I KADROVI	62
7.1.	Organizacija i informatizacija	62
7.2.	Djelovanje Savjeta Narodne banke Hrvatske i pravni poslovi	64
7.3.	Publikacije Narodne banke Hrvatske; Istraživačka djelatnost	65
7.4.	Kadrovi	66
	7.4.1. Stipendiranje	
	7.4.2. Obrazovanje i usavršavanje zaposlenih	
	7.4.3. Plaće zaposlenih	
	7.4.4. Neka socijalna i druga obilježja	
8.	FINANCIJSKO IZVJEŠĆE	68
8.1.	Godišnji obračun Narodne banke Hrvatske za 1994. godinu	68
II.	ČLANOVI SAVJETA NARODNE BANKE HRVATSKE	73
III.	UNUTRAŠNJI USTROJ NARODNE BANKE HRVATSKE	75
IV.	LISTA BANAKA	79
V.	STATISTIČKI DODATAK	93

PREDGOVOR

PREDGOVOR GUVERNERA NARODNE BANKE HRVATSKE
PROF. DR. PERE JURKOVIĆA
GODIŠNJEM IZVJEŠĆU NARODNE BANKE HRVATSKE ZA 1994. GODINU
KOJE SE PODNOSI SABORU REPUBLIKE HRVATSKE
TEMELJEM ČLANKA 8. ZAKONA O NARODNOJ BANCII HRVATSKE

Tijekom 1994. godine ostvareni su vrijedni rezultati u hrvatskom gospodarstvu: konsolidirani su rezultati stabilizacijskog programa, ostvaren je značajan stupanj konvertibilnosti domaće valute, akumulirane su značajne dodatne devizne rezerve, prekinut je višegodišnji pad proizvodnje, na posljepku uvedena je nova službena domaća valuta - kuna i lipa.

Sa stajališta ostvarivanja ustavnih zadaća središnje hrvatske banke, od osobitog su značenja rezultati ostvareni glede stabilizacije cijena, stabilnosti intervalutarnog tečaja kune, unapređenja na području vanjske likvidnosti, kao i aktivnosti vezane uz uvođenje nove hrvatske valute. Ostvareni rezultati na svim tim područjima apsolutno su zadovoljavajući. Stopa inflacije u razdoblju od prosinca 1993. do prosinca 1994. godine iznosila je -3%; u tom razdoblju kuna je u odnosu na DEM aprecirala za oko 4,5%; u istom razdoblju saldo računa tekućih transakcija platne bilance ostvaren je na razini suficita od oko 103 milijuna USD kao i godinu dana ranije; devizne rezerve tijekom godine povećane su za oko 789 milijuna USD.

Istina, netko će možda reći: stabilizacija cijena nije sve, niti u krajnjem slučaju smije biti konačni cilj jednog gospodarskog programa. Ali, ako je to, kao što u osnovi i jest, točno, ipak ostaje nepobitna činjenica da je stabilnost cijena, govoreći matematičkim jezikom, nužan iako ne dovoljan preduvjet za ostvarivanje svih drugih najbitnijih gospodarskih ciljeva; među njima i stabilnog i brzog gospodarskog razvoja na zdravim osnovama.

Iskustvo ostvarivanja gospodarskih reformi u svijetu od one najranije u Čileu pa do najnovije u Brazilu nedvojbeno je potvrdilo da ne postoji pozitivna korelacija između stope inflacije (a niti isto monetarnih agregata) i stope rasta nacionalnog bruto proizvoda. Razlog tome prije svega vezan je uz činjenicu da bez stabilizacije cijena nije moguće motivirati investitore (poduzetnike) a ni mobilizirati izvore za financiranje rasta iz domaće i/ili inozemne štednje. Treba također reći da smo mi u situaciji da ostvarene rezultate stabilizacije tek trebamo kapitalizirati. Pretpostavka je za to da se pokrene kauzalni lanac stabilizacije - kredititet zemlje - priljev stranog kapitala. Naravno, stabilizacija cijena ima i mnogo šire značenje; bez te stabilizacije nema ni demokracije, a to je i jedna od nezaobilaznih pretpostavki za naš priključak na međunarodne integracije.

Od samog iniciranja Stabilizacijskog programa pa do danas, a to znači i tijekom 1994. godine, monetarna politika igrala je jednu od ključnih uloga u ostvarivanju njegovih ciljeva.

Ostvarena restrikcijom ponude novca u momentu lansiranja Programa, a i nešto prije toga, presjekla je glavnu kariku inflatornog mehanizma tzv. "inflatornog očekivanja", da bi kasnije elastičnim prilagođavanjem potražnji za novcem (kako se to u monetarnim krugovima kaže: vođenjem "netransparentne monetarne politike"), uspjela uspješno lavirati između ostvarivanja dvaju u osnovi proturječnih ciljeva: kontrola nad rastom monetarnih agregata i vrlo stabilnog intervalutarnog tečaja domaće valute.

Ovakav pristup vođenja monetarne politike stalno je zahtijevao usavršavanje instrumentarija monetarne politike, pri čemu su devizne transakcije, odnosno intervencije Narodne banke Hrvatske na deviznom tržištu postale glavni kanal kreiranja primarnog novca. Čak preko 95% ukupne aktive Narodne banke Hrvatske odnosi se na devizna sredstva. Uz napuštanje kreditiranja poslovnih banaka najprije putem selektivnih kredita, a zatim i uz tzv.

"opće kvote", nastojalo se što više ograničiti i automatski pristup sekundarnim izvorima likvidnosti.

Iako je rast monetarnih agregata tijekom 1994. godine bio visok - posebno M1 i primarnog novca (preko 100%) zahvaljujući procesu remonetizacije, on nije imao proinflatorno djelovanje. To ujedno pokazuje ne samo da monetarna politika Narodne banke Hrvatske u 1994. godini nije slijedila kruta "monetaristička pravila" već i da nije bila previše restriktivna. Većoj stabilizacijskoj učinkovitosti monetarne politike u 1994. godini bitno je pridonosila i suficitarna orijentacija fiskalne politike (ukupni suficit konsolidirane države u 1994. godini iznosio je oko 0,6% bruto domaćeg proizvoda). Međuovisnost monetarne i fiskalne politike još se više iskazala prenošenjem depozita središnje države u Narodnu banku Hrvatske.

Ostvareni rezultati na planu stabilizacije gospodarstva i povećanja deviznih rezervi omogućili su da se na Dan državnosti, 30. svibnja 1994. godine, u optjecaj pusti nova službena hrvatska valuta - kuna i lipa, a kasnije da se sklopi prvi Stand by / STF aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom. Ovaj aranžman bio je zatim osnovom proširenja suradnje i sklapanja novih kreditnih aranžmana sa Svjetskom i Europskom bankom i drugim međunarodnim financijskim institucijama, kao što je omogućio i okončanje pregovora o reprogramiranju naših dugova u okviru tzv. Pariškog kluba. Ne treba posebno objašnjavati da uspješno okončanje ovih pregovora unutar Pariškog kluba ima bitnog odraza na ukupni kredibilitet Hrvatske na svjetskom financijskom tržištu, kao što će ih imati i predstojeći dogovor s tzv. Londonskim klubom. Narodna banka Hrvatske je vrlo aktivno sudjelovala u pripremanju i sklapanju svih spomenutih aranžmana.

Stand by / STF aranžman s Međunarodnim monetarnim fondom donio je nova ograničenja glede vođenja monetarne politike. Umjesto uobičajenog projiciranja monetarnih agregata, kao glavni kriterij provođenja monetarne politike utvrđena je Neto domaća aktiva bankarskog sektora, koji je prema prvom Pismu o namjerama bio utvrđen vrlo restriktivno, da bi prilikom prve i druge kontrole (revizije) aranžmana bio nešto omekšan. Narodna banka Hrvatske je do sada taj kriterij ostvarivala uz određena stanovita prekoračenja, koja su joj naknadnim odlukama Odbora izvršnih direktora MMF-a bila prihvaćena.

Uz spomenute rezultate monetarne politike u 1994. godini, a i do danas, treba spomenuti i neke probleme koji su se u dosta oštroj formi pokazali na monetarnoj sceni. Riječ je prije svega o dva problema: visini i strukturi kamatnih stopa i vrlo raširenoj pojavi nelikvidnosti. Oba su problema u osnovi strukturnog karaktera, a prisutni su manje - više u svim zemljama u tranziciji pa i u Hrvatskoj.

Visoke kamatne stope posljedica su nekoliko momenata: prvo, spremnosti nekih poduzeća u poteškoćama da se zadužuju pod svakim uvjetima; drugo, loše bilančne pozicije posebno bivših i/ili sadašnjih državnih banaka što ih zbog visoke imobilnosti njihove aktive prisiljava na vođenje politike visokih kamatnih marži; i naposljetku, treće, još uvijek relativno visokih nekomercijalnih rizika ulaganja u Hrvatsku.

Problem nelikvidnosti je također strukturnog podrijetla i vezan je uz nemogućnost nekih značajnih privrednih subjekata, uključujući i državu, da uredno podmiruju svoje dospjele financijske obveze.

Budući da su oba problema strukturne naravi, oni se ne mogu rješavati mjerama globalne politike kakva je i monetarna. Povećanje ponude novca ne bi pridonijelo smanjenju kamatnih stopa. Dapače, pozitivan učinak likvidnosti bio bi neutraliziran pa i nadjačan negativnim učincima dohotka, cijena i inflatornih očekivanja te iste politike. Treba, znači, čim prije krenuti u restrukturiranje. Iskustvo zemalja u tranziciji je opet pokazalo da su one zemlje koje su odlučnije krenule u proces restrukturiranja vlastitog gospodarstva, uz nešto veće početne gubitke u proizvodnji, brže ostvarile zadovoljavajuće stope rasta, i obrnuto.

Aktivnost Narodne banke Hrvatske nije se samo iskazivala u vođenju monetarne politike. Značajne aktivnosti ostvarene su i u kontroli banaka, unapređenju platnog prometa, ekonomskim odnosima s inozemstvom, trezorskoj aktivnosti, analizama i studijama u

monetarnoj sferi i razvoju organizacijskog ustroja banke. No, ovaj uvod nema namjeru ponavljati sve ono što je već vrlo cjelovito i konkretno iznijeto u kraćoj i široj verziji Izvješća.

Možda jedna aktivnost ipak zaslužuje da bude posebno spomenuta, a to je briga o novim kadrovima, posebno o pomlađivanju kadrova i njihovom obrazovanju. Zahvaljujući široko uspostavljenoj suradnji s centralnim i drugim bankama u Europi, Banka je samo u prošloj godini uputila na izobrazbu u inozemstvo preko 250 kandidata, a organizirani su i različiti oblici izobrazbe u zemlji. Primljeno je više od 34 novaka, a Banka je preuzela i stipendiranje preko 20 najboljih studenata treće i četvrte godine Ekonomskog fakulteta. Ocijenili smo da i ova politika nema alternative i da samo na taj način možemo doći do kadrova primjerenih jednoj uspješnoj središnjoj banci, kakva želi postati Narodna banka Hrvatske.

Pero Jurković
23. VII. 1995.

I. UYOD

1. OSNOVNA GOSPODARSKA KRETANJA U 1994. GODINI

1.1 OSNOVNE ZNAČAJKE GOSPODARSKIH KRETANJA U SVIJETU

Godina 1994. bila je godina svršetka četverogodišnje recesije u svijetu i godina velikog rasta svjetske trgovine. U prošloj godini ostvarena je najviša stopa rasta u posljednjih gotovo dvadeset godina. Svjetska trgovina povećala se 9,4% dok je 1993. rast iznosio 3,7%. Visoka stopa rasta svjetske trgovine ostvarena je visokom stopom rasta uvoza, prije svega kod industrijski razvijenih zemalja (10,5% dok je 1993. rast iznosio 1,5%), a ukupni je svjetski izvoz narastao 8,6%, godinu dana ranije rast je iznosio 1,5%.

Istovremeni gospodarski rast u zemljama kontinentalne Europe u godini 1994. ostvaren je bez oživljavanja inflacije, i u zemljama čije su valute osjetno deprecirale u posljednjih nekoliko godina (Italija, Velika Britanija, Švedska, Finska, Španjolska). Godišnja stopa inflacije u industrijskim zemljama iznosila je 2,4% prema 3% u godini 1993. U 15 zemalja Europske Unije stopa rasta proizvodnje iznosila je 2,8% prema negativnoj stopi rasta od 0,4% u 1993. Za većinu ovih zemalja tipična je "dualna ekspanzija" koja se temelji na rastu izvozne i uvozne potražnje. Zahvaljujući tome sve je veći broj zemalja u tranziciji Centralne i Istočne Europe na putu ostvarivanja pozitivnih stopa rasta. Od 1990. vrijednost izvoza iskazana u USD povećana je za 27%, a najveći rast izvoza ostvaren je u Poljskoj (iznad 50%) dok je najmanji u Mađarskoj (oko 10%). Ukupan trgovački deficit zemalja Istočne Europe smanjen je na 5 milijardi USD, što predstavlja oko 7,5% vrijednosti izvoza roba, dok je u godini 1993. njihov trgovinski deficit dosegao 15%.

Glavni pokretač rasta svjetske trgovine u godini 1994. bio je ponovljeni rast direktnih stranih ulaganja, najzastupljenijeg oblika priljeva međunarodnog kapitala u zemlje u razvoju. Veći dio direktnih stranih ulaganja potekao je iz razvijenih zemalja (najviše iz SAD-a: 60 milijardi USD i Velike Britanije: 30 milijardi USD) u zemlje u razvoju azijskog kontinenta (ukupno 105 milijardi USD, od čega u Kinu 34 milijarde USD) i u latinskoameričke zemlje (26 milijardi USD). Taj tijek bio je potaknut realokacijom određenih industrijskih aktivnosti i usmjeren na uvoz kapitalnih dobara, dakle robe na kojoj se temeljila ekspanzija izvoza ovih zemalja.

Priljev direktnih inozemnih ulaganja u zemlje Centralne i Istočne Europe smanjen je u odnosu na razinu priljeva u godini 1993., kada je iznosio 6 milijardi USD. Više od polovine tog kapitala ulazilo je u zemlje najranije tranzicije (Mađarsku, Poljsku, Republiku Češku), primarno kroz "zajednička ulaganja". Zemlje investitori bile su SAD, Njemačka i Austrija. Razlog manjem priljevu inozemnog kapitala u te zemlje u godini 1994., treba tražiti u još uvijek nesigurnom investicijskom okruženju, netransparentnoj i nestabilnoj pravnoj strukturi i potrebama veće mobilizacije štednje u zemljama investitorima.

Najvažnija događanja u međunarodnom monetarnom sustavu 1994. usprkos nekoliko intervencija podrške američkom dolaru, uz povećanje kamatnih stopa u SAD, trend pada vrijednosti američkog dolara prema jenu i marki nastavljen je sve do kraja studenog godine 1994. Tek dvjema uzastopnim, snažnim intervencijama FED-a, izvršenim u studenom u suradnji s drugim centralnim bankama, privremeno je zaustavljeno daljnje smanjenje vrijednosti američkog dolara. Na kraju godine 1994. tečaj USD/DEM bio je nešto ispod razine s kraja 1993., a tečaj USD/YEN na razini 102.2 prema 111.2 na koncu 1993. Pred kraj 1994., pojavom "Meksičke krize", pa i zbog očekivanja da će se razlike u kamatama preokrenuti u korist drugih valuta, započeo je drugi val smanjenja vrijednosti dolara koji traje do danas.

Kretanja tečajeva na europskom deviznom tržištu, a nadasve valuta što participiraju u Europskom mehanizmu deviznih tečajeva (ERM), tijekom najvećeg dijela 1994. kretala su se u uskim, dogovorenim granicama. Pri tome su talijanska lira i španjolska pezeta dvije europske valute koje su realno najviše deprecirale u 1994. (Itl. 4% i Esp. 7%). Povremeno je tijekom 1994. bilo izraženo i slabljenje francuske valute, no sve su se tenzije na europskom deviznom tržištu, uz pomoć internih intervencija, odvijale u okviru dogovorenih granica fluktuiranja.

TABLICA 1

GLAVNI MAKROEKONOMSKI INDIKATORI SVJETSKE PRIVREDE U 1994. GODINI

stopa rasta u postocima

	GDP	R o b n i		Inflacija	Nezapo- slenost	Saldo tek.rn. u mlrd. USD
		Uvoz	Izvoz			
INDUSTRIJSKE ZEMLJE	3,0	10,5	8,6	2,4	8,1	-10,1
<i>Europska unija</i>	2,8	8,5	10,0	3,1	11,6	28,5
<i>USA</i>	4,1	15,0	11,4	2,6	6,1	-155,7
<i>Japan</i>	0,6	13,5	1,0	0,7	2,9	129,3
<i>Kanada</i>	4,5	13,1	15,1	0,2	10,4	-0,6
ZEMLJE U TRANZICIJI	-9,4	...	...	295,2	...	-12,3
<i>Centralna i Istočna Europa</i>	-3,8	...	...	203,2	...	-9,4
ZEMLJE U RAZVOJU	6,3	8,7	10,4	48,0	...	-91,0
<i>Azija</i>	8,6	13,1	13,4	13,5	...	11,2
<i>Afrika</i>	2,7	-2,9	0,1	33,6	...	11,6
<i>Srednji Istok i Europa</i>	0,7	-6,6	4,1	32,3	...	-19,2
<i>Zapadna Hemisfera</i>	4,6	13,7	9,4	225,8	...	-47,9

Izvor: WEO, svibanj 1995., MMF; OECD, prosinac 1994.

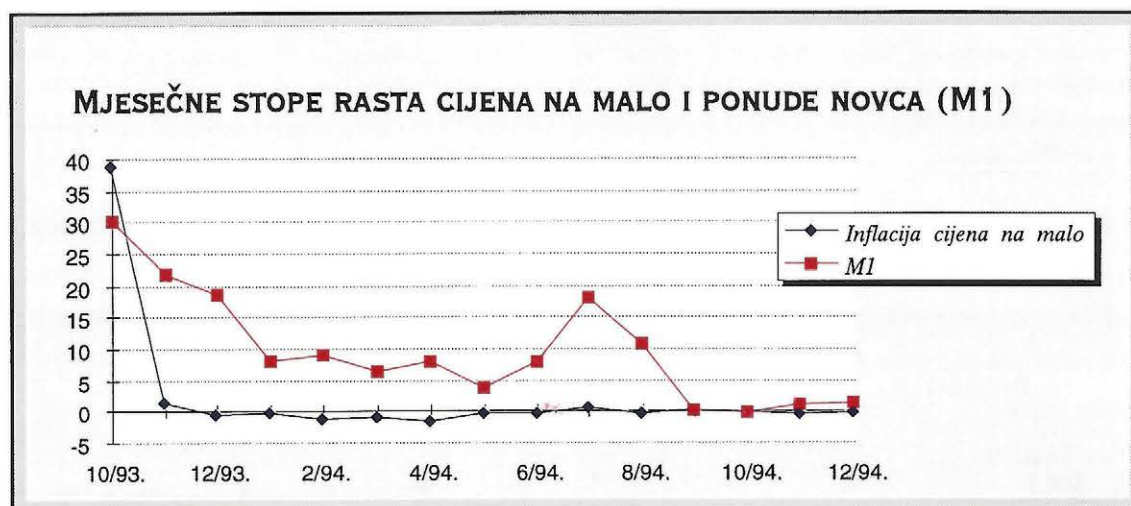
Problemi visoke nezaposlenosti u industrijskim zemljama i zemljama u tranziciji, te problemi fiskalne konsolidacije, kao problemi strukturne naravi, trebat će se tek riješiti u okviru srednjoročnih ciljeva ekonomske politike. Proračunski deficit u industrijskim zemljama smanjen je sa 17% udjela u ukupnom društvenom proizvodu te skupine zemalja u 1993. na oko 4% u 1994., kao rezultat većeg poreznog prihoda u uvjetima gospodarskog rasta. Istovremeno je porast javnog duga u odnosu prema nominalnom društvenom proizvodu uz porast kamatnih stopa na tržištima kapitala dodatno suzio prostor budžetskog djelovanja. Konsolidacija javnih financija u većini industrijskih zemalja ostaje prioritetnom zadaćom zbog rastuće osjetljivosti međunarodnih investitora na ostvarene i očekivane poteze u političkoj i ekonomskoj sferi.

1.2 PONUDA NOVCA, INFLACIJA, TEČAJ I KAMATNE STOPE U HRVATSKOJ

Godina 1994. protekla je u znaku deflacije cijena. Nakon što je mjesečna stopa rasta indeksa cijena na malo dosegla maksimum od gotovo 40 posto u listopadu godine 1993., objavom stabilizacijskog programa cijene su usporene i usmjerene prema padu. Tako su u razdoblju od prosinca 1993. do prosinca 1994. godine zabilježene deflacija cijena na malo od 3 posto i deflacija cijena proizvođača od 5,5 posto. Međutim, tijekom istoga razdoblja stope rasta ponude novca bile su

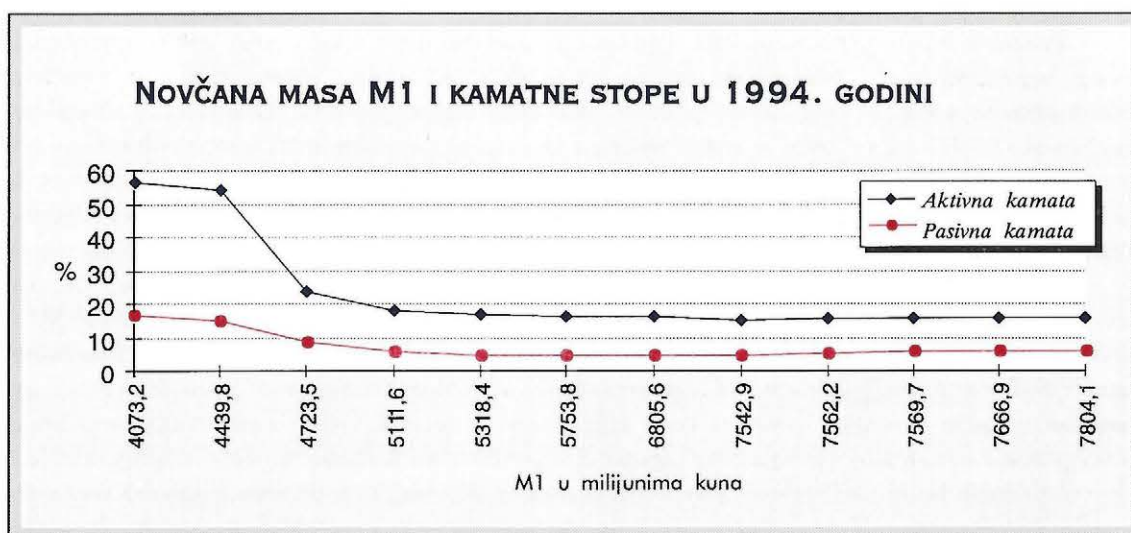
daleko veće od stopa inflacije. Ipak, povećana ponuda novca nije uzrokovala porast cijena zbog toga što je rastom ponude novca samo odgovoreno na povećanu potražnju za novcem. Do naglog rasta potražnje za novcem došlo je uslijed obaranja inflacijskih očekivanja i pada nominalnih kamatnih stopa. Oba su čimbenika utjecala na brzo smanjenje oportunitetnih troškova držanja novca. Naglo je naraslo povjerenje u domaću valutu i stvorene su nove okolnosti koje su omogućile uvođenje hrvatske valute Kune, u svibnju godine 1994.

SLIKA 1

Međutim, smanjenje nominalnih kamatnih stopa bilo je mnogo sporije od smanjenja inflacije. Zbog toga je hrvatski bankovni sustav u godinu 1994. zakoračio na vrlo visokoj razini pasivnih i aktivnih nominalnih i realnih kamatnih stopa. Prosječna kratkoročna aktivna kamata u siječnju iznosila je 56,3 posto na godišnjoj razini. Bio je to jedan od razloga zbog kojih je NBH tijekom 1994. godine vodila politiku djelomičnog zadovoljavanja potražnje za novcem. Željelo se spriječiti stabiliziranje realnih bankovnih kamata na suviše visokim razinama. No, NBH uspjela je smanjiti kamate samo do one razine do koje su to dopustili visoki troškovi financijskog posredovanja u Hrvatskoj.

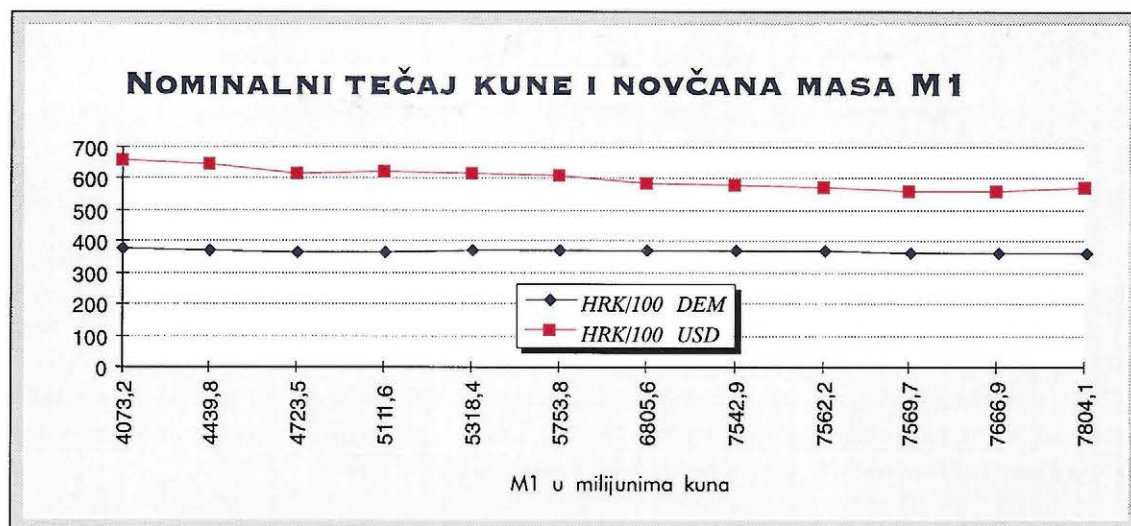
SLIKA 2

Kao što se vidi na slici 2, osjetan pad kamata bilo je moguće postizati do mjeseca travnja. U tom je mjesecu vrijednost novčane mase M1 prešla razinu od 5 milijardi kuna (oko 6 posto bruto domaćeg proizvoda) i otada je porast novčane mase prestao djelovati na kamatu. Od uvođenja kune u svibnju, pa do kraja godine, prosječna se aktivna kamata stabilizirala na razinama između 15 i 16,5 posto godišnje, a prosječna se pasivna kamata kretala između 3,8 posto i 5 posto. Visina aktivnih i razlika između aktivnih i pasivnih bankovnih kamata tako su svedene do razina s kojih se dalje mogu osjetno smanjivati samo mjerama na strani financijske ponude restrukturiranjem i sanacijom banaka, jačanjem konkurencije i ubrzavanjem inovacija u sektoru financijskog posredovanja.

Ipak, rast ponude novca nastavljen je i nakon što je postalo očigledno da kamate ne mogu dalje padati. Željelo se zadovoljiti sezonski vrh potražnje za novcem tijekom ljetnih mjeseci i izbjeći rizik prevelike aprecijacije kune. Domaća je valuta, naime, tijekom posljednja dva mjeseca godine 1993. nominalno aprecirala oko 11,7 posto, što je bila posljedica naglog jačanja povjerenja i sklonosti držanju novca. Kao što se vidi na slici 3, usprkos rastu ponude novca trend aprecijacije nastavljen je i tijekom čitave 1994. godine.

SLIKA 3

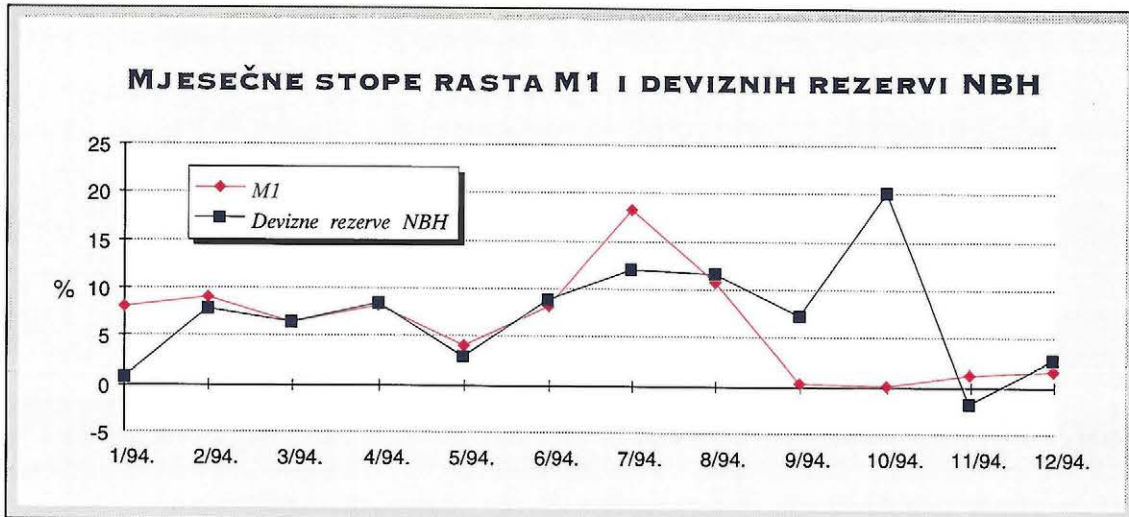

Pritom je kuna osjetno aprecirala u odnosu na američki dolar (14,2 posto), dok je aprecijacija prema njemačkoj marki bila mnogo manjeg intenziteta (4,5 posto). Aprecijacijom je pojačana vjerodostojnost ukupne monetarne politike, olakšano je potpisivanje listopadskog Stand-by aranžmana s MMF-om, a s druge je strane zadržana mogućnost dalje akumulacije deviznih rezervi, pri čemu aprecijacija nije ugrozila izvoz koji je rastao tijekom 1994. godine. Ukupno uzevši, aprecijacija od 4,5 posto prema DEM praćena je rastom novčane mase M1 od 107 posto u razdoblju od prosinca 1993. do prosinca godine 1994., te rastom deviznih rezervi NBH od 128 posto u istom razdoblju.

Politika koja dovede do takvih rezultata očigledno nalikuje politici fiksnog tečaja. I podaci na slici 4 podupiru takav zaključak. Na toj su slici prikazane mjesečne stope rasta novčane mase M1 i deviznih rezervi NBH. Slika jasno pokazuje usku povezanost brzine rasta novčane mase i deviznih rezervi do listopada prošle godine. Od listopada nadalje veza slabi zbog toga što je ulazak u Stand-by aranžman označio promjenu karaktera veze između novca i rezervi. Od tada se s porastom ponude novca postupa se mnogo opreznije, zbog toga što je u prethodnom jednogodišnjem razdoblju udio M1 u procijenjenom bruto nacionalnom proizvodu narastao s vrlo niskih, hiperinflacijskih 2-3 posto, na mnogo viših 9 posto. S druge strane, Stand by aranžman otvorio je alternativne kanale eksternog povećanja vjerodostojnosti ekonomske politike izravnim kreditiranjem od međunarodnih financijskih

institucija i regulacijom obveza po osnovi vanjskog duga. Oba će čimbenika već u srednjem roku utjecati na vanjsko i unutrašnje jačanje vjerodostojnosti te će povećati vjerojatnost očuvanja stabilnosti u dugom roku.

SLIKA 4

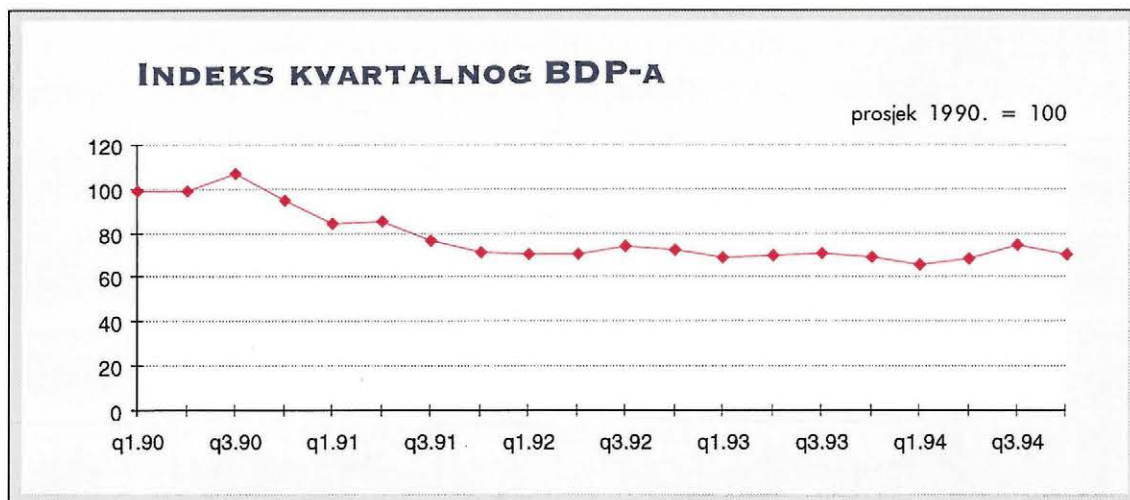
Prema tome, godina 1994. predstavljala je razdoblje konsolidacije rezultata prve faze stabilizacijskog programa. U toj su fazi stvorene bitne pretpostavke za dugoročnu stabilnost te je uspostavljen makroekonomski okvir koji će osigurati provođenje fundamentalnih mikroekonomskih reformi uz minimalne društvene troškove.

1.3 BDP, PROIZVODNJA I INVESTICIJE

Na izlasku iz hiperinflacijskog razdoblja ne mogu se odmah postići spektakularni razvojni rezultati, posebno ne u svim sektorima, jer je gospodarska struktura koja je naslijeđena iz razdoblja hiperinflacije nastajala u uvjetima bez razvijenih tržišta kapitala. Umjetno poticanje rasta mjerama monetarne politike na takvoj gospodarskoj strukturi značilo bi kratkoročno ubrzanje neodrživog rasta nekonkurentnih ekonomskih aktivnosti. A to bi već u srednjem roku dovelo do jačanja pritiska na povećanje fiskalnog deficita i emisije novca, te bi potom započeo novi inflacijski ciklus. Vodeći monetarnu politiku s pogledom na srednji i dugi rok, NBH je tijekom godine 1994. vodila pragmatičnu politiku kojom je stvoren okvir za početak rasta onih ekonomskih aktivnosti koje mogu rasti i razvijati se na temelju svojih konkurentskih prednosti na tržištu i u uvjetima tzv. tvrdih budžetskih ograničenja. Rezultat nije izostao. Po prvi put tijekom 90-tih godina, u godini 1994. postignut je rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) od 0,8 posto, a svi pokazatelji ekonomske aktivnosti zabilježili su ulazak hrvatskog gospodarstva u uzlaznu putanju rasta. Pritom treba napomenuti da je ova mjera rasta dodane vrijednosti vrlo konzervativna jer, zbog statističkih razloga, obuhvaća vrlo mali dio novonastalog privatnog sektora i potcjenjuje rast dodane vrijednosti u aktivnosti trgovine.

Osim toga, procijenjeni kvartalni indeks BDP-a koji je prikazan na slici 5 sadrži neke elemente koji utječu na "uprosječivanje" kretanja ove vremenske serije. To znači da se može sumnjati u to da je pad bio dublji od onoga koji je prikazan. Ako je to točno, zaključujemo da je rast u prošloj godini bio još izraženiji od onoga što pokazuju podaci (alternativne procjene na temelju ove metodologije govore o rastu od 1,8 posto).

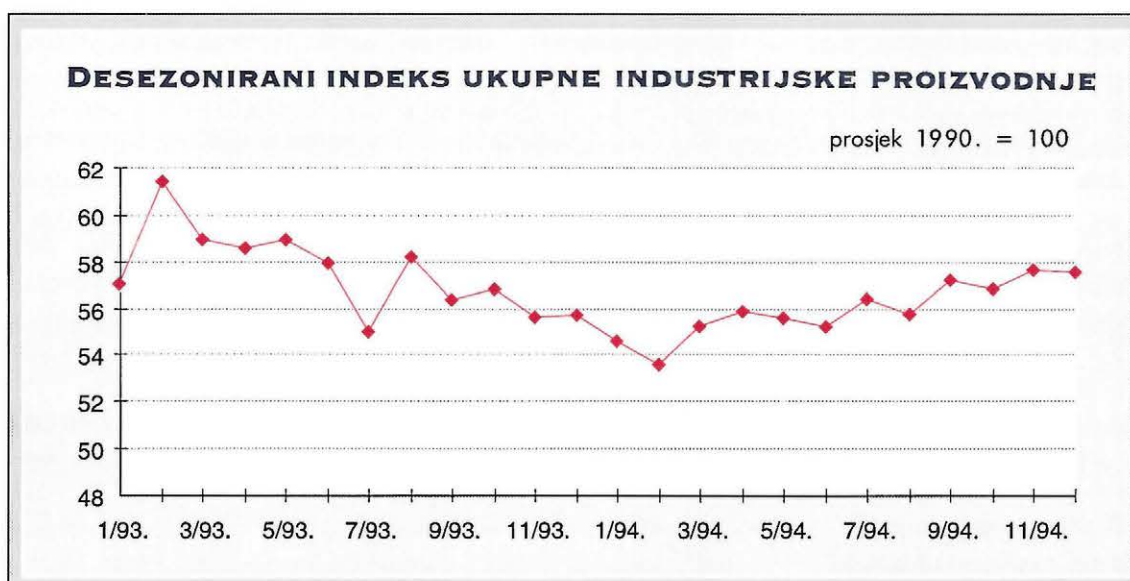
SLIKA 5

Podaci o industrijskoj proizvodnji u manjoj se mjeri temelje na procjenama i u većoj se mjeri oslanjaju na primarne podatke koji se prikupljaju izravno od poduzeća. Međutim, uzorak poduzeća je "star" jer obuhvaća veća i pretežno starija poduzeća. Stoga indeksi industrijske proizvodnje prikazuju silinu problema restrukturiranja, ali nam ne daju dovoljno informacija o događajima u privatnom sektoru. Uprkos tomu i ovaj indeks jasno pokazuje preokret do kojeg je došlo tijekom prošle godine.

Slika 6 pokazuje da je nakon veljače godine 1994. započeo rast ukupne industrijske proizvodnje u Republici Hrvatskoj, tako da je u prosincu godine 1994. ona bila 3,4 posto veća nego u prosincu 1993. godine i 7,5 posto veća nego u veljači godine 1994. Ipak, kada se promatra odnos godišnjih prosjeka, prosječna je razina industrijske proizvodnje u 1994. godini bila za oko 3 posto niža od prosjeka za 1993. godinu. Prema tome, dok je rast BDP-a uočljiv već na međugodišnjoj razini, rast industrijske proizvodnje očituje se tek kada se analizira razdoblje unutar 1994. godine. Ta razlika je posljedica specifičnih teškoća restrukturiranja koje su najviše izražene unutar sektora industrije, a u njenom okviru u području proizvodnje sredstava rada. Razlika ujedno ukazuje na relativno brži oporavak u ostalim sektorima, posebno u sektoru usluga.

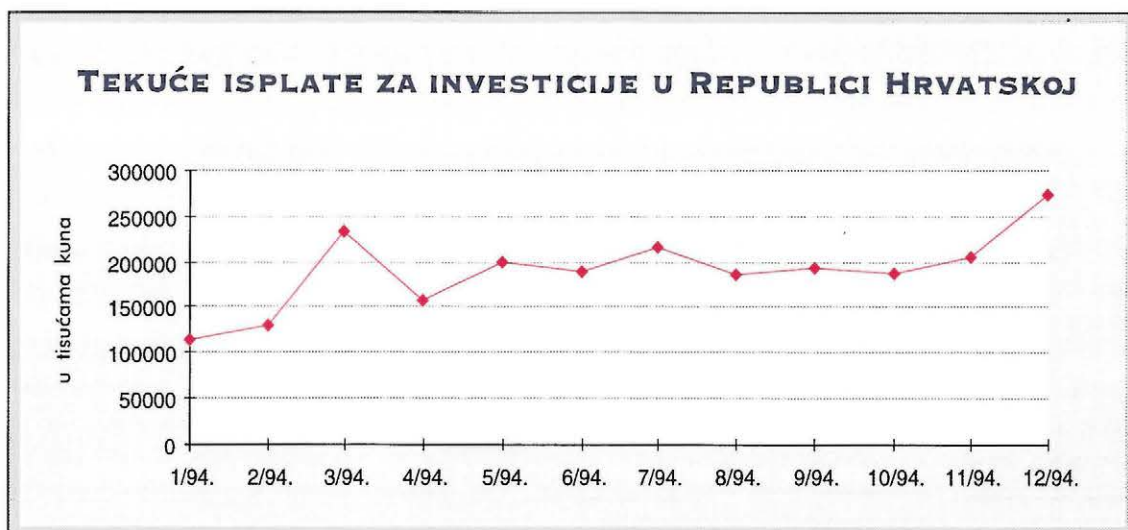
SLIKA 6

Prethodno prikazani podaci imaju količinski karakter. Drugim riječima, po definiciji se radi o realnim pokazateljima. Međutim, većina realnih ekonomskih pokazatelja izvodi se na temelju podataka o financijskim tijekovima koji se deflacioniraju. Takav postupak dovodi do goleme pogreške mjerenja u uvjetima visoke inflacije i zbog toga je svaka usporedba 1994. s 1993. godinom na temelju tako konstruiranih podataka krajnje nepouzdana. Zbog toga podatke o investicijama na temelju novčanih isplata prikazujemo samo za 1994. godinu.

Na slici 7 prikazani su mjesečni iznosi nominalnih isplata za investicije u Republici Hrvatskoj. Mjesečni iznosi su međusobno usporedivi, no pri tumačenju podataka treba imati na umu sljedeće: prvo, tijekom 1994. godine zabilježena je deflacija, tako da su realni iznosi isplata za investicije nešto veći od nominalnih. Drugo, usprkos svih ograda prema podacima, oni upućuju na početak oživljavanja investicijske aktivnosti u Republici Hrvatskoj. Takav se zaključak i logički uklapa u ukupnu sliku gospodarskih kretanja u 1994. godini. Ipak, intenzitet, strukturu i prirodu investicijske aktivnosti u ovom je trenutku teško procijeniti i ona je zasigurno i dalje niža od željene.

SLIKA 7

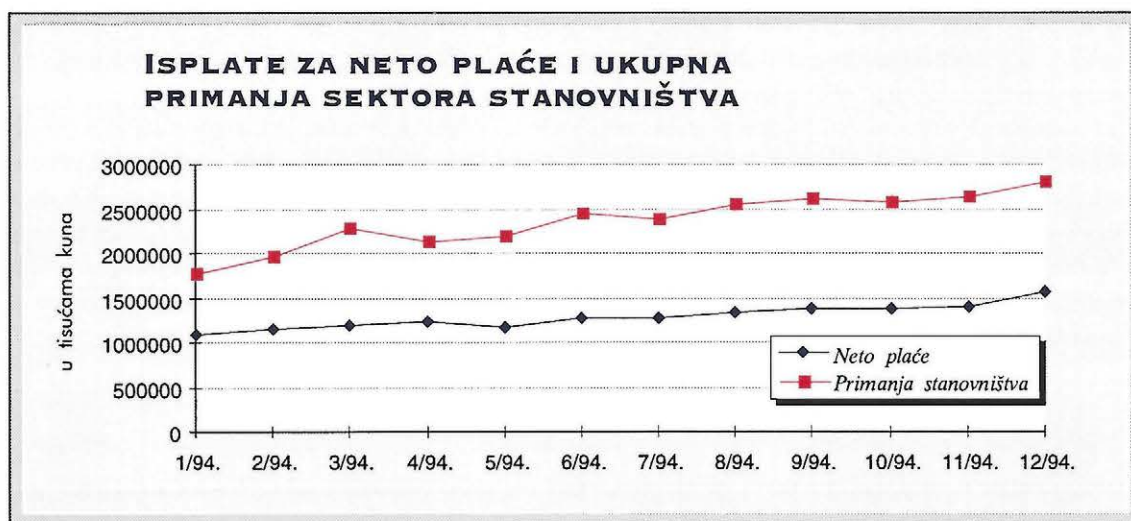

Izvor: ZAP, prema: *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 36: str.86.

1.4. PLAĆE I OSOBNA PRIMANJA

Plaće i osobna primanja također pripadaju skupini pokazatelja koji se konstruiraju na temelju podataka o financijskim tijekovima. Iz već objašnjenih razloga nemoguće je pouzdano uspoređivati hiperinflacijsko i deflacijsko razdoblje, te zbog toga prikazujemo samo kretanja tijekom protekle godine.

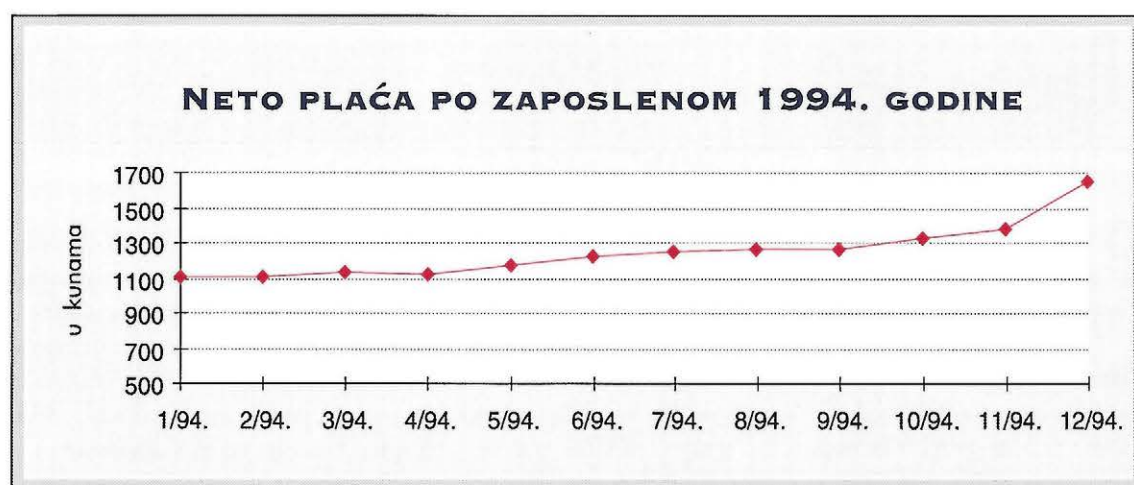
Na slici 8 prikazani su podaci o mjesečnim isplatama neto plaća kao i kretanje ukupnih primanja sektora stanovništva. Razlika između ukupnih primanja i primanja po osnovi neto plaća obuhvaća ostale naknade za rad i transfere sektoru stanovništva. Ukupne isplate za neto plaće bile su u prosincu 1994. godine za 31,6 posto veće nego u istom mjesecu 1993. godine, a ukupna primanja sektora stanovništva u istom su razdoblju rasla nešto manje, tj. 25,5 posto. Oba podatka upućuju na to da je tijekom 1994. godine, u prosjeku, došlo do oporavka prosječnog životnog standarda građana.

Iako je spomenuti rast vjerojatno bio nejednako raspoređen na različite grupe građana zavisno o izvorima prihoda, najveći broj građana imao je povećanu kupovnu moć. Raduje to što je takav rast ostvaren na način koji neće potaknuti inflaciju.

Politika dohodaka pokazala se čvrstom i vjerodostojnom, tako da je rast primanja sektora stanovništva financiran iz "realnih" izvora iz ukupnog realnog rasta i rasta proizvodnosti te prestankom inflacijskog oporezivanja držatelja novca.

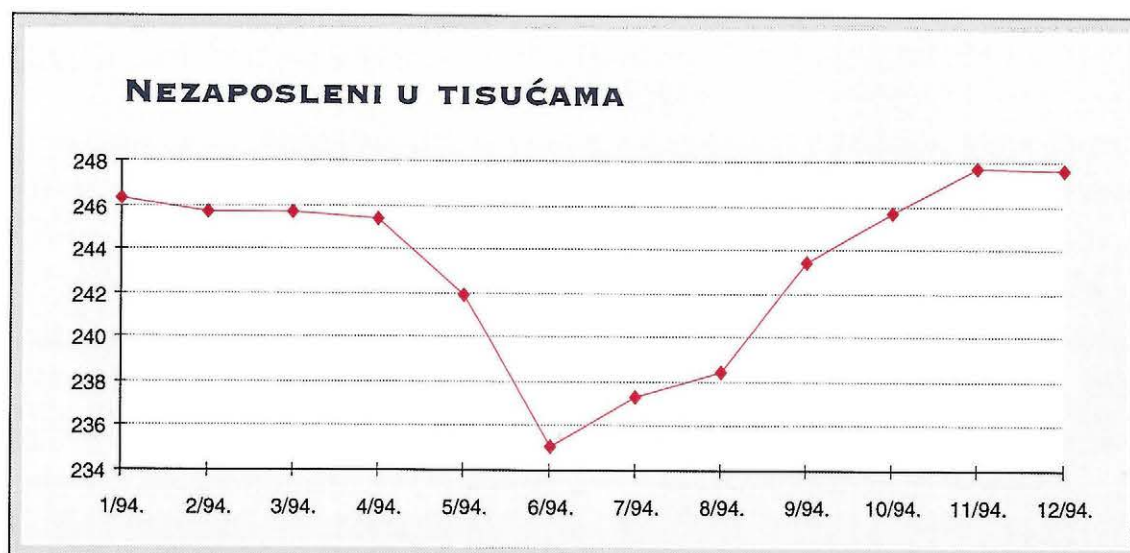
U prilog tome zaključku govori i podatak o kretanju prosječne mjesečne neto plaće u Hrvatskoj tijekom 1994. godine, što je prikazano na slici 9. Na toj se slici jasno očituje trend rasta prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj. Međutim, nagli rast u prosincu ne odražava realno kretanje, već je posljedica uvođenja isplata za tzv. topli obrok u neto plaće. Stoga se potpuna slika dobiva ako se usporede podaci za studeni 1994. s istim mjesecom 1993. godine. U tom je razdoblju prosječna nominalna neto plaća po radniku narasla 35,6 posto.

1.5. ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST

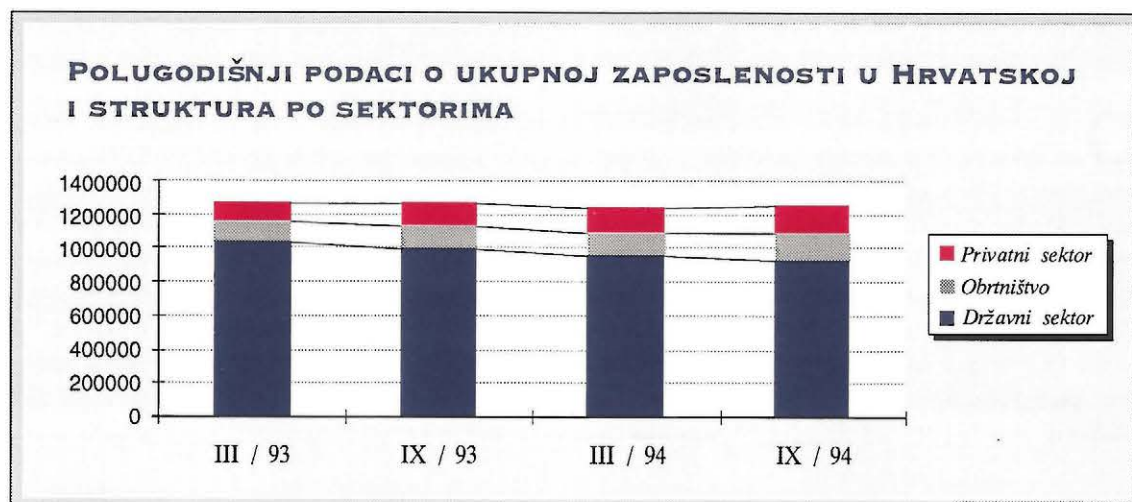
O kretanju zaposlenosti može se zaključivati na temelju promatranja kretanja vrijednosti isplata za neto plaće i kretanja neto plaće po zaposlenom. Isplate neto plaća narasle su 31,6 posto, a prosječna je plaća narasla 35,6 posto, te odatle slijedi da se broj zaposlenih morao smanjiti za oko 4 posto. Međutim, statistika zaposlenosti u Hrvatskoj vrlo je manjkava. Ako se promatra jedini službeni mjesečni podatak o kretanju broja zaposlenih (ne obuhvaća Ministarstva obrane i unutrašnjih poslova te novonastali privatni sektor), dolazi se do zaključka da je broj zaposlenih pao sa 1079000 u prosincu 1993. na 989000 u prosincu godine 1994. To znači 90000 izgubljenih radnih mjesta, ili pad od 8,3 posto. Ova brojka, međutim, opisuje problem restrukturiranja jer se u uzorku nalaze pretežno stara i veća poduzeća. Kako je tijekom godine broj nezaposlenih relativno malo oscilirao, (vidi sliku 10), zaključujemo da je te radnike dijelom apsorbirao novonastali privatni sektor i siva ekonomija.

SLIKA 10

Rezultati prvih ozbiljnijih istraživanja zaposlenosti u kojima su kombinirani različiti statistički izvori potvrđuju ovaj zaključak. Na slici 11 prikazano je kretanje triju komponenti ponude rada odnosno zaposlenosti. Prvo, zaposlenost u bivšem društvenom sektoru koji nije privatiziran. Drugo, zaposlenost u "obrtništvu". I treće, zaposlenost u privatiziranom i novonastalom privatnom sektoru. Podaci pokazuju da je tijekom protekle godine pad zaustavljen, te da je u razdoblju od ožujka do rujna po prvi puta došlo do malog ali ohrabrujućeg povećanja ukupnog broja zaposlenih. Uz sve ograde prema podacima i njihovoj neslužbenoj prirodi, prikazanom se rezultatu može vjerovati jer se on logički uklapa u opću sliku gospodarskih kretanja.

Na slici se vidi da je krajem 1993. i početkom 1994. godine došlo do pada ukupnog broja zaposlenih, nakon čega sredinom prošle godine započinje rast broja zaposlenih. Tako je ukupni broj zaposlenih u ožujku 1994. bio 2,1 posto manji nego u ožujku 1993. godine, u razdoblju rujna na rujna pad je iznosio 0,1 posto, a u šestomjesečnom razdoblju od ožujka do rujna 1994. godine zabilježen je rast od 1,1 posto. Da ovi podaci imaju smisla, svjedoči i podatak da je prosječan broj aktivnih radnika korisnika zdravstvenog osiguranja u 1994. godini bio samo 0,3 posto manji nego u 1993. godini.

Izvor: Neslužbeni podaci, Ekonomski institut - Zagreb.

1.6. JAVNI PRIHODI I RASHODI

Državni je proračun imao središnju ulogu u fazi konsolidacije rezultata prve faze stabilizacijskog programa. Tijekom protekle godine prekinuto je subvencioniranje državnog proračuna putem monetarne politike, odnosno kroz otvorenu ili prikrivenu emisiju novca. Općom konsolidacijom javnih financija postignut je suficit centralnog proračuna od 543,9 milijuna kuna ili 0,6 posto procijenjenog BDP-a. Pritom se konsolidacija prije svega odrazila na strani proračunskih prihoda. Na javne rashode i dalje značajan utjecaj ima ukupna politička situacija.

U strukturi prihoda najveći dio odnosi se na porezne prihode (96,7 posto). Porez na promet proizvoda i usluga pritom je obuhvaćao 66,7 posto ukupnih poreznih prihoda, a ostale bitne stavke su porez na dobit i dohodak (17 posto) i porezi na međunarodnu trgovinu (15,6 posto). Prihodi od kapitala zastupljeni su samo sa 1,5 posto u ukupnim prihodima proračuna (prihodi od prodaje poduzeća iznosili su 325,3 milijuna kuna), a neporezni prihodi su sudjelovali sa 1,8 posto.

Tekući rashodi centralnog proračuna iznosili su 24,2 posto procijenjenog BDP-a za prošlu godinu. Od toga se na rashode za dobra i usluge odnosilo 81,6 posto. U tome je najveći udio Hrvatske vojske te troškova socijalne skrbi (1,6 posto BDP-a) u čemu je najveći udio troškova zbrinjavanja prognanika i izbjeglica. Za subvencije i ostale tekuće transfere izdvojeno je 13,5 posto tekućih rashoda ili 2,1 posto BDP-a. U tome je najveći udio subvencija HŽ-u (8 posto tekućih rashoda) i poljoprivredi (1,5 posto). Za plaćanje kamata izdvojeno je 4,1 posto ukupnih rashoda centralnog proračuna (ili 1 posto BDP-a), od čega se najveći dio odnosio na plaćanje kamata po osnovi stare devizne štednje i obveznica za restrukturiranje. Kapitalni su rashodi (javne investicije) iznosili 1,9 milijardi kuna ili 2,3 posto BDP-a.

Spomenuti suficit od 543,9 milijuna kuna ili 0,6 posto BDP-a iskorišten je za smanjenje domaćeg javnog duga. U tome je najznačajnija stavka smanjenja zaduženja kod NBH, pri čemu je u tom iznosu sadržan i efekt stvaranja riznice, odnosno seljenja računa države iz poslovnih banaka u depozit kod NBH. Ako se ima na umu da je neto transferirana emisijska dobit NBH u prošloj godini iznosila 141,5 milijuna kuna, te kada se tome doda iznos plaćenih kamata na kredite NBH od 10,7 milijuna kuna, očigledno je da je fiskalna konsolidacija središnjeg proračuna omogućila vođenje umjerene monetarne politike u protekloj godini.

2.1. TEKUĆE TRANSAKCIJE

Saldo računa tekućih transakcija u 1994. godini zadržao se na praktično istoj razini kao i u 1993. godini: kumulativno je ostvaren suficit od 103 milijuna USD (ili približno 0.7 posto procijenjenog GDP-a Republike Hrvatske u 1994. godini). Podatak o suficitu na tekućem računu od 278 milijuna USD, koji je objavljen u Izvješću NBH za 1993. godinu korigiran je na 104 milijuna USD, najvećim dijelom zbog izmjene u metodologiji iskazivanja transfera na tekućem računu. Suficit tekućih transakcija kontinuirano se ostvaruje tijekom protekle tri godine, a kretanje u 1994. godini posebno je značajno sa stajališta ostvarivanja ciljeva Stabilizacijskog programa. Suficit računa tekućih transakcija pokazuje da je Republika Hrvatska agregatno trošila manje nego što je agregatno proizvodila u 1994. godini, čime su stvorene dodatne pretpostavke za ostvarivanje održivog neinflatornog rasta GDP-a. Međutim, u 1994. godini došlo je do promjene u odnosima pojedinih podbilanci računa tekućih transakcija, pa se dani suficit tekućih transakcija ostvaruje pri općenito većem opsegu razmjene na tekućem računu.

2.1.1. ROBNA RAZMJENA

Podbilanca robne razmjene iskazuje deficit koji je u 1994. godini kumulativno iznosio 969 milijuna USD. Time je deficit robne razmjene uvećan u odnosu na 1993. godinu za 206 milijuna USD (27 posto) uz sporiji rast robnog izvoza u odnosu na robni uvoz. Struktura robne razmjene prema finalnoj namjeni ukazuje da se porast tog deficita ostvaruje na temelju većeg porasta uvoza od izvoza intermedijarnih dobara (sirovina i repromaterijala) i kapitalne opreme, dok se na robama široke potrošnje ostvaruje suficit. Najveći dio deficita robne razmjene (63 posto) ostvaren je u četvrtom kvartalu 1994. godine. Deficit robne razmjene, dakle, motiviran je potrebama rasta domaće proizvodnje, odnosno potrebama rekonstrukcije domaće ekonomije, u uvjetima njene postupne strukturne promjene.

2.1.2. RAZMJENA USLUGA

Podbilanca razmjene usluga iskazuje suficit, koji je u 1994. godini kumulativno iznosio 738 milijuna USD a kojim se pokriva dio deficita ili cjelokupan deficit robne razmjene. Suficit u razmjeni usluga u 1994. godini viši je u odnosu na 1993. godinu za 106 milijuna USD (oko 17 posto). Najznačajnija stavka u strukturi razmjene prema vrstama usluga je turizam (u 1994. godini prihodi od turizma činili su 1427 milijuna USD ili 62 posto od ukupnih prihoda na temelju razmjene usluga; kod ukupnih rashoda postotak je iznosio 35 posto ili 552 milijuna USD). Porast neto prihoda (64 posto u 1994. u odnosu na 1993. godinu) ostvarenih na temelju međunarodnog turizma ukazuje da stabilizacija ekonomske i političke situacije, uz dodatne poticajne mjere Vlade Republike Hrvatske, očito povoljno utječe na kretanje ove komponente podbilance usluga.

2.1.3. RAČUNI DOBITI I TEKUĆIH TRANSFERA

Podbilance dobiti i tekućih transfera u 1994. godini kretale su se različito u odnosu na 1993. godinu i po predznaku i po dinamici.

U podbilanci dobiti došlo je do manjeg sniženja deficita u odnosu na 1993. godinu (za 17 milijuna USD ili 12 posto). To sniženje ostvareno je na temelju manjeg intenziteta pada prihoda od investicija u odnosu na pad rashoda s naslova stranih investicija u Republici Hrvatskoj.

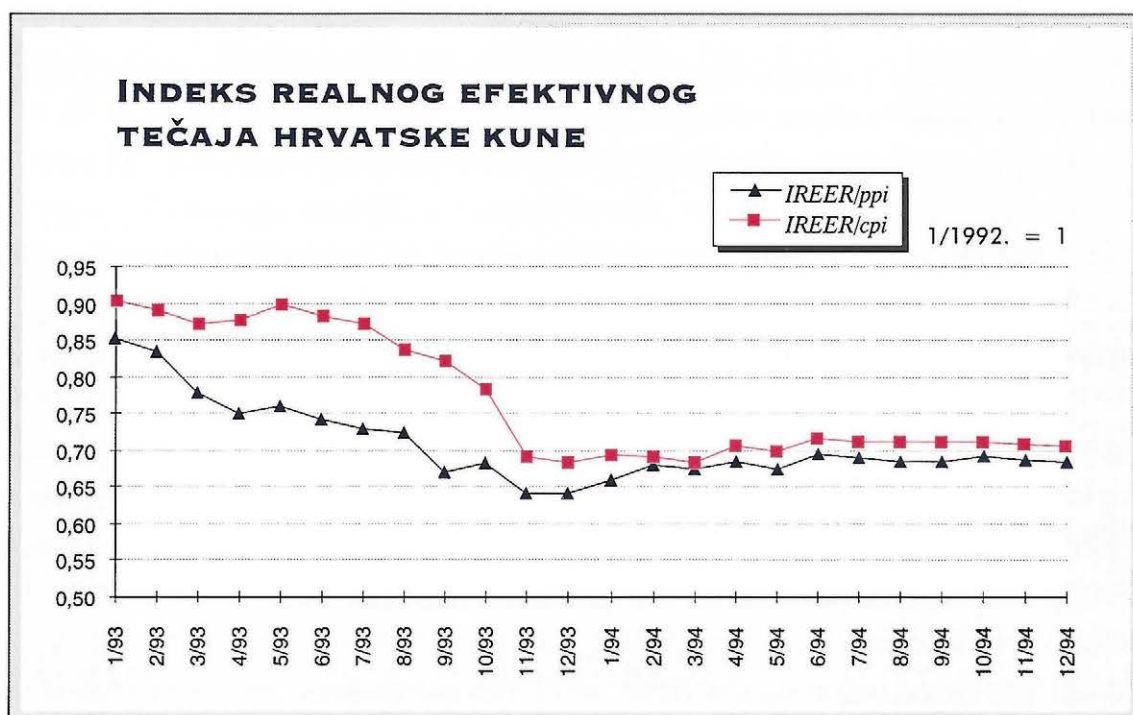
U podbilanci tekućih transfera zabilježen je rast suficita u iznosu od 83 milijuna USD (22 posto) u odnosu na 1993. godinu. Najveći dio tog rasta uvjetovan je povećanjem prihoda na temelju tekućih transfera privatnog sektora (za 41 milijun USD ili 14 posto) i smanjenjem rashoda temeljem transfera inozemstvu istog tog sektora (za 57 milijuna USD). Neto-promjene tekućih transfera javnog sektora negativno su djelovale na rast suficita podbilance tekućih transfera. Kretanje tekućih transfera privatnog sektora ukazuje na rast povjerenja u domaći bankarski sustav, dok je kretanje na području javnog sektora uglavnom indikacija stagnacije opsega izravne (nepovratne) pomoći Republici Hrvatskoj tijekom 1994. godine.

2.2. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE

Saldo računa kapitalnih i financijskih transakcija iskazuje suficit (ili priljev kapitala) i na godišnjoj razini u 1994. iznosi 584 milijuna USD, odnosno značajno je porastao u odnosu na prethodnu godinu (2.16 puta više u odnosu na 1993. godinu). Taj je saldo u 1994. godini i relativno visok (u odnosu na tekući račun) najviše zbog a) dospjelih, a neplaćenih obveza po osnovi inozemnih kredita, i b) većeg priljeva sredstava na račune privatnog sektora.

Per saldo, strano ulaganje u Hrvatsku (izravne inozemne investicije) i korištenje ostalih dugoročnih kredita, premda bilježe porast u odnosu na 1993. godinu, tijekom 1994. godine imaju manji značaj za formiranje salda računa kapitalnih i financijskih transakcija. Takvo kretanje uglavnom se može objasniti postojanjem kriznog žarišta u neposrednoj blizini teritorija Republike Hrvatske.

SLIKA 12

2.3. RAČUN REZERV I

Račun rezervi NBH, na temelju ovakvih kretanja računa tekućih transakcija i računa kapitalnih i financijskih tokova korigiranih za stavku pogreške i propusti (101 milijun USD na strani prihoda u 1994. godini), bilježi vrlo brzi rast u 1994. godini - devizne su rezerve u 1994. povećane za 789 milijuna USD. Relativno značenje promjena na računu rezervi najbolje se može vidjeti ako ih iskažemo u mjesecima prosječnog robnog i uslužnog (nefaktorske usluge) uvoza: krajem 1993. godine devizne rezerve NBH pokrivala su oko 1.27 mjeseci prosječnog robnouslužnog uvoza, a krajem 1994. godine 2.49 mjeseci. Promatrano kvartalno, rast rezervi bio je brži u III. i IV. kvartalu 1994., što je uvjetovano sezonskim efektima priljeva na temelju pružanja turističkih usluga na deviznom tržištu. Rast deviznih rezervi proširuje mogućnost aktivnije intervencije Narodne banke Hrvatske u slučaju iskazane potrebe domaće ekonomije i temeljna je podloga stabilnosti tečaja domaće valute.

3.1. MONETARNI AGREGATI

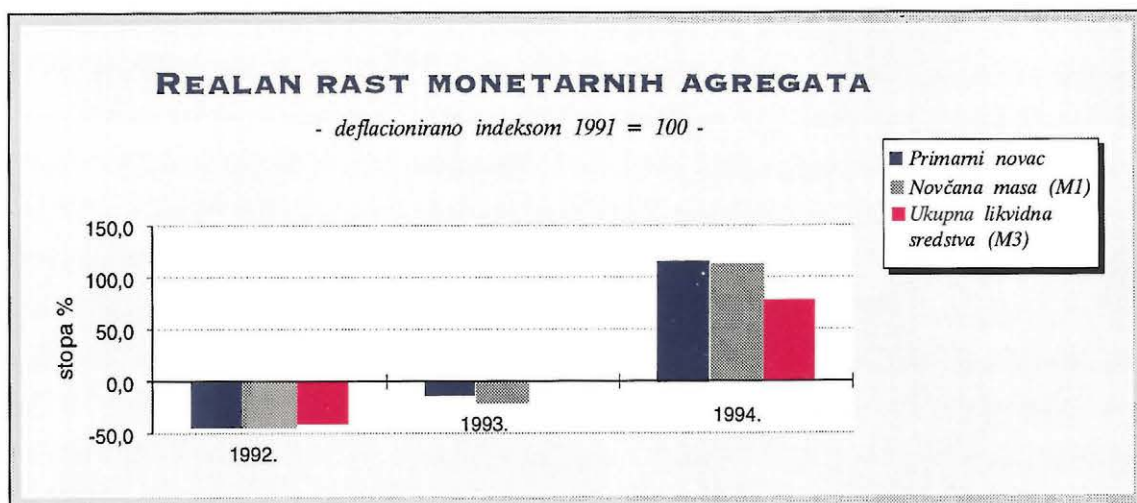
3.1.1. KRETANJE KLASIČNIH MONETARNIH AGREGATA

Osnovno obilježje kretanju monetarnih agregata u 1994. godini dao je proces remonetizacije nacionalne ekonomije započet u četvrtom tromjesečju 1993. godine. Od početka 1994. godine, u razdoblju siječanj - travanj dok su cijene na malo bilježile kontinuirano negativne stope rasta, kretanje monetarnih agregata bilo je pozitivno, na razini od 4,3 posto za M3 i na razini od 7,4 posto mjesečno za M1, intenzivirajući se dalje, iz mjeseca u mjesec.

Zaustavljanje i okončanje tog procesa započelo je krajem trećeg tromjesečja 1994. - nakon jedanaest mjeseci - usporavanjem stope rasta novčane mase s 9,0 posto prosječno mjesečno u prvih osam mjeseci 1994. na 0,9 posto prosječno mjesečno u posljednja četiri mjeseca 1994. godine. Ostvareni prosječni mjesečni rast novčane mase u 1994. iznosio je 6,2 posto i bio je, i uz proces remonetizacije, gotovo tri i pol puta sporiji nego u inflacijskoj 1993. godini.

Naime, kad je početkom listopada 1993. godine val hiperinflacije zaustavljen antiinflacijskim mjerama Vladinog stabilizacijskog programa i prosječni mjesečni rast cijena na malo s 27,5 posto u prvih devet mjeseci, spušten na 12,0 posto u posljednja tri mjeseca te godine, rast novčane mase ubrzao se: prosječna mjesečna stopa rasta novčane mase od 19,9 posto ostvarena u prvih devet mjeseci podigla se na 24,4 posto u četvrtom tromjesečju. Time je započeo proces ubrzanog punjenja financijskih kanala ukupne ekonomije (ozdravljenim) novcem, koji je u prethodnom razdoblju, zbog svoje opadajuće vrijednosti, bio iscijeden do nužnog minimuma i gotovo zaobiden kao mjerilo vrijednosti i platežno sredstvo. Realna količina domaćeg novca bila je tada na tako niskoj razini da je proces "onovčavanja" financijskih kanala do potrebne razine, tj. do uravnoteženja ponude i potražnje za novcem, u okviru rasta realne agregatne potražnje koja se formirala na domaćem tržištu, trajao sve do kraja kolovoza 1994. godine gotovo godinu dana.

SLIKA 13

Zbog toga, u gospodarskim uvjetima u kojima novčana masa, monetarni agregat M1, bilježi prosječni mjesečni rast od 6,2 posto uz istovremeni prosječni mjesečni pad cijena od 0,3 posto u jednoj godini, monetarnu politiku u 1994. ne možemo nazvati ekspanzivnom jer omogućavanjem bržeg rasta monetarnih agregata nije mogla poticati rast cijena i inflaciju već je omogućavala da se "presahli" financijski kanali narodnog gospodarstva obnove novcem do potrebne razine.

Novčana masa povećala se u 1994. godini 4.032 milijuna kuna ili 106,9 posto na prosinačskoj razini i na kraju prosinca 1994. dosegla je iznos od 7.804 milijuna. U tom razdoblju posebno intenzivno, i s obzirom na proces remonetizacije i proces realnog rasta bruto društvenog proizvoda potpuno razumljivo, porastao je depozitni novac: 2.642 milijuna ili 113,9 posto, dok je gotov novac u kolanju imao nešto blaži rast: 1.291 milijun ili 94,5 posto. Takva kretanja dviju komponenti novčane mase u 1994. dovela su do nove strukture novčane mase i promjene odnosa gotovog novca i depozitnog novca. Smanjenje tog odnosa s 0,568 na kraju prosinca 1993. na 0,517 na kraju prosinca 1994. odgovaralo je smanjenju udjela gotovog novca u novčanoj masi s 36,2 posto na kraju 1993. na 34,1 posto na kraju 1994. godine.

Uz porast udjela depozitnog novca u novčanoj masi u 1994. godini ostvarena je i promjena strukture depozitnog novca, promatrano po sektorima. Depozitni novac države, centralne i lokalne zajedno, zadržao je razinu od 32 posto udjela u ukupnom depozitnom novcu, pri čemu se udio depozitnog novca lokalne države u depozitnom novcu države udvostručio - s 17 posto na kraju 1993. na 32 posto na kraju 1994. godine. Depozitni novac privatnog sektora povećao je svoj udio s 62 posto na 63,5 posto a depozitni novac javnih poduzeća i ostalih sektora smanjio je svoj udio s 6 posto na 4,5 posto u ukupnom depozitnom novcu bankarskog sustava koji je na kraju prosinca 1994. godine iznosio 5.146 milijuna kuna.

Krajem 1994, u listopadu, u okviru depozitnog novca provedeno je prebacivanje sredstava centralne države iz depozita kod poslovnih banaka u depozit kod centralne banke. Ta operativna mjera fiskalne politike nosila je sa sobom i negativne učinke na likvidnost pojedinih segmenata bankarskog sustava, no oni su bili amortizirani odgovarajućim mjerama. Naime, prijenos sredstava na žiro računima centralne države koja su bila dio depozitnog novca u pasivi poslovnih banaka u depozitni novac u pasivi centralne banke "težio" je na kraju listopada 1994. godine 654 milijun kuna i predstavljao 12,7 posto od ukupnog depozitnog novca. Međutim, depozitni novac centralne države nije bio ravnomjerno raspoređen kod svih poslovnih banaka da bi se odljev depozitnog novca centralne države u depozit kod NBH mogao uklopiti u dnevne odnosno mjesečnu oscilaciju sredstava na žiro i tekućim računima kod poslovnih banaka koja zna biti i iznad 13 posto. Sredstva na žiro računima centralne države bila su najvećim dijelom u depozitu kod samo nekoliko banaka pa su tim bankama krajem listopada i tijekom studenoga bili odobreni krediti za likvidnost iz sredstava primarne emisije do visine od ukupno 224 milijuna kuna kako im odljevom depozita centralne države ne bi bila ugrožena dnevna likvidnost u tom kritičnom razdoblju. Ostali depoziti centralne države: depozitni novac izvanproračunskih fondova i nemonetarni kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih (izvanproračunskih) fondova i dalje su kod poslovnih banaka. Na kraju 1994. godine iznosili su oko 900 milijuna kuna što je predstavljalo oko 1,5 posto ukupne pasive poslovnih banaka u Hrvatskoj.

Kretanje nemonetarnih depozita u 1994. godini bilo je upola sporije od kretanja novčane mase, no slijedilo je remonetizacijski tijek. Godišnji rast ukupnih nemonetarnih depozita od 57,1 posto (4.642 milijuna kuna) ostvaren je uz intenzivniji rast nemonetarnih depozita u domaćoj valuti (63 posto ili 1.316 milijuna kuna) od rasta deviznih nemonetarnih depozita (55 posto ili 3.326 milijuna kuna). Prosječni mjesečni rast nemonetarnih depozita u prvih osam mjeseci 1994. iznosio je 4,6 posto, uz svibanjsko udvostručenje intenziteta tog rasta (9,1 posto) zbog naglog povećanja deviznih depozita u vrijeme mijenjanja privremene u stalnu novčanu jedinicu Republike Hrvatske. Sezonski obilježeno bilo je i kolovoško ubrzanje rasta nemonetarnih depozita (9,2 posto), nastalo po osnovi kunskih i po osnovi deviznih depozita. U posljednja četiri mjeseca 1994. godine prosječni mjesečni rast nemonetarnih depozita od 2,3 posto bio je upola sporiji nego u prvih osam mjeseci te godine.

TABLICA 2

UKUPNI DEPOZITI NEBANKARSKIH SEKTORA KOD MONETARNIH INSTITUCIJA

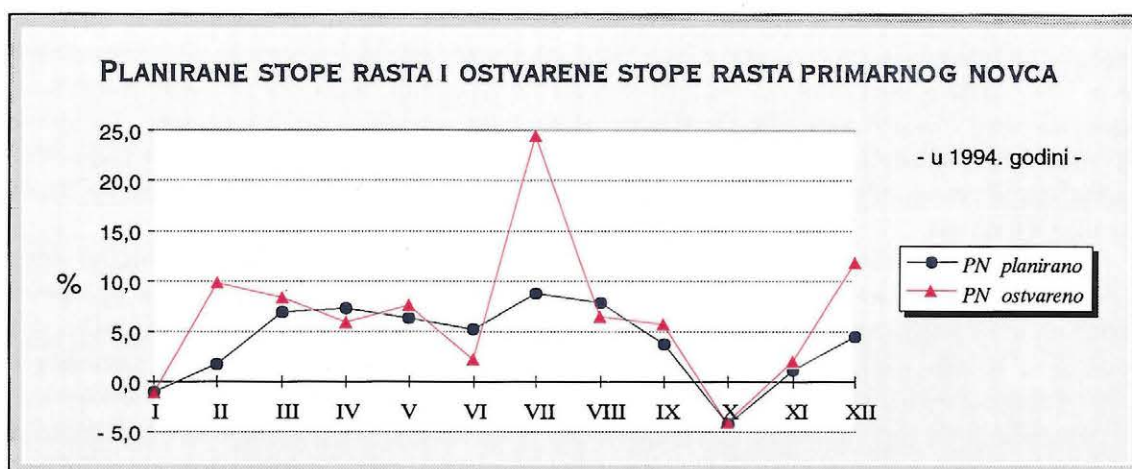
U milijunima kuna

	Stanje		Struktura		Promjene u 1994. Prosinačka razina		Prosječna mjesečna stopa rasta u 1994.
	XII 93	XII 94	XII 93	XII 94	Iznos	Stopa u %	
UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA	11.895	20.569	100,0	100,0	8.674	72,9	4,7
1. Novčana masa	3.772	7.804	31,7	37,9	4.032	106,9	6,2
1.1. Gotov novac u kolanju	1.367	2.658	11,5	12,9	1.291	94,4	5,7
1.2. Depozitni novac	2.405	5.146	20,2	25,0	2.741	113,9	6,5
2. Nemonetarni depoziti (kvazi novac)	8.123	12.765	68,3	62,1	4.642	57,1	3,8
2.1. Depoziti u domaćoj valuti	2.095	3.411	17,6	16,6	1.316	62,8	4,1
2.2. Devizni depoziti	6.028	9.354	50,7	45,5	3.326	55,2	3,7

Tijekom 1994. sektorska i valutna struktura nemonetarnih depozita nisu se značajnije mijenjale iako su se prosječne kamatne stope na oročene depozite u domaćoj valuti, promatrano na godišnjoj razini, jednako kao i prosječne kamatne stope na kredite, snizile u tom razdoblju na četverostruko nižu razinu (depoziti: sa 38,3 posto u siječnju na 9,7 posto u prosincu a krediti: s 56 posto u siječnju na 15 posto u prosincu), dok su se kamatne stope na depozite po viđenju prepolovile sa 7,7 posto prosječno mjesečno u siječnju, promatrano na godišnjoj razini, na 3,6 posto u prosincu.

Uz dostignute uvjete na domaćem skromnom tržištu novca i uz zakonitosti procesa remonetizacije, ostvarena kretanja ukupnih likvidnih sredstava (M3) u 1994. (godišnji rast od 8.674 milijuna kuna ili 73 posto na prosinačkoj razini, odnosno 4,7 posto prosječno mjesečno) rezultirala su i očekivanom promjenom strukture tih sredstava. Udio nemonetarnih depozita u ukupnim likvidnim sredstvima smanjio se sa 68,3 posto na kraju prosinca 1993. na 62,1 posto na kraju prosinca 1994. godine a udio novčane mase povećao se dakle, s 31,7 posto na 37,9 posto.

SLIKA 14

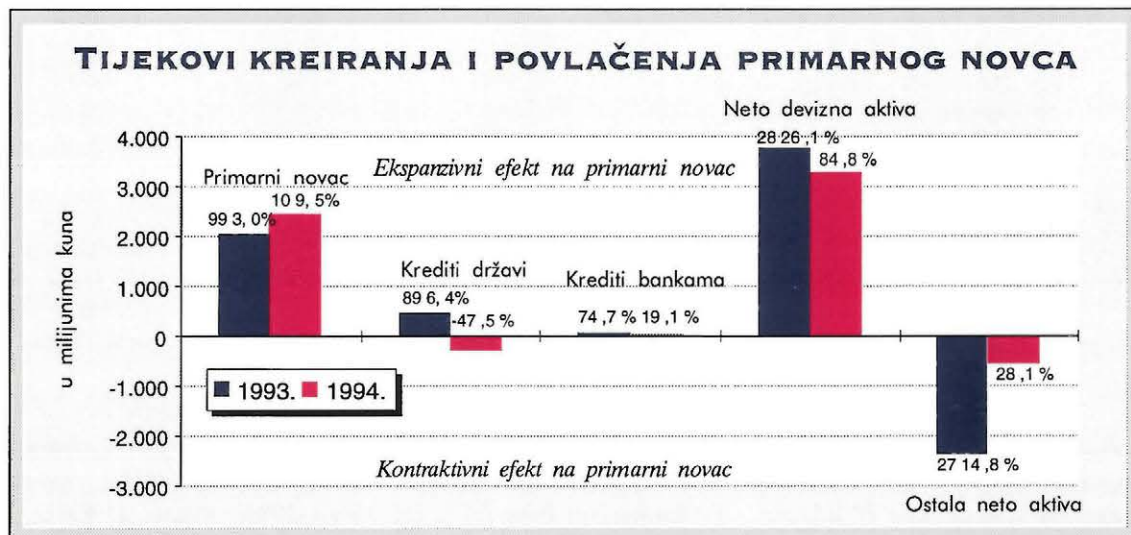

Autonomni rast ukupnih likvidnih sredstava (M3) u 1994. godini odvijao se uz poticaje vrlo neravnomjernog rasta primarnog novca: monetarni multiplikator m3 kretao se na razini od 5,309 na kraju 1993. preko 4,577 i 4,728 na kraju srpnja i kolovoza respektivno, do 4,383 na kraju prosinca 1994.

godine. Primarni novac, monetarni agregat pod izravnom kontrolom središnje banke (gotov novac u kolanju i depoziti banaka kod centralne banke) bilježi u 1994. godini prosječni mjesečni rast od 6,4 posto. Taj je rast brži od rasta bilo kojeg od ostalih monetarnih agregata u tom razdoblju. Na prosinačkoj razini ostvareno je povećanje od 2.453 milijuna kuna ili 109,5 posto. Karakterističan, za polovicu intenzivniji prosječan mjesečni rast monetarnih agregata u prvih osam mjeseci 1994. od prosječnog mjesečnog rasta monetarnih agregata u cijeloj godini, nije bio tako izražen kod primarnog novca jer se kretanje primarnog novca u posljednja četiri mjeseca 1994. (3,7 posto) u odnosu prema kretanju u prvih osam mjeseci (7,7 posto) nije usporilo poput kretanja ostalih monetarnih agregata (prosječno mjesečno kretanje ukupnih likvidnih sredstava npr. bilo je u posljednja četiri mjeseca 1994. četiri puta sporije nego u prvih osam mjeseci dok je kretanje novčane mase bilo deset puta sporije).

Takvo kretanje primarnog novca u 1994. godini bilo je posljedica znanih okolnosti: primarni novac je u mjesečnim projekcijama novčane politike tijekom prvog polugodišta 1994. bio ciljani monetarni agregat i bio je projiciran u skladu s planiranim i očekivanim rastom širih monetarnih agregata a rastao je u skladu s potrebama održavanja realnog tečaja domaće valute i kunske likvidnosti banaka. Vrlo visoka, sezonski uvjetovana devizna likvidnost bankarskog sustava tijekom drugog i trećeg tromjesečja 1994. nametala je središnjoj banci dodatno kreiranje primarnog novca deviznim transakcijama. Otkupom deviza od banaka i dotokom novih, kunskih likvidnih sredstava osuđivao se pritisak na daljnju aprecijaciju domaće valute. Narodna banka Hrvatske morala je dakle, samo devet mjeseci nakon primjene prvih antiinflacijskih mjera Vlade i zaštite vrijednosti domaće valute na razini od najviše, u to vrijeme znamenite 4,444 jedinice domaće valute za jednu njemačku marku, poduzimati mjere i usporavati jačanje vrijednosti domaće valute odnosno održavati njezin tečaj prema njemačkoj marki na razini do 3,70 kuna za jednu njemačku marku.

SLIKA 15

Ukupna emisijska aktivnost Narodne banke Hrvatske u 1994. godini bila je intenzivnija od planirane. Osnovni način kreiranja primarnog novca bile su devizne transakcije središnje banke. Odobravanje (povlačenje) kredita državnom proračunu i bankama iz sredstava primarne emisije u 1994. godini imalo je vrlo blag učinak na rast primarnog novca (Tablica 3). Jedan dio pozitivnih monetarnih učinaka deviznih transakcija središnje banke bio je neutraliziran izdavanjem blagajničkih zapisa NBH, koje su banke upisivale tijekom cijele godine, na prosječnoj razini od 300 milijuna kuna blagajničkih zapisa NBH.

Ostvareni rast primarnog novca od 2.453 milijuna kuna ili 109,5 posto bio je efektuiran ravnomjerno - kroz rast gotovog novca od 1.292 milijun kuna (ili 94,5 posto) i kroz rast depozita banaka od 1.161 milijun kuna (ili 132,9) posto. U strukturi depozita banaka kod Narodne banke tijekom 1994. godine nije došlo do promjena; udio sredstava obvezne rezerve izdvojenih na računu kod NBH, i uz porast prosječne stope obvezne rezerve na depozite po viđenju s 20,2 posto u 1993. na 26,4 posto u 1994. godini, a prosječne stope obvezne rezerve na depozite oročene preko tri mjeseca s 5,5 posto na 17,4 posto, ostao je isti: 87,7 posto.

TABLICA 3
BILANCA NARODNE BANKE HRVATSKE
U milijunima kuna

	Stanje		Struktura u %		Promjene u 1994.	
	XII 93	XII 94	XII 93	XII 94	Iznos	Stopa u %
I. AKTIVA	4.690	7.670	100,0	100,0	2.980	63,6
1. Devizna aktiva (neto)	3.892	7.192	83,0	93,8	3.300	84,8
1.1. Potraživanja od inozemstva	4.044	7.908	86,2	103,1	3.865	95,6
1.2. Obveze prema inozemstvu	-152	-716	-3,2	-9,3	-564	371,8
2. Plasmani	798	478	17,0	6,2	-320	-40,1
2.1. Krediti državi	528	251	11,3	3,3	-278	-52,5
2.2. Krediti bankama	187	223	4,0	2,9	36	19,1
2.3. Dospjela potraživanja	83	5	1,8	0,1	-78	-94,1
II. PASIVA	4.690	7.670	100,0	100,0	2.980	63,6
1. Primarni novac	2.241	4.693	47,8	61,2	2.453	109,5
1.1. Gotov novac u kolanju	1.367	2.658	29,1	34,7	1.291	94,5
1.2. Depoziti banaka	874	2.035	18,6	26,5	1.161	132,9
1.2.1. Žiro računi i blagajna banaka	107	250	2,3	3,3	143	133,3
1.2.2. Obvezna rezerva izdvojena na m OR	767	1.785	16,3	23,3	1.019	132,9
2. Blagajnički zapisi NBH	21	375	0,5	4,9	354	1.669,3
3. Depoziti države	0	761	0,0	9,9	761	0,0
4. Ostali depoziti	0	94	0,0	1,2	94	0,0
5. Ostala pasiva (neto)	2.428	1.747	51,8	22,8	-681	-28,1

3.1.2. KRETANJE NETO DOMAĆE AKTIVE BANKARSKOG SUSTAVA (NDA)

Tijekom prvog polugodišta 1994. godine Savjet Narodne banke Hrvatske donosio je mjesečne projekcije monetarne politike kojima su bili utvrđivani kvantitativni ciljevi novčane politike: mjesečno kretanje primarnog novca i širih monetarnih agregata u okviru bilance NBH i bilance monetarnih institucija tj. bilance svih bankarskih institucija. Od srpnja 1994. godine, u skladu s gospodarskom politikom i obvezama koje proizlaze iz Stand by aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom, planska baza projekcijama novčane politike je kretanje neto domaće aktive bankarskog sustava prema zadanim kvartalnim veličinama izvršnog kriterija za NDA.

Pismo o namjerama, Memorandum Vlade Republike Hrvatske o gospodarskoj politici iz kolovoza 1994. i Dodatak tom memorandumu bili su osnovica za potpisivanje Stand by / Systemic Transformation Facility aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom u listopadu 1994. godine. Dodatkom Memoranduma i Financijskim programom za Hrvatsku koji je priređen uz Stand by aranžman definirani su i utvrđeni izvršni kriteriji za izabrane makroekonomske i monetarne kategorije: u razdoblju od lipnja 1994. do prosinca 1995. te kategorije trebaju se kretati u skladu s planiranim kvartalnim promjenama.

Izvršni kriteriji za 1994. godinu bili su:

1. *kumulativna promjena deficita konsolidirane središnje države u 1994. mogla je iznositi najviše 50 milijuna kuna (Dodatak I Memoranduma),*
2. *kumulativna promjena neto potraživanja bankarskog sustava od konsolidirane centralne države (ukupna potraživanja banka od centralne države umanjena za ukupne obveze banaka prema centralnoj državi) u razdoblju od srpnja do prosinca 1994. mogla je iznositi najviše 84 milijuna kuna (Dodatak II Memoranduma),*
3. *kumulativna promjena neto deviznih rezervi Narodne banke Hrvatske u 1994. godini morala je iznositi najmanje 432 milijuna američkih dolara, prema tečaju HRK/USD na kraju lipnja 1994. godine: 5,8656 (Dodatak III Memoranduma),*
4. *kumulativna promjena neto domaće aktive bankarskog sustava u Hrvatskoj u razdoblju od srpnja do prosinca 1994. godine mogla je iznositi najviše 1.430 milijuna kuna (Dodatak IV Memoranduma),*
5. *kumulativna promjena neto potraživanja bankarskog sustava od devetnaest poduzeća određenih Odlukom Vlade, u razdoblju od srpnja do prosinca 1994., mogla je iznositi najviše 345 milijuna kuna (Dodatak V Memoranduma) i*
6. *kumulativna promjena novougovorenog vanjskog duga ili datih garancija za novi vanjski dug s izvornim dospijecem od jedne do dvanaest godina u razdoblju od srpnja do prosinca 1994. nije mogla biti viša od 200 milijuna USD, a za porast duga s izvornim dospijecem od jedne do pet godina gornja granica kumulativne promjene iznosila je 50 milijuna USD (Dodatak VI Memoranduma).*

Čak tri od šest izvršnih kriterija vezani su na aktivnosti središnje banke: formiranje neto deviznih rezervi NBH, kreditiranje i prikupljanje depozita središnje države u skladu s propisima i utvrđivanje neto domaće aktive bankarskog sustava. Neto domaću aktivu definiramo kao svodni agregat koji iskazuje ukupna potraživanja bankarskog sustava od svih domaćih sektora, pri čemu su odnosi bankarskog sustava i sektora države iskazani u neto obliku: ukupna potraživanja banaka od države korigirana su tj. umanjena za ukupne depozite države kod banaka.

Izvršni kriterij NDA - kumulativne promjene neto domaće aktive bankarskog sustava - postao je, kako smo spomenuli, "target" monetarnoj politici sve do kraja 1995. godine. U skladu s tim projekcijama novčane politike od srpnja 1994. bilance monetarnih institucija projiciraju se u restrukturiranom obliku - u obliku identiteta neto domaće aktive. Neto domaća aktiva bankarskog sustava jednaka je razlici između ukupnih likvidnih sredstava i neto inozemne aktive: $NDA = M3 - NFA$. Bilančno gledano, zbroj neto domaće aktive bankarskog sustava i neto inozemne aktive bankarskog sustava na strani aktive, jednak je ukupnim likvidnim sredstvima na strani pasive bilance bankarskog sustava.

Izvršni kriteriji za neto devizne rezerve Narodne banke Hrvatske (NIR), neto potraživanja bankarskog sustava od središnje države i neto domaću aktivu bankarskog sustava u 1994. godini bili su ostvareni.

Neto devizne rezerve NBH (inozemna aktiva NBH umanjena za inozemnu pasivu NBH) uvećale su se u 1994. godini za 685 milijuna USD, što je prema tečaju HRK/USD od 30. lipnja 1994. iznosilo 677 milijuna USD, te su neto devizne rezerve NBH (NIR) bile za 56,7 posto veće od minimuma (432 mln USD) zadanog izvršnim kriterijem za 1994. godinu.

Neto potraživanja bankarskog sustava od centralne države (Republika Hrvatska: državni proračun, Sabor, državne i Vlade institucije i tijela, te republički fondovi) na kraju prosinca 1994. godine iznosila su 47 milijuna kuna i u odnosu prema kraju lipnja smanjila su se za 755 milijuna kuna, dok je izvršnim kriterijem bilo ograničeno neto povećavanje potraživanja banaka od središnje države na razini od 84 milijuna kuna.

TABLICA 4
NETO DOMAĆA AKTIVA (u milijunima kuna)

	Stanja			Promjena u II. polugodištu 1994.	
	VI 94.	IX 94.	XII 94.	Iznos	%
I NETO INOZEMNA AKTIVA (NFA)	6.084	8.971	7.492	1.408	23,2
1. Inozemna aktiva NBH (neto)	4.978	6.549	7.192	2.214	44,5
2. Inozemna aktiva poslovnih banaka (neto)	1.106	2.422	300	-805	-72,9
2.1. Inozemna aktiva poslovnih banaka	5.762	6.856	6.693	931	16,2
2.2. Inozemna pasiva posl. banaka (-)	-4.656	-4.434	-6.393	-1.736	37,3
II NETO DOMAĆA AKTIVA (NDA)	8.546	9.030	11.458	2.912	34,1
1. Plasmani banaka	23.849	26.262	28.220	4.371	18,3
1.1. Kunski plasmani	13.853	15.751	17.235	3.382	24,4
1.2. Devizni plasmani	9.997	10.511	10.986	989	9,9
2. Potraživanja od države (neto)	802	115	47	-755	-94,2
2.1. Kunska i devizna potraživanja	2.053	1.698	1.666	-387	-18,8
2.2. Kunski i devizni depoziti (-)	-1.251	-1.583	-1.619	-368	29,4
3. Ostala aktiva (neto)	-16.106	-17.347	-16.809	-704	4,4
III UKUPNA LIKVIDNA SREDSTVA (M3)	14.630	18.001	18.950	4.320	29,5
1. Novčana masa	5.055	6.502	6.673	1.618	32
1.1. Gotov novac u kolanju	1.666	2.158	2.658	992	59,6
1.2. Depozitni novac	3.389	4.344	4.015	626	18,5
2. Kvazi novac	9.575	11.499	12.277	2.702	28,2
2.1. Kunski depoziti	2.488	2.986	3.103	615	24,7
2.2. Devizni depoziti	7.087	8.513	9.174	2.086	29,4

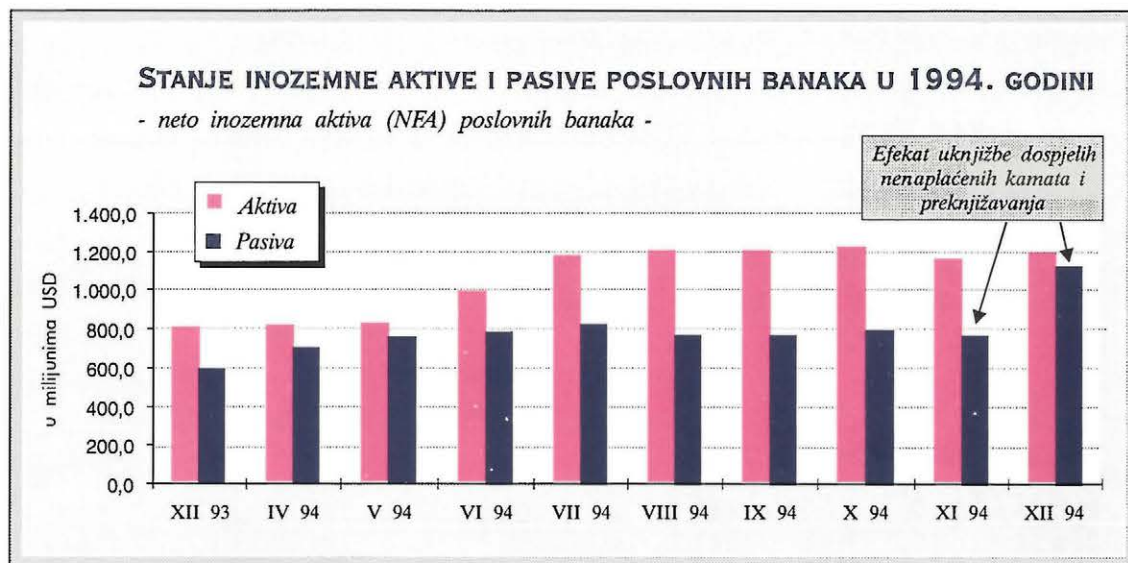
NAPOMENA: U M3 nisu uključeni ukupni depoziti centralne države, jer su sadržani u stavci neto potraživanja od države u okviru NDA.

Planirano povećanje neto domaće aktive bankarskog sustava od 1.430 milijuna kuna, u drugom polugodištu 1994. ostvareno je uz metodološko usklađivanje i proširivanje izvršnog kriterija za 1.291 milijun kuna te uz prekoračenje od 191 milijun kuna ili 1,7 posto ukupno 2.912 milijuna kuna, to je u okviru prve revizije Stand by aranžmana bilo prihvaćeno.

Metodološko usklađivanje izvršnog kriterija NDA bilo je provedeno radi toga što se bilančna suma banaka za prosinac 1994. uvećala za učinak odredbi iz vladine Uredbe o podmirivanju dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima. Tom uredbom, kojom se domaće dužnike, poslovne banke i krajnje korisnike kredita, obvezuje na plaćanje dospjelih obveza prema inozemstvu, bile su i normativizirane te dospjele obveze domaćih dužnika prema inozemnim kreditorima uknjižavanjem iznosa dospjelih obveza u bilančne knjige. Efekt tih uknjižavanja i određenih preknjižavanja koja su proizašla iz konačnog prepoznavanja svih obveza prema inozemstvu iznosio je 1.977 milijuna kuna.

Povećanje NDA u drugom polugodištu 1994. godine u iznosu od 2.912 milijuna kuna ili 34 posto ostvareno je (1) visokim porastom kunskih plasmana banaka (3.382 milijuna kuna ili 24 posto), posebno plasmana u dionice poduzeća: porast od 1.615 milijuna ili 44 posto i kredita odobrenih poduzećima: porast od 1.300 milijuna ili 20 posto, te (2) smanjenjem neto potraživanja bankarskog sustava od centralne države (755 milijuna kuna) i smanjenjem neto aktive (704 milijuna kuna).

Kategoriju ostale neto aktive, u ovakvom obliku neto domaće aktive, sačinjavaju: saldo ostalih potraživanja i ostalih obveza banaka, saldo međubankarskih odnosa i saldo odnosa poslovnih banaka i središnje banke, saldo odnosa s bivšom SFRJ, potraživanja banaka od države po osnovi Javnog duga i obveze banaka po osnovi blokiranih deviznih depozita građana ("stare štednje") te računi rezervi i kapitala banaka.

Porast neto potraživanja bankarskog sustava od inozemstva (NFA) u iznosu od 1.408 milijuna kuna ili 23 posto u drugom polugodištu 1994. proizašao je iz povećanja neto inozemne aktive Narodne banke Hrvatske (2.214 milijuna kuna ili 45 posto) i smanjenja neto inozemne aktive poslovnih banaka (805 milijuna ili 73 posto) do kojeg je došlo najvećim dijelom zbog jednokratnog porasta inozemne pasive poslovnih banaka po osnovi uknjižavanja dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima u bilancu stanja poslovnih banaka.

Ostvarena povećanja neto potraživanja bankarskog sustava prema domaćim sektorima (NDA) i neto potraživanja bankarskog sustava prema inozemstvu (NFA) u promatranom razdoblju rezultirala su povećanjem ukupnih depozita nebankarskih sektora (M3) kod monetarnih institucija u iznosu od 4.320 milijuna ili 29,5 posto.

Zabilježeni porast ukupnih likvidnih sredstava (M3) od 4.320 milijuna kuna ne uključuje povećanje depozita centralne države u iznosu od 428 milijuna kuna jer je ono iskazano kao obveza banaka (poslovnih banaka i centralne banke) prema središnjoj državi u okviru neto potraživanja bankarskog sustava od države.

Takav pristup statistici ukupnih depozita nebankarskih sektora kod bankarskog sustava (M3), koji ne uključuje depozite centralne države, prihvaćen je i u novoj metodologiji monetarne statistike prema kojoj su izrađene tablice bilanci monetarnih institucija u Dodatku ovog izvješća.

3.2. KREDITNI ODNOSI S DRŽAVOM I PRIJENOS RAČUNA DRŽAVE U DEPOZIT KOD NARODNE BANKE HRVATSKE

3.2.1. KREDITNI ODNOSI S DRŽAVOM

Tijekom 1994. godine kreditni odnosi Narodne banke Hrvatske i Države odvijali su se u okvirima dugoročnih kredita, koji su Državnom proračunu odobreni u ranijim godinama (1991. godine 15,5 milijuna kuna i 1993. godine 347,5 milijuna kuna), i kratkoročnih kredita kojima je Proračun u proljeće 1994. godine premostio vremensku neusklađenost između pritjecanja prihoda i formiranja rashoda.

Početkom 1994. godine visina zaduženja države iznosi 363 milijuna kuna temeljem dugoročnih kredita. Oba kredita odobrena su uz kamatnu stopu od 1 posto godišnje. Na kraju 1994. godine zaduženje Države kod Narodne banke Hrvatske iznosilo je 180,1 milijun kuna.

TABLICA 5

ZADUŽENJE DRŽAVE KOD NARODNE BANKE HRVATSKE (u milijunima kuna)

STANJE DUGOROČNIH KREDITA				STANJE KRATKOROČNIH KREDITA				UKUPNO
iz 1991. iz 1993. Ukupno				za premošćivanje	za otplatu II tranše dugoročnog kredita			
				za kupnju deviza	Ukupno			
31.12.93.	15,5	347,5	363,0	-	-	-	-	363,0
31.01.94.	15,5	343,6	359,1	-	-	-	-	359,1
28.02.94.	15,5	343,6	359,1	-	-	-	-	359,1
31.03.94.	15,5	288,2	303,7	-	91,7	55,5	147,2	450,9
30.04.94.	15,5	334,7	350,2	73,4	91,7	15,5	180,6	530,8
31.05.94.	15,5	336,8	352,3	112,5	184,4	-	296,9	649,2
30.06.94.	15,5	280,6	296,1	112,5	184,4	-	296,9	593,0
31.07.94.	15,5	279,0	294,5	47,5	184,4	-	231,9	526,4
31.08.94.	15,5	279,2	294,7	-	48,9	-	48,9	343,6
30.09.94.	15,5	223,6	239,1	-	-	-	-	239,1
30.10.94.	15,5	223,2	238,7	-	-	-	-	238,7
30.11.94.	15,5	221,4	236,9	-	-	-	-	236,9
31.12.94.	15,5	164,6	180,1	-	-	-	-	180,1

U prvom tromjesečju 1994. godine Državni proračun imao je poteškoća u izvršavanju svojih obveza, zbog vremenske neusklađenosti između pritjecanja prihoda s dospjelim obvezama. Kako je Zakonom o Narodnoj banci Hrvatske, člankom 58., predviđena mogućnost kratkoročnog kreditiranja Države upravo za tu namjenu, koncem ožujka 1994. godine Narodna banka Hrvatske odobrila je Državnom proračunu tri kratkoročna kredita. Krediti su odobreni uz kamatnu stopu u visini važeće eskontne stope, sa zajedničkim dospeljem glavnice i kamata na dan 31. prosinca 1994.

Prvi kredit u cijelosti je pušten u tečaj 31. 3. 1994., dok su druga dva kredita trebala biti puštena u tečaj kroz četiri mjesečna obroka, počevši od 1. 4. 1994. godine. Uslijed bolje usklađenosti prihoda s rashodima Državnog proračuna, u tečaj je bilo pušteno manje nego što je bilo odobreno.

Korišteni kratkoročni krediti u ukupnom iznosu od 362,3 milijuna kuna postupno su vraćani tijekom ljetnih mjeseci 1994. godine, a u cijelosti su izmireni 15. rujna 1994. godine.

3.2.2. PRIJENOS ŽIRO-RAČUNA DRŽAVE U DEPOZIT KOD NARODNE BANKE HRVATSKE

Odlukom o prijenosu novčanih sredstava državnog proračuna u depozit kod Narodne banke propisana je obveza uključenja državnih sredstava s računa koji se vode kod Zavoda za platni promet u depozit kod Narodne banke Hrvatske. Radi se uglavnom o računima depozita po viđenju s kojih se mogu obavljati plaćanja, odnosno, manjim dijelom o računima ograničenih depozita po viđenju. Računi koji su spomenutom odlukom preneseni iz depozita banaka u depozit Narodne banke Hrvatske jesu: žiro račun proračuna Republike Hrvatske i korisnika Republičkog proračuna te određeni prolazni računi javnih prihoda, čiju glavninu čine prolazni računi za zajedničku naplatu prihoda državnog proračuna

Republike Hrvatske i proračuna jedinica lokalne samouprave i uprave. Sredstva s navedenih računa prenesena su u depozit kod Narodne banke Hrvatske dana 3. listopada 1994. godine u iznosu od 654 milijuna kuna.

3.3. KREDITNI ODNOSI S BANKAMA I EMISIJA BLAGAJNIČKIH ZAPISA NARODNE BANKE HRVATSKE

U tijeku 1994. godine aktivnost središnje banke u kreditnim odnosima s poslovnim bankama kretala se u smjeru sužavanja plasmana iz sredstava primarne emisije. U tom razdoblju učinjene su značajne izmjene instrumenata monetarne politike, a nastupile su i bitne promjene vezane uz funkcioniranje platnog sustava.

3.3.1. KREDITI BANKAMA

KREDITI IZ OPĆE KVOTE

Od početka provođenja stabilizacijskog programa, dotada osnovni oblik kreditiranja banaka iz sredstava primarne emisije, krediti iz "opće kvote" postupno su se smanjivali.

Stanje opće kvote početkom 1994. godine iznosilo je 139,8 milijuna kuna, a svi krediti korišteni iz te kvote trebali su se naplatiti do 15. svibnja 1994. godine. Narodna banka Hrvatske kredite iz opće kvote u cijelosti je naplatila krajem srpnja 1994. godine

TABLICA 6
STANJE PLASMANA IZ SREDSTAVA PRIMARNE EMISIJE NBH
(u milijunima kuna)

	1993.	1994.			
	XII	III	VI	IX	XII
I KREDITI ODOBRENI BANKAMA	186,9	195,0	110,5	168,2	222,6
<i>Opća kvota</i>	139,8	80,9	0,0	0,0	0,0
<i>Kreditni za dnevnu likvidnost</i>	5,5	0,0	0,0	155,0	0,0
<i>Avansi mjenjačima</i>	-	51,4	56,2	0,3	0,0
<i>Dugoročni krediti</i>	0,8	0,8	0,5	0,4	0,4
<i>Ostali krediti</i>	5,3	9,9	23,0	12,1	0,9
<i>Posebni krediti za isplatu štednje i tekućih računa građana</i>	35,5	52,0	30,8	0,4	0,0
<i>Interventni krediti</i>	-	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Lombardni krediti</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	24,0
<i>Inicijalni krediti</i>	-	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Repo aranžmani s blagajničkim zapisima</i>	-	0,0	0,0	0,0	197,3
II KREDITI ODOBRENI MINISTARSTVU FINANCIJA	535,4	577,4	694,3	333,6	250,6
<i>Dugoročni krediti</i>	384,0	303,7	296,2	239,2	180,1
<i>Kratkoročni krediti</i>	-	147,2	296,9	0,0	0,0
<i>Devizni krediti</i>	151,4	126,5	101,2	94,4	70,5
U K U P N O	715,3	772,4	804,8	501,8	473,2

TABLICA 7
PLASMANI IZ SREDSTAVA PRIMARNE EMISIJE U 1994. GODINI
Tromjesečne promjene, u milijunima kuna

STANJE		PROMJENE U 1994.							
	1993. XII	I tromjesečje		II tromjesečje		III tromjesečje		IV tromjesečje	
		Iznos	Index	Iznos	Index	Iznos	Index	Iznos	Index
I KREDITI ODOBRENI BANKAMA	186,9	8,1	104	-84,5	57	57,7	152	54,4	132
Opća kvota	139,8	-58,9	58	-80,9		0,0		0,0	
Krediti za dnevnu likvidnost	5,5	-5,5	0	0,0		155,0		-155,0	
Avansi mjenjačima	-	51,4		4,8	109	-56,0	0	-0,3	
Dugoročni krediti	0,8	0,0	99	-0,3	60	-0,1	80	0,0	100
Ostali krediti	5,3	4,6	188	13,1	232	-10,9	53	-11,2	7
Posebni krediti za isplatu									
štednje i tekućih rn. građana	35,5	16,5	147	-21,2	59	-30,4	1	-0,4	
Interventni krediti	-	0,0		0,0		0,0		0,0	
Lombardni krediti	0,0	0,0		0,0		0,0		24,0	
Inicijalni krediti	-	0,0		0,0		0,0		0,0	
Repo aranžmani s blagajničkim zapisima	-	0,0		0,0		0,0		197,3	
II KREDITI ODOBRENI MINISTARSTVU									
FINANCIJA	535,4	63,0	108	116,9	120	-360,8	48	-35,3	75
Dugoročni krediti	384,0	-59,3	79	-7,5	98	-57,0	81	-59,2	75
Kratkoročni krediti	-	147,2		149,7	202	-297,0		0,0	
Devizni krediti	151,4	-24,9	84	-25,3	80	-6,8	93	23,9	75
U K U P N O	722,3	71,1	108	32,4	104	-303,1	62	19,1	94

KREDITI ZA ODRŽAVANJE DNEVNE LIKVIDNOSTI

Kredite za održavanje dnevne likvidnosti banke su koristile na temelju upisanih blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske (u 100 postotnom iznosu nominalne vrijednosti tih zapisa) i na temelju obveznica i mjenica Republike Hrvatske (u 50 postotnom iznosu nominalne vrijednosti tih vrijednosnih papira koje dospijevaju u roku od 6 mjeseci od dana korištenja kredita). Kreditom za likvidnost banke su se mogle koristiti 10 radnih dana u mjesecu uz uvjet da u prethodnih 60 dana nisu imale dospjelih neizmirenih obveza po kreditu za likvidnost. U dane korištenja tog kredita banke nisu mogle odobravati dodatne kredite ni druge plasmane.

Maksimalno stanje ovih kredita (155 milijuna kuna) bilo je zabilježeno na kraju rujna 1994. godine.

POSEBAN KREDIT PO ŠTEDNIM ULOZIMA I TEKUĆIM RAČUNIMA GRAĐANA

Poseban kredit za štedne uloge i tekuće račune građana, kao svojevrsno osiguranje za nesmetano isplaćivanje štednih uloga i sredstava s tekućih računa građana, u uvjetima neriješenog problema osiguranja štednih depozita građana, banke su koristile automatizmom. Visinu kredita svakodnevno je odobravala Komisija za likvidnost, a Zavod za platni promet provodio bi terećenje računa Narodne banke Hrvatske u korist računa banke kojoj je odobren kredit.

U 1994. prosječni mjesečni iznos korištenja opisanog kredita iznosio je od 8,1 do 109,9 milijuna kuna, a koristio ga je mali broj banaka. Najveći iznos korištenih kredita odnosio se na banke

s ozbiljno narušenom likvidnošću (Riječka banka d.d. Rijeka, Slavonska banka d.d. Osijek, Splitska banka d.d. Split i Istarska banka d.d. Pula).

Uvođenjem nove Zakonske regulative u listopadu 1994. godine dokinut je automatizam u korištenju sekundarnih izvora likvidnosti, pa i kredita za isplatu štednih uloga i tekućih računa građana, a za podizanje gotovine uvedena je mogućnost korištenja dnevnog kredita za štedne uloge i tekuće račune građana. Novi kredit poslovne banke mogle su koristiti samo tijekom dana u visini do najviše 10 posto od najnovijeg stanja štednje i tekućih računa građana.

INTERVENTNI KREDIT

Nakon dokidanja automatizma u korištenju sekundarnih izvora likvidnosti i uvođenja provjere stanja žiro računa banke pri provođenju naloga deponenata banke (tzv. "dvostruko pokriće") u listopadu 1994. godine, središnja banka prilagodila je dio svog instrumentarija takvim promjenama. Najveća novina je uvođenje interventnog kredita.

Interventni kredit uveden je 1. listopada 1994. Ukoliko nakon angažiranja novčanih sredstava na tržištu novca, iskorištenih kredita za održavanje dnevne likvidnosti kod središnje banke (listopad i studeni), te lombardnog kredita (u prosincu 1994. godine), nema dovoljno sredstava na računu banke, središnja banka odobrava interventni kredit banci u iznosu iskazanih nedostajućih sredstava na njezinom žiro računu.

Od trenutka dobivanja interventnog kredita, do njegovog povrata, Zavod za platni promet naloge deponenata banke provodi samo u slučaju da banka na svom žiro računu ima sredstava. Na taj način ne može se dogoditi da se produbi stanje nedostajućih sredstava kod banke koja koristi interventni kredit. Izuzetak predstavljaju dnevni krediti, koji se moraju naplatiti i pod cijenu produbljenja interventnog kredita.

Interventni kredit banka mora vratiti najdalje trećeg radnog dana, a može ga koristiti najviše tri puta u tijeku mjeseca. Ukoliko banka nije u mogućnosti interventni kredit vratiti u propisanom roku, dužna je podnijeti Narodnoj banci Hrvatske zahtjev za produljenje korištenja kredita s podacima o stanju likvidnosti te planom rješavanja problema nedostajućih sredstava.

U zadnjem tromjesečju 1994. godine 11 banaka koristilo je interventne kredite u prosječnom iznosu od 30,0 milijuna kuna, promatrajući pritom samo dane kada su odobravani ovi krediti.

INICIJALNI KREDIT

Inicijalni krediti predsanacijski su krediti odobreni poslovnim bankama koje su u prva tri kvartala, a naročito u trećem kvartalu 1994. godine, najviše koristile sekundarne izvore likvidnosti. Inicijalni krediti odobreni su i za premošćivanje problema prilagodbe banaka novoj situaciji prijenosa državnih depozita iz depozitne osnovice banaka, koji je učinjen početkom listopada 1994. godine.

Inicijalni krediti bili su odobreni u ukupnom iznosu od 99,0 milijuna kuna: Splitskoj banci d.d. Split, Riječkoj banci d.d. Rijeka i Slavonskoj banci d.d. Osijek.

LOMBARDNI KREDIT

Banke su do svibnja 1994. godine imale pravo koristiti lombardni kredit u okviru opće kvote, no tu su mogućnost koristile vrlo rijetko. Ukinućem mogućnosti kreditiranja banaka iz opće kvote dokinuti su i lombardni krediti kao instrument središnje banke.

Odlukom od 1. prosinca 1994. ponovno je data mogućnost bankama da koriste lombardne kredite i to uz zalog blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske, u njihovom 100 postotnom nominalnom iznosu. Kredit se mogao koristiti do 15 radnih dana u kalendarskom mjesecu. Uvođenjem lombardnog kredita dokinuta je mogućnost korištenja dnevnog kredita za održavanje likvidnosti. Za razliku od dokinutog kredita, prilikom korištenja lombardnih kredita bankama se nije ograničavao porast plasmana.

Korištenje lombardnog kredita kretalo se od 13,5 milijuna kuna do 425,3 milijuna kuna. Kredit je koristilo 15 banaka koje su imale upisane blagajničke zapise Narodne banke Hrvatske, a prosječan iznos korištenog kredita iznosio je 209,9 milijuna kuna.

3.3.2. BLAGAJNIČKI ZAPISI NARODNE BANKE HRVATSKE I REPO AUKCIJA BLAGAJNIČKIH ZAPISA

U okviru monetarne politike za 1994. godinu središnja banka provodila je aukcije blagajničkih zapisa, s kojima je započela koncem 1993. godine. Već tijekom veljače 1994. unose se slijedeće novine: omogućena je promptnost provođenja, jer je i aukcija objavljivana dan unaprijed za slijedeći dan, a nudene kamatne stope prestale su se licitirati vezano uz eskontnu stopu Narodne banke Hrvatske.

Pošto je cilj aukcija blagajničkih zapisa uglavnom bio sterilizacija slobodnih novčanih sredstava, to je i središnja banka u toku 1994. godine bila veoma fleksibilna kod kamatnih stopa licitiranih na aukcijama.

Bankama je početkom 1994. godine dana mogućnost kupnje blagajničkih zapisa i između aukcija samo uz unaprijed utvrđeni rok dospeljeća, te kamatne stope putem tzv. izravne ponude.

Mogućnost upisa blagajničkih zapisa središnje banke u 1994. godini imale su i druge pravne osobe, ali preko poslovnih banaka. Međutim, za takav upis blagajničkih zapisa nije bilo velikog interesa.

U srpnju 1994. godine kod aukcija blagajničkih zapisa uvedene su daljnje novine: proširen je krug upisnika zapisa na štedionice i štedno-kreditne zadruge, dokinuta je mogućnost kupnje blagajničkih zapisa po izravnoj ponudi, prodaja blagajničkih zapisa na aukcijama obavlja se uz diskont, tj. umanjeње nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa za iznos pripadajućih kamata, smanjen je broj mogućih dospeljeća s pet na tri (dokinuto je dospeljeće 14 i 60 dana) te se uvode zasebne aukcije blagajničkih zapisa na 7 dana u ponedjeljak, 30 dana u srijedu i 90 dana u petak.

Sukladno promjenama u monetarnoj politici, zakonskoj regulativi te likvidnosti banaka, tijekom kolovoza i rujna 1994. godine izmijenila se struktura upisanih blagajničkih zapisa po rokovima dospeljeća s većinskog udjela zapisa upisanih na 7 dana na one blagajničke zapise upisane na rok od 90 dana (koncem rujna taj udio iznosio je 86 posto ukupno upisanih zapisa).

TABLICA 8

PROSJEČNA KAMATNA STOPA POSTIGNUTA NA AUKCIJI BLAGAJNIČKIH
ZAPISA NBH PO MJESECIMA U 1994. GODINI (u postocima)

	ROKVI DOSPIJEĆA PO DANIMA						
	7	14	30	35	60	90	91
12/93.	67,8	-	63,1	-	-	97,4	-
01/94.	26,8	52,9	66,9	-	-	66,7	-
02/94.	28,3	26,8	41,3	-	-	71,5	-
03/94.	24,8	24,8	24,8	-	-	25,0	-
04/94.	17,5	17,8	18,7	-	-	15,0	-
05/94.	17,9	18,6	19,7	-	-	-	-
06/94.	15,2	18,9	20,0	-	-	22,0	-
07/94.	13,5	19,0	16,3	-	-	17,7	-
08/94.	11,0	-	14,0	-	-	17,0	-
09/94.	11,1	-	14,1	-	-	17,0	-
10/94.	11,1	-	13,7	-	-	17,0	-
11/94.	9,0	-	11,0	11,0	-	14,0	14,0
12/94.	9,0	-	-	11,9	-	-	14,0

U tijeku listopada 1994. godine zbog odljeva depozita Države iz depozitnih osnovica banaka i time narušene likvidnosti, smanjilo se stanje upisanih blagajničkih zapisa.

Koncem studenog određeni su novi rokovi dospeljeća blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske, i to 7, 35 i 91 dan. Ovom izmjenom omogućeno je da se dani održavanja aukcija poklapaju s rokovima dospeljeća blagajničkih zapisa. Nadalje, od studenog aukcije blagajničkih zapisa održavale su se tri puta tjedno, ali za sva tri roka dospeljeća (7, 35 i 91 dan).

TABLICA 9

PREGLED UPISANIH BLAGAJNIČKIH ZAPISA NBH PREMA ROKOVIMA NJIHOVA
DOSPIJEĆA, PO MJESECIMA U 1994. GODINI (u tisućama kuna)

	ROK OVI DOSPIJEĆA PO DANIMA						
	7	14	30	35	60	90	91
12/93.	1.800	-	1.050	-	-	11.150	-
01/94.	1.300	3.200	4.000	-	-	7.500	-
02/94.	50.500	300	11.200	-	-	1.500	-
03/94.	427.250	100.300	5.200	-	-	12.500	-
04/94.	625.300	19.350	30.500	-	-	7.000	-
05/94.	829.200	16.200	40.400	-	-	-	-
06/94.	883.500	101.850	26.900	-	-	5.200	-
07/94.	259.400	13.000	129.900	-	-	20.000	-
08/94.	503.400	-	71.400	-	-	124.100	-
09/94.	211.400	-	13.000	-	-	256.600	-
10/94.	202.000	-	14.500	-	-	68.000	-
11/94.	54.500	-	35.500	13.600	-	30.500	2.000
12/94.	19.000	-	-	68.800	-	-	224.545

TABLICA 10

PREGLED STANJA NUĐENIH I UPISANIH BLAGAJNIČKIH ZAPISA NBH U 1994. GODINI
U tisućama kuna

	UKUPNO ponuđeni iznos	UKUPNO upisani iznos	Broj prihva- ćenih ponuda	Stanje upisanih BZ krajem mjeseca
12/93.	16.300	14.000	17	21.200
01/94.	22.800	16.000	13	31.450
02/94.	71.900	63.500	27	82.150
03/94.	545.750	545.250	98	165.950
04/94.	682.800	682.150	62	305.550
05/94.	887.850	885.800	87	363.400
06/94.	1.017.450	1.017.450	81	351.600
07/94.	422.300	422.300	48	204.318
08/94.	714.200	699.300	62	334.113
09/94.	481.000	481.000	47	438.804
10/94.	330.500	284.500	39	272.217
11/94.	161.000	136.100	26	295.618
12/94.	318.345	12.345	35	375.074

REPO ARANŽMANI S BLAGAJNIČKIM ZAPISIMA

Ugovaranje poslova reotkupa (REPO aranžmana) s blagajničkim zapisima Narodne banke Hrvatske (prodaja blagajničkih zapisa Narodne banke Hrvatske, od strane banke, Narodnoj banci Hrvatske uz obvezu banke da iste zapise otkupi na određeni dan uz plaćanje kamate za korištena kunska sredstva) implementirana je kao mjera monetarne politike u studenom 1994. godine. Kamata na korištena sredstva po REPO aranžmanima utvrđuje se na aukciji. Ostvarena kamata po REPO poslovima kretala se od 16,2 posto do 18 posto.

U tijeku 1994. godine održane su tri aukcije REPO poslova po blagajničkim zapisima.

TABLICA 11

U TISUĆAMA KUNA	29.11.94.	23.12.94.	31.12.94.
<i>Ukupno ponude</i>	111.800	21.300	212.301
<i>Ukupno prihvaćene ponude</i>	70.400	21.300	212.301
<i>Vagana kamatna stopa</i>	18,0%	16,2%	17,7%

3.3.3. LIKVIDNOST BANAKA

Likvidnost bankarskog sustava u 1994. godini bila je podložna mnogim promjenama vezanim, između ostalog, i uz izmjenu zakonske regulative. U cjelini uzevši, kunska likvidnost banaka bila je i više nego dostatna da se ostvari utvrđeni rast monetarnih agregata.

Likvidnost banaka obično se mjeri stanjem sredstava na žiro računu banaka i u blagajnama, praćenjem korištenja sekundarnih izvora (sredstva tržišta novca, međubankarskih kredita i obvezne rezerve) te kreditima za održavanje likvidnosti iz primarne emisije (kredit za održavanje dnevne likvidnosti te lombardni, interventni kredit i kredit za isplatu štednih uloga i tekućih računa građana).

Na osnovi kretanja stanja žiro računa, korištenja sekundarnih izvora likvidnosti te primarne stope likvidnosti može se zaključiti da je kunska likvidnost banaka u 1994. godini bila vrlo promjenljiva. U prvom tromjesečju likvidnost banaka bila je niska. Banke su koristile značajne izvore kredita za likvidnost (posebno u veljači), te kredite za isplatu štednje i tekućih računa građana. Posebne poteškoće u održavanju likvidnosti imale su banke koje su kreditirale brodogradnju te banke koje posluju na ratom ugroženom području.

U drugom tromjesečju, a posebno u travnju i svibnju, likvidnost banaka znatno je povoljnija, tako da su banke bile u mogućnosti povećati upis blagajničkih zapisa. Zbog naplate određenih kredita iz primarne emisije likvidnost banaka u srpnju je smanjena. Međutim, zbog vrlo velikih intervencija središnje banke na deviznom tržištu (otkupa deviza s osnove mjenjačkih poslova), likvidnost banaka u kolovozu i rujnu ocjenjuje se visokom. Zbog toga, kao i zbog dobro sinkroniziranih mjera monetarne politike, banke u listopadu 1994. godine nisu imale većih poteškoća prilikom prijenosa depozita države u depozit kod središnje banke.

3.3.3.1. REOTKUP DEVIZA

U 1994. godini, u okviru deviznih transakcija središnje banke, uz definitivan otkup deviza uveden je i instrument otkupa deviza od poslovnih banaka uz obvezan reotkup deviza do određenog roka. U svim mjesecima u kojima je tijekom 1994. godine Narodna banka Hrvatske otkupljivala devize od poslovnih banaka uz reotkup, kako bi se privremeno jedan dio devizne likvidnosti pretočio u kunsku likvidnost, rok za reotkup bio je utvrđen prije isteka mjeseca. U tim su mjesecima dakle, monetarni efekti deviznih transakcija središnje banke na osnovi otkupa deviza (uz reotkup) bili

neutralni. Izuzetak su bili samo srpanj (35 milijuna kuna) i listopad (184 milijuna kuna), mjeseci u kojima su deviznim transakcijama središnje banke po osnovi otkupa deviza uz reotkup, bili zabilježeni pozitivni monetarni efekti. Već u sljedećim mjesecima, po reotkupu deviza, ti pozitivni efekti bili su neutralizirani.

3.4. KAMATNE STOPE NARODNE BANKE HRVATSKE

Kamatne stope Narodne banke Hrvatske u razdoblju od siječnja do 1. travnja 1994. bile su utvrđivane na mjesečnoj, a od travnja do konca godine na godišnjoj razini. Sukladno visini eskontne stope mijenjala se i visina kamatnih stopa na plasmane Narodne banke Hrvatske. Analiza kamatnih stopa u 1994. godini, što je vrijeme u kojem se provodi stabilizacijski program, ukazuje na kontinuirano smanjenje, kako eskontne, tako i ostalih aktivnih i pasivnih kamata. Kamatne stope Narodne banke Hrvatske tijekom cijele godine znatno su niže u odnosu na kamate poslovnih banaka i Tržišta novca.

U prošloj godini eskontna stopa kretala se u rasponu od 14 posto na godišnjoj razini u siječnju do 8,5 posto godišnje od srpnja do konca godine.

Kretanje aktivnih i pasivnih kamata Narodne banke Hrvatske vidljivo je u tablici 6 u prilogu.

3.5. INTERVENCIJE NA DEVIZNOM TRŽIŠTU I POLITIKA TEČAJA

Stabilizacijski program Vlade i njegovi osnovni ciljevi: smanjivanje inflacije i stvaranje stabilnih uvjeta privređivanja, bili su i u 1994. godini podržavani aktivnom politikom tečaja domaće valute. Možemo reći da je restriktivna monetarna politika, kao podrška ovom programu, nastavljena i u 1994. godini te je održavanje stabilnog tečaja kune bila izuzetno složena zadaća Središnje banke. Radi suficita platne bilance zemlje, odnosno zbog konstantno većeg priljeva inozemnog kapitala tijekom cijele godine, pritisci na tečaj u smjeru aprecijacije domaće valute bili su vrlo izraženi. Procjenjivanje prioriteta i balansiranje između dva jednako važna cilja ekonomske i monetarne politike bilo je osnovna značajka politike Narodne banke Hrvatske u intervencijama na deviznom tržištu u 1994. godini; tj. obraniti tečaj od aprecijacije ili probiti okvire rasta monetarnih agregata, s neizbježnom posljedicom oživljavanja inflacijskih pritisaka i ugrožavanje provedbe Stabilizacijskog programa.

Prvi pritisci javili su se već u prvom tromjesečju 1994. godine. U ožujku tečaj je bio formiran na razini od 3,5936 kuna za jednu njemačku marku, što je bila najniža vrijednost njemačke marke na domaćem deviznom tržištu tijekom cijele godine. Narodna banke Hrvatske intervenirala je aukcijskim otkupom, te je tečaj kune u odnosu na njemačku marku već krajem ožujka formiran na višoj razini, uz daljnji trend deprecijacije k stabilnih 3,71 kunu za jednu njemačku marku početkom turističke sezone.

Tijekom ljetnog razdoblja, kada je priljev inozemnog kapitala bio znatno povećan, snažnije se interveniralo u obrani tečaja. Aprecijacija domaće valute spriječena je aktivnom interventnom politikom Narodne banke Hrvatske. Zadovoljena je povećana potražnja za domaćom valutom, koja je mogla ugroziti stabilnost tečaja. U razdoblju od svibnja do kolovoza otkupljeno je deviza koje potječu od zamjene stranih sredstava na mjenjačnicama u iznosu od 256,7 milijuna USD i 224,4 milijuna DEM (oko 400 milijuna USD). U tom razdoblju nije bilo redovitih aukcijskih otkupa deviza, jer je bilo ocijenjeno da je primarna emisija kuna koja je bila obavljana kroz otkup deviza od banaka, po

osnovi otkupa deviza na mjenjačnicama, bila adekvatna. Tečaj je tijekom cijele turističke sezone bio stabiliziran na razini od 3,69 do 3,71 kunu za jednu njemačku marku.

Pritisци u smjeru aprecijacije javili su se ponovno u listopadu, te je Narodna banka Hrvatske intervenirala otkupom deviza putem redovnih deviznih aukcija, čime je zaustavljen trend porasta vrijednosti kune. Ove intervencije bile su ograničenog dometa s obzirom da je u četvrtom tromjesečju 1994. godine već bio potpisan Memorandum Vlade Republike Hrvatske o gospodarskoj politici, kojim su utvrđeni strogi monetarni okviri rasta, odnosno kojim je kvantificirana dozvoljena gornja granica rasta neto domaće aktive. Intervencijama Narodne banke Hrvatske u zadnjem tromjesečju 1994. godine uspjelo se zaustaviti aprecijaciju tečaja domaće valute na razini od 3,63 kune za jednu njemačku marku.

Trendovi aprecijacije tečaja domaće valute, koji su, kao što je gore opisano bili prisutni tijekom cijele godine, sprečavani su intervencijama aukcijskog definitivnog otkupa deviza od banaka u ukupnom iznosu od 276,7 milijuna DEM, što je rezultiralo primarnom emisijom od 1.012,7 milijardi kuna. Pored toga sezonski trendovi aprecijacije tijekom turističke sezone sprečavani su definitivnim otkupom deviza od banaka (256,7 milijuna USD i 224,4 milijuna DEM), čime je u opticaj pušteno 2.342,9 milijuna kuna. Prema tome, ukupni monetarni efekti intervencija, usmjerenih k sprečavanju trenda aprecijacije, iznosili su u 1994. godini 3.355,6 milijuna kuna.

S druge strane, volatilnost tečaja domaće valute, izražena u pojedinim razdobljima, koja nije imala trendno kretanje, zahtijevala je drugi oblik intervencija: otkup deviza od banaka putem aukcija, ali uz obvezni reotkup prodanih deviza u ugovorenom roku, uz naplatu kamata od banaka u visini eskontne stope, na iznos kuna korištenih u istom razdoblju. Putem ovih transakcija otkupljeno je 452,1 milijuna dolara, što znači da je povremeno u opticaju bilo dodatnih 1.953,0 milijuna kuna. Bitno je naglasiti da je emisijski efekt ovog oblika interventnog otkupa deviza na monetarne okvire bio neutralan, odnosno da su sve kune emitirane na ovaj način povučene iz optjecaja u ugovorenom roku.

U 1994. godini Narodna banka Hrvatske intervenirala je na domaćem deviznom tržištu 27 puta: 11 puta intervencijama uz definitivni otkup i 16 puta kroz intervencije uz reotkup.

Devizne rezerve kod Narodne banke Hrvatske povećane su, kao rezultat intervencije na domaćem deviznom tržištu, za oko 600 milijuna USD, a temeljem prihodovane kamate na devizne plasmane i povučenih sredstava od MMF-a devizne rezerve povećane su za daljnjih oko 200 milijuna USD. Na kraju prosinca 1993. godine devizne rezerve Narodne banke Hrvatske iznosile su 616.4 milijuna USD, a na kraju prosinca 1994. godine one su iznosile 1.405 milijuna USD.

4. POSLOVI S MEĐUNARODNIM FINANCIJSKIM INSTITUCIJAMA, STAND BY / STF ARANŽMAN I ODNOSI S BANKAMA

4.1. ODNOSI S MEĐUNARODNIM MONETARNIM FONDOM

Ostvarivanje aktivnije uloge u radu Međunarodnog monetarnog fonda bila je temeljna zadaća Hrvatske tijekom 1994. godine. U tom smislu glavna aktivnost Hrvatske tijekom 1994. godine bila je usmjerena na gospodarski stabilizacijski program i na dobivanje aktivnije potpore od strane Međunarodnog monetarnog fonda u cilju jačanja pozicije Hrvatske u međunarodnim financijskim krugovima.

Tijek stabilizacijskog programa i uspješna suradnja s predstavnicima Međunarodnog monetarnog fonda rezultirali su, nakon uspješnog završetka godišnjih konzultacija po članku IV. Statuta Fonda, zaključivanjem listopadskog Stand by aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom praćenim novčanom potporom u iznosu od SDR 65,4 mln.

Ovaj Stand by aranžman ugovoren je kao kratkoročna pomoć za ublažavanje teškoća u plaćanjima koje su proizašle iz platno bilančnih problema.

Uz Stand by aranžman, Hrvatskoj je istovremeno odobren i Kredit za pretvorbu gospodarskog sustava u iznosu od SDR 130,8 mln. Kredit za pretvorbu gospodarskog sustava odobren je Hrvatskoj s obzirom na platno-bilančne teškoće s kojima se Hrvatska suočila zbog izmijenjene situacije u međunarodnim trgovinskim odnosima i čije osnovne značajke čini uvođenje, odnosno, širenje multilateralne trgovine po tržišnim cijenama. Ovakva situacija je posljedica raspada istočnoeuropskog tržišta kao i tržišta bivšeg Sovjetskog Saveza s kojim se trgovina uglavnom odvijala putem zaključivanja bilateralnih platnih sporazuma, a koje je karakteriziralo trgovanje po netržišnim cijenama dirigiranim od strane država potpisnica.

Zaključivanjem Stand by aranžmana i Kreditom za pretvorbu gospodarskog sustava Hrvatskoj su u ukupnom iznosu odobrena sredstva od SDR 196,2 mln. što odgovara 75 postotnoj vrijednosti kvote Republike Hrvatske u Fondu.

Do kraja 1994. godine povučena su sredstva prvih tranši po oba sporazuma i to u ukupnom iznosu od SDR 78,5 mln.

Međutim, potrebno je istaći da je odobrenje ovih aranžmana bilo praćeno prethodno uspješnim ispunjavanjem zahtjeva definiranih tzv. "prethodnim akcijama" (reduciranje dospjelih a nepodmirenih obveza države, ukidanje automatskog kreditiranja od strane centralne banke, ukidanje subvencija proračunu itd.).

Zaključivanje Stand by aranžmana i odobravanje Kredita za pretvorbu gospodarskog sustava te povlačenje prvih tranši imalo je odlučujuću ulogu ("zeleno svjetlo") za pokretanje pregovora Hrvatske s tzv. Pariškim klubom, radi reguliranja odnosa s inozemnim kreditorima.

Temeljem uloge financijskog agenta i depozitara, Narodna banka Hrvatske je i tijekom 1994. godine vodila depozitne račune Međunarodnog monetarnog fonda, uredno podmirivala obveze stečene sukcesijom, a koje proizlaze iz Stand by aranžmana koji je bio zaključen i čija su sredstva korištena još od strane bivše SFRJ. Tijekom 1994. po navedenom aranžmanu otplaćena je glavnica u iznosu od SDR 6,2 mln., te kamata SDR 1,2 mln. Kao članica Odjela Specijalnih prava vučenja (pri Međunarodnom monetarnom fondu) Hrvatska je uredno servisirala i obveze koje proizlaze iz sukcesijom naslijeđenih obveza po alokaciji Specijalnih prava vučenja. Tijekom 1994. godine s tog osnova izvršena su plaćanja u iznosu od SDR 1,4 mln.

Međutim, članstvo Hrvatske u Odjelu Specijalnih prava vučenja nije se samo ograničilo na uredno servisiranje preuzetih obveza, već se ono usmjerilo i na transakcije "po sporazumu" u Specijalnim pravima vučenja, i to prije svega u cilju održavanja zadovoljavajuće strukture deviznih rezervi u smislu zaštite od valutarnih rizika.

TABLICA 12
stanje 31.12. 1994., u mln. sdr-a

RAČUN OPĆIH SREDSTAVA		Vrijednost prema kvoti u %
<i>Kvota</i>	261.6	100.0
<i>Holdinzi MMF-a u kunama</i>	348.7	133.0
ODJEL SPECIJALNIH PRAVA VUČENJA		Vrijednost prema alokaciji u %
<i>Neto kumulativna alokacija</i>	44.2	100.0
<i>Holdinzi Hrvatske</i>	3.1	7.0
OBVEZE PODMIRENE U 1994.		
<i>Otplata glavnice (Stand by - sukcesija)</i>	6.2	
<i>Otplata kamata (Stand by - sukcesija)</i>	1.2	
<i>Troškovi neto kumulativne alokacije</i>	1.4	

U smislu jačanja suradnje s Međunarodnim monetarnim fondom, Hrvatska je ove godine po prvi put u okviru godišnje skupštine Odbora Guvernera Međunarodnog monetarnog fonda sudjelovala u izboru te oficijelno postala članica Konstitucije tj. grupe zemalja čiji će izvršni direktor predstavljati stajališta Hrvatske na Odboru izvršnih direktora Fonda.

Kao podrška strukturalnim gospodarskim promjenama i dalje se je nastavila suradnja s Međunarodnim monetarnim fondom putem tehničkih misija koje su sačinjavali iskusni stručnjaci Fonda. Tijekom 1994. tehnička pomoć pokrivala je ova područja:

- ♦ monetarni i devizni sektor (monetarne operacije, supervizija banaka, devizno tržište, domaći platni promet, računovodstvo centralne banke);
- ♦ fiskalni sektor (osnivanje državnog trezora, proračun);
- ♦ statistički sektor (monetarna i bankarska statistika, statistika društvenih računa, statistika platne bilance).

U skladu s preporukama Fonda već su izvršene značajne izmjene, posebice u području statistike.

4.2. SKUPINA SVJETSKA BANKA, EUROPSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ, INTER-AMERIČKA BANKA ZA RAZVOJ

Temeljem Zakona o prihvatanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije (NN 89/92), Narodna banka Hrvatske obavlja funkciju depozitara tj. vođenje svih depozitnih računa u vlasništvu međunarodnih financijskih organizacija, a u ime i za račun Republike Hrvatske, te obavlja sve

transakcije s tim organizacijama, kao fiskalni agent države Republike Hrvatske. Tijekom 1994. godine, Narodna banka Hrvatske vršila je redovnu uplatu dionica za koje je Republika Hrvatska preuzela obvezu upisa, a prema planovima koje su utvrdile pojedine financijske organizacije (Grupa Svjetska banka IBRD, IDA, MIGA, IFC; Europska banka za obnovu i razvoj; Inter-američka banka za razvoj).

TABLICA 13

UPLATE IZVRŠENE U 1994. GODINI PO OSNOVI ČLANSTVA REPUBLIKE
HRVATSKE U MEĐUNARODNIM FINANCIJSKIM ORGANIZACIJAMA

MFO		Uplata u valuti u iznosu od		Mjenice izdane od strane Ministar- stva financija u iznosu od	
IBRD		-	HRK	14.774.827,57	(revalorizacija)
		-	HRK	18.683.018,90	(povećanje kapitala)
EBRD	ECU	60.000,00	ECU	30.000,00	
IFC	USD	571.200,00		-	
IDA		-	HRK	66.411,70	
IDB	HRK	571.463,98	USD	48.856,00	(redovni kapital)
		(redovni kapital)			
	USD	32.250,00			
		(Fond za specijalne operacije)			

Osim uloge depozitara, tijekom 1994. godine, predstavnici Narodne banke Hrvatske aktivno su sudjelovali u radu misija Svjetske banke, posebice onih s područja kontrole banaka i njihove sanacije, budući da je u fazi odobrenja kredit Svjetske banke u iznosu oko USD 100 milijuna za sanaciju poduzeća i financijskog sektora (tzv. EFSAL), čije se potpisivanje i prva korištenja predviđaju tijekom 1995. godine.

4.3. ODNOSI S INOZEMNIM BANKAMA

Tijekom 1994. godine nastavljeno je kontinuirano praćenje bankarskih sustava u pojedinim zemljama i regijama, praćenje gospodarskih i financijskih kretanja u njima, kao i analiza postojećeg stupnja povezanosti tih zemalja, odnosno regija, s Hrvatskom i naročito hrvatskim bankama. U okviru toga, posebna je pozornost posvećena praćenju boniteta inozemnih banaka, čime se stvara baza podataka za ocjenu inozemnih komercijalnih banaka pogodnih za primanje u depozit deviznih pričuva kojima upravlja Narodna banka Hrvatske.

Također su nastavljene aktivnosti na širenju korespondentske mreže Narodne banke Hrvatske u svijetu. Pored već postojećih računa u USD, DEM, CHF, ATS i SDR, zbog potrebe provođenja Uredbe o podmirivanju dospjelih neizmirenih obveza prema inozemnim kreditorima, krajem godine otvoreni su redovni tekući računi i u BEF, CAD, ECU, DKK, FRF, GBP, ITL, JPY, NOK, NLG, ESP, PTE i Sek. Narodna banka Hrvatske tako danas ima otvorena ukupno 23 redovna tekuća računa u 16 zemalja, čime je ostvaren i jedan od operativnih preduvjeta za proširenje broja valuta u kojima se

drže devizne pričuve NBH, te je postavljen temelj za eventualno obavljanje većeg dijela platno-prometnih operacija države s inozemstvom. Opisano proširenje mreže korespondenata, neprestani rast deviznih pričuva Narodne banke Hrvatske, kao i općenito poboljšana politička i nadasve gospodarska situacija u Republici Hrvatskoj pridonijeli su povećanom broju posjeta predstavnika inozemnih banaka Narodnoj banci Hrvatske. Riječ je o, mahom velikim, svjetskim komercijalnim bankama iz Njemačke, Sjedinjenih Američkih Država, Austrije, Belgije, Danske, Finske, Francuske, Italije, Švicarske, Kanade, Švedske, Mađarske i drugih zemalja.

Budući da na nivou države nije regulirano donošenje standarda iz područja bankarstva, Narodna banka Hrvatske izradila je i donijela na temelju točke X Odluke o obavljanju platnog prometa s inozemstvom (N.N. br. 99/93), "Uputu o upotrebi slovnih kratica i brojčanih oznaka za zemlje i novčane jedinice u platnom prometu s inozemstvom" koja je objavljena u Narodnim novinama br. 48/94. Ove upute pripremljene su prema normi ISO 3166 ISO 4217 Međunarodne organizacije za normatizaciju (ISO), koje u svom radu primjenjuje i SWIFT.

4.4. PLATNI PROMET S INOZEMSTVOM I SWIFT

Tijekom 1994. godine nastavljeno je obavljanje platno-prometnih transakcija s inozemstvom za vlastite potrebe i potrebe Republike Hrvatske (Ministarstvo financija i dr.). Izvršena su tako sva plaćanja po potvrđenim dokumentarnim akreditivima otvorenim prethodne godine za troškove tiskanja novčanica kune i kovanica, te su u svrhu daljnje isporuke otvoreni novi akreditivi. Također su redovno izvršavane komercijalne doznake u inozemstvo, a najveći broj operacija bili su i dalje bankarski transferi u svrhu rukovanja deviznim pričuvama.

Najveći dio ovih operacija s inozemstvom obavljen je putem SWIFT-a. Broj primljenih i poslanih poruka tako je tijekom 1994. godine porastao za 50 posto (oko 17.000) čime je više nego opravdano uvođenje SWIFT-a u Narodnu banku Hrvatske.

Radi očuvanja sustava sigurnosti slanja poruka SWIFT redovno nadograđuje i usavršava svoj sustav, te su za 1995. godinu propisane novine u tom pogledu. U skladu s tim krajem 1994. godine u Narodnoj banci Hrvatske započete su pripreme za uvođenje USE projekta.

5. *BANKOVNI SUSTAV U REPUBLICI HRVATSKOJ*

5.1. UVOD

Sektor nadzora i kontrole Narodne banke Hrvatske koji sačinjavaju tri direkcije prikuplja i analizira podatke, nadgleda banke i poduzima mjere prema bankama na osnovi podataka o financijskoj stabilnosti i solventnosti poslovanja banaka. Izvori tih podataka su izvješća koja banke dostavljaju Narodnoj banci Hrvatske kao i podaci utvrđeni obavljanjem neposredne kontrole u samim bankama.

Bankovni sustav Republike Hrvatske u 1994. godini činile su 52 banke koje su poslovale tijekom 1994. i koje su izradile i dostavile godišnji obračun te ostala propisana financijska izvješća. Dvije banke su društva s ograničenom odgovornošću, a sve ostale banke su dionička društva.

U odnosu na prethodnu godinu, u 1994. godini poslovalo je 5 novih banaka. Među 5 novoosnovanih banaka prvi put se javlja i banka koju je osnovala inozemna banka iz Austrije.

Povećanje broja banaka i investiranje iz inozemstva za osnivački kapital jedne novoosnovane banke nije promijenilo strukturu hrvatskog bankarstva. I dalje imamo velik broj malih banaka univerzalnog tipa, a četiri velike banke i dalje raspolažu s gotovo dvije trećine ukupne bilančne svote svih banaka.

U okviru ovog poglavlja prikazat će se podaci o:

- ♦ strukturi bilance banaka,
- ♦ analizi kapitala banaka i adekvatnosti kapitala,
- ♦ analizi kvalitete aktive banaka i
- ♦ analizi računa dobiti i gubitka.

Naglašavamo, da su svi pokazatelji i koeficijenti, te provedene analize sačinjeni na osnovi podataka koje su banke dostavile kao prethodne podatke po godišnjim obračunima.

Bilance i ostala izvješća s konačnim podacima bit će dostavljeni Narodnoj banci Hrvatske nakon obavljene revizije godišnjih izvješća i usvajanja od strane nadležnih tijela upravljanja bankama.

5.2. STRUKTURA BILANCE BANAKA

5.2.1. STRUKTURA IZVORA SREDSTAVA BANAKA

- a) Ukupni izvori sredstava 52 banke u Republici Hrvatskoj na kraju 1994. godine iznosili su 60 milijardi kuna. U tom iznosu kratkoročni izvori sredstava čine 37,8 posto, dugoročni izvori 35 posto, temeljni kapital 15,9 posto, dopunski kapital 1 posto i ostala pasiva (obveze s osnova kamata, provizija) 5 posto, te posebne rezerve za identificirane potencijalne gubitke po rizičnoj aktivu 5,3 posto.

- b) Kratkoročni izvori sredstava banaka u Hrvatskoj - na depozite po viđenju pravnih osoba i štedne uloge građana u kunama i devizama na kraju 1994. godine odnosi se ukupno 13 milijardi kuna, i u ukupnom iznosu kratkoročnih izvora sredstava čine 55 posto. Najznačajniji iznos u kratkoročnim depozitima predstavlja devizna štednja stanovništva po viđenju i ostali posebni devizni računi koji iznose 6 milijardi kuna.
Kratkoročno oročeni depoziti iznose 5 milijardi kuna, te i u ukupnim kratkoročnim izvorima sredstava čine 8,3 posto. U kratkoročno oročenim depozitima najznačajniji su kratkoročno oročeni depoziti u devizama koji iznose 3,4 milijarde kuna.
Kratkoročni krediti iznose 5 milijardi kuna i čine 8,4 posto ukupnih kratkoročnih izvora sredstava.
- c) Ukupni dugoročni izvori sredstava banaka u Hrvatskoj - kunski i devizni depoziti oročeni na rok duži od godine dana kao i dugoročni krediti uzeti u inozemstvu i u zemlji iznosili su na kraju prosinca 1994. godine ukupno 21 milijardu kuna.
U strukturi dugoročnih izvora sredstava najznačajnija stavka su dugoročni devizni depoziti koji iznose 12 milijardi kuna i čine 56 posto tih izvora sredstava. No treba istaknuti da je u tome najveći udio zamrznute "stare" devizne štednje. Druga značajna stavka u strukturi dugoročnih izvora sredstava su dugoročni devizni krediti koji iznose 8,3 milijarde kuna i čine 40 posto tih izvora. Kod dugoročnih izvora kunski izvori sredstava predstavljaju marginalnu kategoriju i iznose svega 0,9 milijardi kuna, od čega najmanju stavku čine vlastiti dugoročni vrijednosni papiri.
- d) Temeljni kapital hrvatskih banaka na kraju prosinca 1994. godine iznosi 9,6 milijardi kuna. U strukturi temeljnog kapitala sredstva rezervi imaju udjel od 40 posto (3,8 milijuna kuna).

Dopunski kapital hrvatskih banaka nije značajna kategorija po svom obujmu i iznosi 0,7 milijardi kuna. U strukturi dopunskog kapitala s više od 90 posto sudjeluju posebne rezerve za neidentificirane gubitke, koje, prema propisima, banke obvezno formiraju. Banke u Hrvatskoj formirale su posebne rezerve za identificirane gubitke u iznosu od 4,5 milijardi kuna. Te rezerve formirane su na teret računa dobiti i gubitka, a na osnovi procjene kvalitete rizične aktive banke te predstavljaju rezervu za slučaj kad se loši plasmani banaka moraju i definitivno otpisati kao nenaplativi.

5.2.2. STRUKTURA AKTIVE BANAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

- a) Ukupna aktiva 52 banke u Republici Hrvatskoj na kraju 1994. godine iznosila je 60,2 milijardi kuna. U tom iznosu novčana sredstva i obvezni depoziti kod središnje banke čine 6,1 posto, kratkoročno plasirana sredstva 25,9 posto, dugoročno plasirana sredstva 61,2 posto te materijalna i nematerijalna imovina i obračunane kamate, naknade i druga aktiva preostalih 6,8 posto.
- b) Novčana sredstva i obvezni depoziti kod središnje banke iznose 3,7 milijardi kuna. Obvezni depoziti kod središnje banke iznosili su 1,8 milijardi kuna ili 48,7 posto ukupnog iznosa novčanih sredstava i obveznih depozita kod središnje banke.
- c) Kratkoročno plasirana sredstva banaka, kratkoročni vrijednosni papiri, kratkoročni krediti i kupljena potraživanja te prava na potraživanja iz poslova isporuke robe i usluga na kraju 1994. godine iznosila su 15,6 milijardi kuna. Najznačajniji iznos u kratkoročno plasiranim sredstvima predstavljaju kratkoročni krediti i tekuća dospjeća dugoročnih kredita koji iznose 14 milijardi kuna i u strukturi kratkoročno plasiranih sredstava čine 89,7 posto.

- d) Dugoročno plasirana sredstva hrvatskih banaka, dugoročni vrijednosni papiri, trajna ulaganja u dionice, udjele i sudjelujuće interese te dugoročni krediti i drugi plasmani - na kraju 1994. godine iznosili su 36,8 milijardi kuna.
- U strukturi dugoročno plasiranih sredstava najznačajniju stavku predstavljaju dugoročni vrijednosni papiri u kunama i devizama, koji su na kraju prosinca 1994. iznosili 16,6 milijardi kuna, te dugoročni krediti i drugi plasmani, koji su iznosili 14,7 milijardi kuna. U strukturi dugoročnih vrijednosnih papira 69 posto ukupnoga iznosa čine vrijednosni papiri u devizama.
- e) Trajna ulaganja u dionice, udjele i sudjelujuće interese poduzeća na kraju 1994. godine iznosila su 5,5 milijardi kuna. Ta ulaganja hrvatskih banaka nastala su najčešće zbog nemogućnosti naplate potraživanja banaka od tih poduzeća. Tako su potraživanja s osnove kredita i kamata transformirana u dionice poduzeća ili udjele u poduzećima u procesu pretvorbe društvenih poduzeća.

Materijalna i nematerijalna imovina hrvatskih banaka na kraju 1994. godine iznosila je 2,2 milijarde kuna a obračunane kamate, naknade i ostala aktiva 2 milijarde kuna. U tom najznačajniji dio predstavlja ostala aktiva u kunama i devizama, a odnosi se na plaćene predujmove za poreze, sredstva u obračunu, tečajne razlike i aktivna vremenska razgraničenja. U tom iznosu najznačajniju stavku predstavlja dugotrajna materijalna imovina, koja u ukupnoj poziciji čini 76,6 posto.

5.3. ANALIZA KAPITALA BANAKA

- a) Jamstveni kapital bankovnog sustava Hrvatske na dan 31.12.1993. godine iznosio je 7,7 milijardi kuna, a na dan 31.12.1994. godine 8,9 milijardi kuna.
- b) Prema Zakonu o bankama i štedionicama ukupni jamstveni kapital banke (temeljni kapital i dopunski u vrijednosti od 50 posto iznosa temeljnoga kapitala) ne smije biti manji od 8 posto vrijednosti bilančne i izvanbilančne sume ponderirane propisanim stupnjevima rizika. Taj pokazatelj (adekvatnost kapitala) iskazuje odnos ukupnog kapitala i onih sredstava koja nose određen stupanj rizika.
- c) Koeficijent adekvatnosti kapitala na razini bankovnog sustava iznosio je 31.12.1993. godine 20,9 posto, a 31.12.1994. godine 20,2 posto, što je znatno iznad propisane minimalne razine od 8 posto, a pri tome samo jedna banka nije udovoljavala propisanom minimumu adekvatnosti kapitala, već drugu godinu zaredom.
- d) Prema prijelaznim i završnim odredbama Zakona o bankama i štedionicama, banke osnovane po odredbama Zakona o bankama i drugim financijskim organizacijama dužne su najkasnije do 31.12.1995. godine, uskladiti vrijednost svoga temeljnog kapitala s visinom kapitala propisanom Zakonom. Bankama koje do tada ne osiguraju iznos minimalnoga temeljnog kapitala, Narodna banka Hrvatske oduzet će odobrenje za rad, što će biti razlog likvidaciji poslovanja tih banaka. Prema iznosu kapitala na dan 31.12.1994. pet banaka nema minimalni osnivački kapital u novcu: 5 milijuna DEM u protuvrijednosti domaće valute.
- e) Da bi mogle obavljati kreditne poslove i platni promet s inozemstvom, banke moraju, prema Odluci Narodne banke Hrvatske, u prvoj godini poslovanja posjedovati jamstveni kapital u protuvrijednosti 10 milijuna njemačkih maraka, a nakon toga 15 milijuna DEM. Jedna banka koja ima to ovlaštenje ne ispunjava propisani uvjet i Narodna banka Hrvatske će provesti

postupak oduzimanja odobrenja. U 1994. godini npr. Narodna banka Hrvatske je, zbog neispunjavanja kriterija glede visine kapitala, za 4 banke izdala rješenje o oduzimanju odobrenja za obavljanje poslova platnog prometa i kreditnih poslova s inozemstvom.

5.4. ANALIZA KVALITETE AKTIVE BANAKA

- a) Pri prosuđivanju realnosti i objektivnosti stanja i rezultata poslovanja jedne banke najznačajniji dio čini prosuđivanje kvalitete aktive, a stavke u bilanci banaka dijele se u bankovnoj praksi na dobre i loše.
- b) Osim rasporeda stavaka aktive bilance banaka na dobre i loše, stavke aktive raspoređuju se u bankovnoj praksi na rizične i nerizične. Ocjena kvalitete aktive banaka provodi se isključivo za tzv. rizičnu aktivu banaka. U rizičnu aktivu banke spadaju kratkoročni i dugoročni krediti, uložena sredstva (dugoročno i kratkoročno), kamate, provizije i naknade za bankovne usluge. U rizičnu aktivu uključuju se i izvanbilančne obveze banke (jamstva, otvoreni akreditivi itd.).
- c) U strukturi ukupne bilance banaka, u Republici Hrvatskoj na kraju 1994. godine, udio dobre aktive iznosi 87,7 posto, a udio loše aktive 12,3 posto. Taj relativno povoljan odnos dobre i loše aktive posljedica je razvrstavanja potraživanja banaka od države u dobru aktivu.
- d) Klasifikacija kreditnog portfelja banaka u kategorije A, B, C, D i E prema izvješćima banaka prikazana je u tablici.

TABLICA 14
KATEGORIJE PLASMANA
U milijunima kuna.

	A	B	C	D	E	UKUPNO
AKTIVA						
<i>kredit, vrijednosni papiri i depoziti banaka</i>	40.886,1	1.941,8	2.156,5	830,0	740,3	46.562,8
<i>kamate</i>	708,1	76,3	186,2	43,0	99,1	1.112,6
<i>naknade</i>	47,9	8,5	13,6	1,6	2,2	73,8
<i>ostala rizična aktiva</i>	7.559,6	277,5	297,0	170,8	47,6	8.352,4
UKUPNO	49.301,6	2.304,1	2.653,3	1.053,4	889,3	56.101,6
IZVANBILAN. STAVKE	10.156,0	801,7	474,2	246,8	177,6	11.856,3
SVEUKUPNO	59.357,6	3.105,8	3.127,5	1.300,2	1.066,9	67.958,0

- e) Potencijalni gubici u plasmanima i preuzetim obvezama banaka iznosili su 31.12.1994. godine, 4.493,3 milijuna kuna odnosno 1.237,1 milijun DEM.

f) OGRANIČENJA KOJA SMANJUJU KREDITNI RIZIK

Narodna banka Hrvatske propisala je bankama odgovarajuća ograničenja kojima je cilj što više smanjiti djelovanje kreditnog rizika. U nastajanju gubitaka najveća opasnost je koncentracija

kredita prema jednom zajmoprimcu ili skupini međusobno povezanih poduzeća, što istodobno onemogućava ravnomjernu alokaciju financijskih sredstava na druge profitabilne djelatnosti.

Za sprečavanje prevelike koncentracije kredita jednom zajmoprimcu i drugih izlaganja banke rizicima koji utječu i na kvalitetu aktive banke Narodna banka Hrvatske propisala je više ograničenja.

g) **VELIKI KREDIT I NAJVEĆI KREDIT**

Velikim kreditom smatra se pojedinačni kredit ili drugo pojedinačno potraživanje ili preuzeta obveza prema jednom zajmoprimcu koja prelazi 20 posto jamstvenog kapitala. Devet banaka je u 1994. godini odobrilo velike kredite, a ukupni iznos im je dosegao 0,5 milijardi kuna.

Najveći kredit jednom zajmoprimcu, kredit koji iznosi 30 posto jamstvenog kapitala, plasiralo je 12 banaka u ukupnom iznosu od 1.0 milijardu kuna.

h) **KREDITI DANI DIONIČARIMA ODNOSNO VLASNICIMA POSLOVNIH UDJELA KOJI IMAJU VIŠE OD 10 POSTO DIONICA I KREDITI ČLANOVIMA UPRAVE I NADZORNOG ODBORA**

Prema odredbama Zakona koje su vrijedile u 1994. godini, takvi krediti odobravaju se jedino na temelju jednoglasne odluke uprave banke uz prethodnu suglasnost nadzornog odbora. Ukupno odobreni krediti takvim zajmoprimcima iznose 0,7 milijardi kuna i dosadašnjim kontrolama nije ustanovljeno da su dani protivno odredbama Zakona. Takve kredite odobrilo je ukupno 27 banaka.

i) **UKUPNI IZNOS SVIH KREDITA I DRUGIH POTRAŽIVANJA TE PREUZIMANJE OBVEZA PREMA JEDNOM ZAJMOPRIMCU**

Svi krediti, potraživanja i preuzete obveze prema jednom zajmoprimcu ne smiju prelaziti 30 posto jamstvenog kapitala banke. Ukupna potraživanja i preuzete obveze prema jednom zajmoprimcu koje prelaze iznos od 30 posto jamstvenog kapitala, kao zatečena stanja u trenutku stupanja propisa na snagu, postoje u portfelju 16 banaka u 27 pojedinačnih slučajeva u ukupnom iznosu od 10,9 milijardi kuna. Tako visoka koncentracija potraživanja od jednog dužnika rezultat je kreditne politike vodene u bivšem sustavu.

j) **KOEFICIJENT ULAGANJA U ZEMLJIŠTA, ZGRADE, OPREMU I UREĐENJE POSLOVNIH PROSTORIJA**

Ulaganja u zemljišta, zgrade, opremu i uređenje poslovnog prostora ne smije premašiti iznos od 30 posto jamstvenog kapitala banke. Ukupna ulaganja u navedene namjene iznose 21 milijardu kuna, što u odnosu prema jamstvenom kapitalu za ukupan bankovni sustav iznosi 23,7 posto.

k) **KOEFICIJENT UKUPNIH ULAGANJA U ZEMLJIŠTA, ZGRADE, OPREMU I UREĐENJE POSLOVNOG PROSTORA TE VLASNIČKE ULOGE U BANKAMA I DRUGIM TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA**

Ulaganja banke u vlastitu imovinu (zemljišta, zgrade, opremu, poslovni prostor) te ulaganja u vlasničke uloge u bankama i drugim trgovačkim društvima ne smiju premašiti iznos od 70 posto jamstvenog kapitala banke. Ukupna ulaganja u spomenute namjene iznose 4,8 milijardi kuna, što u odnosu prema jamstvenom kapitalu ukupnoga bankovnog sustava iznosi 50,4 posto. Ta ulaganja su kod pojedinih banaka daleko veća, jer prve dvije godine banke u taj iznos nisu uključile svoja ulaganja u trgovačka društva nastala zamjenom potraživanja za uloge kako bi izbjegle gubitke nastale zbog nemogućnosti naplate tih plasmana, a u skladu sa Zakonom o bankama i štedionicama.

5.5. ANALIZA DOBITI BANAKA

Ostvarena dobit banaka, kao razlika između aktivnih i pasivnih kamata, za potrebe ove analize raščlanjena je kroz:

- ♦ ostvarene prihode odnosno rashode na odobrene odnosno primljene kredite po nositeljima i
- ♦ ostvarenu razliku prihoda / rashoda po vrstama.

Ukupni prihodi banaka u Republici Hrvatskoj u 1994. godini iznosili su 5,8 milijardi kuna ili 1,59 milijardi njemačkih maraka. Ukupni rashodi u istom razdoblju iznosili su 5,6 milijardi kuna ili 1,55 milijardi njemačkih maraka.

Uspoređivanjem financijskog rezultata ostvarenog u dva uzastopna obračunska razdoblja u 1993. i 1994. godini prepoznaje se tendencija k ostvarenju pozitivnog financijskog rezultata. Na razini bankovnog sustava u 1994. godini ostvarena je dobit u iznosu od 134 milijuna kuna odnosno 37,2 milijuna njemačkih maraka, a u 1993. godini ostvaren je na razini bankovnog sustava negativni financijski rezultat u iznosu od 612 milijuna kuna ili 161,1 milijun njemačkih maraka.

Analiza strukture ukupnog prihoda pokazuje da su prihodi najvećim dijelom ostvareni na osnovi prihoda od kamata: u 1993. godini oni su činili 79,4 posto, a u 1994. godini 60,4 posto ukupnih prihoda. Dok udio prihoda od kamata u ukupnom prihodu ima tendenciju smanjenja udio prihoda ostvarenih od provizija i naknada bilježi tendenciju porasta: s 5,9 posto u 1993. godini na 14,5 posto ukupnih prihoda u 1994. godini.

Tečajne razlike u neto iznosu čine 8,3 posto ukupnih prihoda ostvarenih u 1993. godini i 12,0 posto ukupnih prihoda ostvarenih u 1994. godini.

Valja istaći da su prihodi banaka ostvareni po osnovi dividendi od udjela u vlasničkim vrijednosnim papirima kao što su dionice i udjeli u poduzećima i u 1993. i 1994. godini bili zanemarivo niski.

Analiza strukture poslovnih rashoda pokazuje da su najveći rashodi banaka rashodi s osnove pasivnih kamata i iznose 40,6 posto ukupnih rashoda u 1993. godini i 37,4 posto ukupnih rashoda u 1994. godini.

U 1993. godini 32 posto ukupnih rashoda odnosilo se na formiranje rezervi za osiguranje od potencijalnih gubitaka sadržanih u plasmanima banaka. Udio izdvajanja s osnove održanja rezervacija za osiguranje od potencijalnih gubitaka na razini iznosa procijenjenih gubitaka u ukupnim rashodima banaka u 1994. godini bio je trostruko niži i iznosio je 10,4 posto ukupnih rashoda.

5.6. OSVRT NA SADAŠNJE STANJE U BANKOVNOM SUSTAVU

Sadašnje stanje u bankovnom sustavu rezultat je, najvećim dijelom, naslijeđenih problema iz bivšega socijalističkog sustava. Kao što je poznato, u bivšem sustavu banke su bile servisi tzv. udruženog rada i društveno-političkih zajednica te se njihovo poslovanje nije ostvarivalo prema komercijalnim kriterijima i uz djelovanje tržišnih zakonitosti.

Glavni uzroci problema u bankovnom sustavu do 1989. godine bili su u načinu odlučivanja u bankama pri dodjeli bankovnih kredita za investicije i zaduživanja bankovnog sektora radi pronalaženja izvora sredstava za financiranje tih investicija. O velikim gospodarskim investicijama i njihovu kreditiranju odlučivalo se na osnovi planova razvoja društveno-političkih zajednica, pri čemu

se nije u prvom redu vodilo računa o mogućnostima povrata kredita i profitabilnosti investicija, nego o tzv. društvenoj opravdanosti investicija. Banke su pri tome služile kao servisi za provođenje tih odluka i planova. U razdoblju od 1975. do 1981. godine banke koje su u tom sustavu određene kao razvojne nekontrolirano su se zaduživale u inozemstvu radi kreditiranja velikih investicijskih projekata. Zbog lošeg investiranja gospodarski subjekti u koje su investirana sredstva nisu mogli vraćati kredite, pa se zbog toga bivša država sa stranim vjerovnicima dogovorila o prvom reprogramiranju, a poslije o refinanciranju tih kredita. Zapravo se može reći da su sadašnja inozemna zaduženja banaka nastala u tom razdoblju.

Sve 24 banke koje su poslovale u 1989. godini pretvorene su u dionička društva s ciljem preobrazbe u banke tržišnog gospodarstva. Iako su promijenile pravnu formu, banke su do danas u praksi ostale financijski servisi svojih osnivača, koji su ujedno i njihovi najveći dužnici. Neke promjene u međuvremenu stvorile su dobru osnovu za njihovu prilagodbu tržišno orijentiranom gospodarstvu.

U ožujku 1992. godine hrvatska je Vlada odlučila preuzeti najveći gubitak u bilancama banaka koji se odnosio na negativne tečajne razlike na temelju obveza po tzv. "staroj" deviznoj štednji u protuvrijednosti od 2,5 milijarde USD, koje je dotad podmirivala Narodna banka Jugoslavije.

Nadalje, još u svibnju 1991. godine odlukom hrvatske Vlade izdane su državne obveznice u iznosu od 1 milijarde USD ("velike obveznice") i većim dijelom dane javnim poduzećima i poduzećima u državnom vlasništvu radi njihova restrukturiranja.

Ta poduzeća dobivenim su obveznicama izvršila otplate obveza prema bankama kreditorima. Te su dvije državne akcije u svoje vrijeme pomogle rješavanju problema solventnosti i likvidnosti bankovnog sustava. S druge strane, rat i razaranja te s njim povezane izravne i neizravne štete bitno su usporavale tempo oporavka gospodarskog pa i bankovnog sustava.

Glavna je karakteristika hrvatskoga bankovnog sustava velik udjel imobilizirane imovine. Gotovo dvije trećine aktive sastoji se od obveznica "stare" devizne štednje, "velikih obveznica", trajnih ulaganja u obveznice i udjele, materijalne i nematerijalne imovine, refinanciranih dugoročnih kredita i drugih dugoročnih plasmana. Ako se uz to uzmu u obzir i depoziti kod Narodne banke Hrvatske u obliku obvezne rezerve i nemogućnost naplate dijela kredita iznos dugoročno imobilizirane imovine doseže 75,2 posto ukupne aktive banaka. To je stanje dodatno otežano činjenicom da "velike obveznice", trajna ulaganja u dionice i materijalna i nematerijalna ulaganja ne donose zapravo nikakvu dobit bankama, ili je na osnovi tih ulaganja nije moguće ostvariti. Ostali dio aktive, kao što su dugoročni krediti i drugi plasmani nebankovnom sektoru te dugoročni vrijednosni papiri, nosi kamatu, ali banka ni tim plasmanima ne ostvaruje dobit jer se ta sredstva replasiraju po cijeni izvora sredstava. Ovakvu strukturu aktive banaka u bankovnom sustavu Hrvatske određuje stanje u 10 najvećih banaka, dok je struktura aktive kod ostalih banaka povoljnija.

Aktivnost Direkcije trezora, temeljem funkcije te direkcije u okviru Narodne banke Hrvatske, protekla je tijekom 1994. godine na poslovima s važećom privremenom novčanom jedinicom Republike Hrvatske hrvatskim dinarom, te na poslovima vezanim uz pripremu za preuzimanje od proizvođača, distribuciji i uvođenju u optjecaj nove novčane jedinice Republike Hrvatske KUNE koja se dijeli na sto LIPA.

Stoga poslovanje Direkcije trezora u 1994. godini iskazujemo odvojeno kroz dvije cijeline:

- ♦ poslovanje s novčanicama hrvatskog dinara i
- ♦ poslovanje s novčanicama kune i kovanim novcem kuna i lipa.

6.1. POSLOVANJE S NOVČANICAMA HRVATSKOG DINARA

Direkcija trezora sudjelovala je u pripremama za tiskanje i izdavanje novčanica hrvatskog dinara, u zaprimanju tiskanih novčanica od proizvođača te opskrbljivanju Podružnica Zavoda za platni promet novčanicama hrvatskog dinara.

Nakon prestanka važenja novčanica hrvatskog dinara u optjecaju Direkcija trezora sudjelovala je u pripremama za uništavanje novčanica te u postupku preuzimanja, kontrole i uništavanja zamijenjenih novčanica hrvatskog dinara. Direkcija trezora obavljala je i poslove s ostavama u kojima su položene vrijednosti na čuvanje ili na čuvanje i rukovanje kao što su poslovi s upravnim biljezima i mjenicama Republike Hrvatske, vrijednosnim papirima raznih polagača te drugim vrijednostima.

TABLICA 15
KRETANJA GOTOVINE HRVATSKIH DINARA U PRVIH PET MJESECI 1994.
GODINE
U milijunima HRD

STANJE 1. SIJEČNJA 1994.	692.596
PRIMLJENO OD PROIZVOĐAČA	1,720.000
PRIMLJENO OD ZAP KAO SUVIŠAK GOTOVINE	4.183
UKUPNO	2,416.779
POSLANE DOTACIJE GOTOVINE PODRUŽNICAMA ZAP-A	572.077
STANJE 30. SVIBNJA 1994.	1,844.702

TABLICA 16

STANJE GOTOVINE U HRVATSKIM DINARIMA PO MJESECIMA U 1994. GODINI

U milijunima HRD

	NBH	ZAP I HPT	BANKE	U OPTJECAJU	UKUPNO
01.01.94.	692.282	787.151	52.227	1,366.944	2,898.969
31.01.94.	673.271	845.276	53.643	1,326.465	2,898.969
28.02.94.	2,068.522	1,074.660	57.429	1,418.328	4,618.969
31.03.94.	1,919.402	1,108.346	64.057	1,527.164	4,618.969
29.04.94.	1,864.702	1,135.934	65.588	1,552.745	4,618.869
30.05.94.	1,844.702	1,298.133	108.573	1,397.954	4,618.969

Tijekom prvih pet mjeseci 1994. godine nije bilo poteškoća u opskrbi gotovinom jer je zaliha bila dostatna u odnosu na potrebe optjecaja.

Odlukom Vlade Republike Hrvatske o prestanku važenja Odluke o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske te o načinu i vremenu preračunavanja iznosa izraženih u hrvatskim dinarima u kunce i lipe i Odlukom Narodne banke Hrvatske o zamjeni novčanica hrvatskog dinara za novčanice i kovani novac koji glasi na kunu i lipu ("Narodne novine" br. 37/94.), započela je 30. svibnja 1994. godine zamjena novčanica hrvatskog dinara za novu novčanu jedinicu. Tisuću hrvatskih dinara zamjenjivalo se za jednu kunu. Redovna zamjena trajala je do 31. prosinca 1994. godine.

TABLICA 15

KRETANJE GOTOVINE HRD U NARODNOJ BANCII HRVATSKE OD
23. PROSINCA 1991. DO 30. SVIBNJA 1994. GODINE

U milijunima HRD

PRIMLJENO OD PROIZVOĐAČA			
<i>u 1991. godini</i>	34.233		
<i>u 1992. godini</i>	159.169		
<i>u 1993. godini</i>	2,714.000		
<i>u 1994. godini</i>	1,720.000		
		UKUPNO	4,627.402
PRIMLJENO OD ZAP-A KAO SUVIŠAK GOTOVINE			
<i>u 1992. godini</i>	14.434		
<i>u 1993. godini</i>	8.656		
<i>u 1994. godini</i>	4.182		
		UKUPNO	7.272
		SVEUKUPNO	4,654.674
POSLANE DOTACIJE GOTOVINE PODRUŽNICAMA ZAP-A			
<i>u 1991. godini</i>	29.023		
<i>u 1992. godini</i>	163.144		
<i>u 1993. godini</i>	2,037.295		
<i>u 1994. godini</i>	572.077		
		UKUPNO	2,801.539
PRENIJETO NA NUMIZMATIKU			8.433
STANJE 30. SVIBNJA 1994.			1,844.702

Odlukom Narodne banke Hrvatske zamjenu novčanica HRD za novčanice i kovani novac kuna i lipa obavljale su podružnice ZAP-a, banke i HPT dok je povlačenje i uništavanje novčanica HRD obavljala Narodna banka Hrvatske. U tu svrhu posebnom Odlukom Savjeta Narodne banke Hrvatske formirana je Središnja komisija, te četiri Provedbene komisije za utvrđivanje količine i vrijednosti zamjenjenih i povučenih novčanica HRD i njihovo uništavanje.

Uništavanje novčanica provedeno je spaljivanjem na četiri lokacije koje su prema ocjeni Središnje komisije zadovoljile kriterije za sigurno i temeljito uništavanje preuzetih novčanica: "Koksara" Bakar, "Dalmacija" Dugi Rat, "Šavrić" Zagreb i "Mobilija" Osijek. Na te četiri lokacije spaljeno je 277.919 novčanica HRD-a ili 192,2 tone novca.

Od ukupno tiskanih 4,627,4 milijarde HRD izdvojeno je za potrebe numizmatike 8,4 milijarde HRD, odnosno, od 514,2 milijuna komada tiskanih novčanica, za potrebe numizmatike izdvojeno je 600.000 komada novčanica: po 50.000 komada u svakom apoenu.

TABLICA 18

UKUPNO TISKANE, UNIŠTENE I NEZAMIJENJENE NOVČANICE HRD PO APOENIMA
HRD u milijardama, komada u tisućama

APOEN	TISKANO		UNIŠTENO		U TREZORIMA		NEZAMIJENJENO	
	KOM	HRD	KOM	HRD	KOM	HRD	KOM	HRD
100.000	19.950	1,995,0	7.646	764,6	12.282	1.228,2	21	2,2
50.000	41.950	2,097,5	28.933	1,446,7	12.881	644,1	13	6,7
10.000	19.950	199,5	18.845	188,4	585	5,9	519	5,2
5.000	44.950	224,8	43.378	216,9	585	2,9	986	4,9
2.000	19.950	39,9	18.579	37,2	386	0,8	984	1,9
1.000	35.650	35,6	32.291	32,3	690	0,7	2.668	2,7
500	42.400	21,2	38.869	19,4	574	0,3	2.956	1,5
100	31.450	3,2	15.129	1,5	1.782	0,2	14.538	1,4
25	57.450	1,4	27.603	0,7	2.845	0,1	27.001	0,7
10	49.950	0,5	13.531	0,1	4.114	0,0	32.304	0,3
5	59.950	0,3	20.089	0,1	4.675	0,0	35.185	0,2
1	89.950	0,1	13.026	0,0	2.612	0,0	74.311	0,1
UKUPNO	513.550	4.619,0	277.919	2.707,9	44.015	1.883,2	191.616	27,8

U trezorima Narodne banke Hrvatske zadržane su novčanice HRD u originalnom pakiranju proizvođača gotovine namijenjene za potrebe numizmatike, dok su kod ZAP-a preostali manji iznosi koji će biti preuzeti i uništeni.

6.2. POSLOVANJE S NOVČANICAMA KUNE I KOVANIM NOVCEM KUNA I LIPA

Još tijekom 1993. godine provedena je priprema za izradu nove novčane jedinice Republike Hrvatske koja je obuhvatila natječaje za izradu likovnog rješenja novčanica i kovanog novca kao i međunarodni natječaj za tiskanje novih novčanica.

Istovremeno s tim poslovima tijekom druge polovice 1993. godine užurbano su tekle pripreme za otvaranje kovnice novca: adaptacija prostora i opremanje kovnice novca koja je ustrojena u okviru oformljenog Hrvatskog novčarskog zavoda.

Direkcija trezora posebno je obrađivala slijedeće:

- ♦ prijedlog apoenske strukture novčanica i kovanog novca;
- ♦ sudjelovanje u radu na konačnom oblikovanju i izgledu nove novčane jedinice;
- ♦ prijedlog plana tiskanja i kovanja;
- ♦ obrada elemenata natječaja;
- ♦ sudjelovanje u izradi Odluka o osnovnim obilježjima novčanica i kovanog novca;
- ♦ sudjelovanje u fazama kontrole izrade novčanica i kovanog novca i
- ♦ sudjelovanje u izradi odluke o izdavanju nove novčane jedinice Republike Hrvatske.

Unutar Hrvatskog novčarskog zavoda ustrojen je Odsjek za kontrolu i preuzimanje izrađenog kovanog novca, s vlastitim trezorom, u koji je pohranjivan izrađeni kovani novac.

Direkcija trezora je već u prosincu 1993. godine počela zaprimati izrađeni kovani novac kune i lipe da bi se ovaj proces intenzivno nastavio i u 1994. godini. Istovremeno s primanjem kovanog novca teklo je i njegovo polaganje u depoe koji su oformljeni kod podružnica ZAP-a temeljem plana opskrbe koji je izradila Direkcija trezora. Plan opskrbe je obuhvatio polaganje novčanica i kovanog novca kuna i lipa u dvadeset podružnica ZAP-a te pet poslovnih jedinica ZAP-a. Uz plan, izrađene su za podružnice i poslovne jedinice Upute za prihvati i pohranu nove novčane jedinice u depo, a do momenta puštanja novih u optjecaj.

TABLICA 19

NOVČANICE KUNA I KOVANOG NOVCA KUNA I LIPA POLOŽENIH
U DEPO KOD PODRUŽNICA ZAP-a DO 30. SVIBNJA 1994. GODINE

APOENI NOVČANICA	KOMADA	K U N A	KG
1.000	4.900.000	4.900.000.000,00	
500	9.980.000	4.990.000.000,00	
200	-	-	
100	22.000.000	2.200.000.000,00	
50	11.100.000	555.000.000,00	
20	5.480.000	109.600.000,00	
10	22.000.000	220.000.000,00	
5	8.800.000	44.000.000,00	
UKUPNO	84.260.000	13.018.600.000,00	71.453
APOENI KOVANOG NOVCA	KOMADA	K U N A	KG
5 kn	2.568.500	12.842.500,00	
2 kn	7.597.000	15.194.000,00	
1 kn	25.254.000	25.254.000,00	
50 lp	20.194.000	10.097.000,00	
20 lp	4.827.000	965.400,00	
10 lp	25.614.000	2.561.400,00	
5 lp	15.566.000	778.300,00	
2 lp	5.270.000	105.400,00	
1 lp	18.375.000	183.750,00	
UKUPNO	125.265.500	67.981.750,00	421.126
SVEUKUPNO		3.086.581.750,00	492.579

Tijekom siječnja 1994. godine primljena je prva pošiljka novčanica kuna iz tiskare "GIESECKE-DEVRIENT", MUNCHEN.

Djelatnici Direkcije trezora razradili su način preuzimanja i dostave novčanica, osigurali policijsku pratnju te obavili sve nužne predradnje za sigurnu dopremu i pohranu ugovorene proizvodnje novčanica.

Uvođenjem u optjecaj jedna kuna vrijedila je tisuću hrvatskih dinara u kojem je omjeru obavljana i zamjena. Položenim količinama u depoe započela je zamjena koja je uredno tekla bez pomanjkanja novčanica ili kovanog novca. Direkcija trezora nastavila je urednu opskrbu gotovinom, poglavito kovanim novcem za kojim se pokazala pojačana potražnja.

TABLICA 20

KRETANJE GOTOVINE KOD CENTRALNE BANKE (u tisućama kuna)

PRIMLJENO OD PROIZVOĐAČA		82,733.906
novčanica	82,600.000	
kovanog novca	133.906	
PRIMLJENO OD ZAP-A		182
UKUPNO		82,733.907
IZDANO ZAP-U		14,558.545
novčanica	14,445.950	
kovanog novca	112.595	
PRIJENOS NA NUMIZMATIKU		94.250
PRODAJA NOVČANICA U INOZEMSTVO		824
UKUPNO		14,653.619
STANJE 31.12.1994.		68,080.468

Kod pregleda kretanja gotovine Centralne banke, pored uobičajenih stavki, skrećemo pozornost na stavku koja se odnosi na prodaju kuna inozemstvu, što je ostvarila Direkcija za provođenje devizne politike, dok je Direkcija trezora obavila tehnički dio otpreme gotovine.

Od proizvođača gotovine Direkcija trezora je zaprimila tijekom 1994. godine novčanice kuna koje su tiskane u tiskari "GIESECKE-DEVRIENT" - MUNCHEN, te kovani novac kuna i lipa koji je iskovan u Hrvatskom novčarskom zavodu - Zagreb.

U nastavku se daje ukupni pregled stanja gotovine na zalihi i u optjecaju tijekom poslovanja s novčanicama i kovanim novcem kuna i lipa u 1994. godine:

TABLICA 21

STANJE GOTOVINE U 1994. GODINI PO MJESECIMA (u milijunima kuna)

	NBH	ZAP I HPT	BANKE	U OPTJECAJU	UKUPNO
30.06.94.	65.071	11.568	85	1.666	78.390
31.07.94.	65.090	11.292	106	2.112	78.600
31.08.94.	65.297	12.051	111	2.141	79.600
30.09.94.	65.236	12.116	105	2.158	79.615
31.10.94.	68.207	12.112	94	2.204	82.616
30.11.94.	68.187	12.046	105	2.295	82.633
31.12.94.	68.080	11.767	134	2.658	82.639

Iz iskazanog pregleda vidljivo je da je zaliha gotovine kod ZAP-a u prosjeku 4,5 puta veća od gotovine u optjecaju. Najznačajnije su zalihe apoena od 1000 i 500 kn, koji zbog svoje visoke nominalne vrijednosti nemaju visoku uporabnu primjenu u optjecaju i čine oko 70 posto zaliha kod ZAP-a.

Direkcija trezora je tijekom 1994. godine posebno sudjelovala u aktivnostima vezanim uz izdavanje prigodnog zlatnog i srebrnog kovanog novca, i kompleta prigodnog optjecajnog kovanog novca.

Narodna banke Hrvatske izdala je tijekom 1994 godine:

- ♦ zlatni dukat na spomen uporabe hrvatskog dinara kao privremene novčane jedinice Republike Hrvatske,
- ♦ zlatni i srebrni kovani novac u povodu pohoda Svetog oca Ivana Pavla II. Republici Hrvatskoj,
- ♦ zlatni i srebrni kovani novac u povodu 900 godina Zagrebačke biskupije i grada Zagreba i
- ♦ zlatni i srebrni kovani novac u povodu 900 godina Zagrebačke biskupije i grada Zagreba - drugo izdanje.

ZLATNI DUKAT

NOMINALA	TEŽINA	FINOĆA	PROMJER	KOLIČINA	DATUM PRODAJE
1 DUKAT	3,49 GR.	986/000	20 MM	5.000	25. 05. 1994

“IVAN PAVAO II.”

NOMINALA	TEŽINA	FINOĆA	PROMJER	KOLIČINA	DATUM PRODAJE
1000 AU	7 GR.	986/000	25 MM	4.000	09.09.1994.
100 AG	33,63 GR.	925/000	40 MM	10.000	09.09.1994.

Od ukupno izdane količine u prodaju su uvršteni:

♦ kompleti	(zlatnik 1000 kn, srebrnjak 100 kn)	kom. 1.000;
♦ zlatnik	1000 kn	kom. 3.000;
♦ srebrnjak	100 kn	kom. 9.000.

“900 GODINA ZAGREBAČKE BISKUPIJE I GRADA ZAGREBA”

NOMINALA	TEŽINA	FINOĆA	PROMJER	KOLIČINA	DATUM PRODAJE
500 AU	3,5 gr.	999/000	20 MM	1.000	09.09.1994.
200 AG	20 gr.	999/000	38 MM	3.000	09.09.1994.
100 AG	15 gr.	999/000	18 MM	3.000	09.09.1994.

Od ukupno izdane količine u prodaju su uvršteni:

♦ kompleti	(zlatnik 500 kn, srebrnjak 200 i 100 kn)	kom. 250;
♦ zlatnik	500 kn	kom. 750;
♦ srebrnjak	200 kn	kom. 2.750;
♦ srebrnjak	100 kn	kom. 2.750.

**“900 GODINA ZAGREBAČKE BISKUPIJE I GRADA ZAGREBA”
DRUGO IZDANJE**

NOMINALA	TEŽINA	FINOĆA	PROMJER	KOLIČINA	DATUM PRODAJE
500 Au	3,5 gr.	999/000	20 mm	1.000	02.12.1994.
200 Ag	20 gr.	999/000	38 mm	1.000	02.12.1994.
100 Ag	15 gr.	999/000	18 mm	1.000	02.12.1994.

Od ukupno izdane količine u prodaju su uvršteni:

♦ kompleti	(zlatnik 500 kn, srebrnjak 200 i 100 kn)	kom. 500;
♦ zlatnik	500 kn	kom. 500;
♦ srebrnjak	200 kn	kom. 500;
♦ srebrnjak	100 kn	kom. 500.

Prigodni zlatni i srebrni kovani novac izdat povodom 900 godina Zagrebačke biskupije i grada Zagreba Narodna banka Hrvatske izdala je u suradnji sa Zagrebačkom bankom koja je financirala izradu i kojoj je ugovorno povjerena i prodaja. Narodna banka Hrvatske pustila je u prodaju u mjesecu lipnju 1994. godine numizmatički komplet optjecajnog kovanog novca iskovanog u tehnici visokog sjaja.

TABLICA 22

PREGLED PRODAJE PRIGODNOG ZLATNOG I SREBRNOG KOVANOG NOVCA

NAZIV	KOLIČINA	PRODAJNA CIJENA	PRODANO	STANJE
“ZLATNI DUKAT”	5.000	670,00	1.353	3.647
“IVAN PAVAO II.”				
- komplet	1.000	1.500,00	303	697
- zlatnik 1000 kn	3.000	1.300,00	1.797	1.203
- srebrnjak 100 kn	9.000	150,00	3.183	5.817
“900 GOD. ZAGREBAČKE BIS. I GRADA ZAGREBA”				
- komplet	750	960,00	-	-
- zlatnik 500	1.250	650,00	-	-
- srebrnjak 200	3.250	260,00	-	-
- srebrnjak 100	3.250	130,00	-	-

Tijekom 1994. godine Direkcija trezora obavljala je niz poslova s ostavama u kojima su položene vrijednosti na čuvanje i rukovanje. Najobilniji je posao s upravnim biljezima i mjenicama Republike Hrvatske. Narodna banka Hrvatske sklopila je s Ministarstvom financija ugovor o opskrbljivanju Podružnica ZAP-a upravnim biljezima i mjenicama te o praćenju i kontroli prodaje. Temeljem ugovora Narodna banka Hrvatske ostvaruje proviziju na ukupno prodanu svotu. U nastavku se daje pregled kretanja vrijednosnica i ostvarene provizije:

TABLICA 23

KRETANJA UPRAVNIH BILJEGA U 1994. GODINI (u kunama)

MJESEC	UPRAVNI BILJEZI		OSTVARENA PROVIZIJA NBH OD 1%
	IZDANI	PRODANI	
<i>siječanj</i>	1,738.600,00	2,324.965,55	23.249,65
<i>veljača</i>	1,571.000,00	2,059.511,60	20.595,11
<i>ožujak</i>	10,860.150,00	2,960.779,55	29.607,79
<i>travanj</i>	2,569.000,00	2,679.895,50	26.798,95
<i>svibanj</i>	620.000,00	2,564.169,30	25.641,69
<i>lipanj</i>	7,465.000,00	2,615.404,35	26.154,04
<i>srpanj</i>	6,050.000,00	3,653.432,15	36.534,32
<i>kolovoz</i>	3,391.600,00	2,699.464,30	26.994,64
<i>rujan</i>	1,150.000,00	2,460.134,50	24.601,34
<i>listopad</i>	2,195.000,00	3,018.464,80	30.184,64
<i>studenj</i>	10,100.000,00	6,603.891,50	66.038,91
<i>prosinac</i>	7,749.000,00	5,585.777,20	55.857,77
UKUPNO	55,459.350,00	39,225.890,30	392.258,85

TABLICA 24

KRETANJE MJENICA U 1994. GODINI (u kunama)

MJESEC	IZDANE MJENICE	PRODAJA MJENICA	OSTVARENA PROVIZIJA NBH OD 1%
<i>siječanj</i>	-	1.287,40	12,87
<i>veljača</i>	-	71.040,00	710,40
<i>ožujak</i>	100.000,00	71.060,00	710,60
<i>travanj</i>	-	104.560,00	1.045,60
<i>svibanj</i>	-	129.900,00	1.299,00
<i>lipanj</i>	-	136.310,00	1.363,10
<i>srpanj</i>	50.000,00	178.550,00	1.785,50
<i>kolovoz</i>	-	194.930,00	1.949,30
<i>rujan</i>	50.000,00	266.360,00	2.663,60
<i>listopad</i>	-	266.750,00	2.667,50
<i>studenj</i>	30.000,00	273.230,00	2.732,30
<i>prosinac</i>	100.000,00	168.460,00	1.684,60
UKUPNO	330.000,00	1,862.437,40	18.624,37

7.1. ORGANIZACIJA I INFORMATIZACIJA

Oblikovanje novog unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske kao središnje banke Republike Hrvatske, sa svim njenim zadaćama, predstavlja jednu od značajnih pretpostavki njenog uspješnog funkcioniranja. U skladu s tim rad na izradi Prijedloga unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske bio je vrlo intenzivan tijekom 1994. godine. Usvajanjem Prijedloga koncepcije unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske stvoreni su temelji ustrojstva Narodne banke Hrvatske. Ono se temelji na modelu Banke kao poslovnog sustava unutar kojeg se odvijaju organizacijski i informacijski procesi.

U odnosu organizacije Banke i organizacije njenog informacijskog sustava, temeljenog na suvremenim informacijskim tehnologijama i metodama, polazi se od činjenice da su to dvije komplementarne organizacije koje su u trajnoj interakciji.

Ukupna djelatnost Banke sagledana je kroz skupinu poslova koje neposredno proizlaze iz funkcije središnje banke (funkcionalni poslovi) i skupine poslova koji posredno proizlaze iz funkcije središnje banke (servisni, odnosno administrativni poslovi). Pri tome se uvažava realnost prijelaznog perioda tako da su u djelatnost Banke uključeni i oni poslovi koje Banka još obavlja kao relikat prošlog sustava, kao i oni poslovi koji su imanentni svakoj središnjoj banci, a koje će Banka postupno uvoditi kad se za to stvore pretpostavke.

Model Banke polazi od međusobne povezanosti i uvjetovanosti pojedinih skupina poslova, koje se objedinjuju u funkcionalnim cjelinama Banke. Na razini Banke predviđene su dvije razine organizacijskog ustroja i to: sektor kao najširi i direkcija kao središnji organizacijski oblik.

Da bi poslovni sustav djelotvorno funkcionirao u svom okruženju njime se mora upravljati. Zato je pitanju izbora modela upravljanja i rukovođenja Bankom posvećena velika pozornost. Značajna novost je utemeljenje Odbora izvršnih direktora kao stručno najkompetentnijeg tijela na razini Banke.

Prijedlog koncepcije unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske sadrži i prijedloge za izmjene u Zakonu o Narodnoj banci Hrvatske. Prijedlog koncepcije unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske dostavljen je Međunarodnom monetarnom fondu, a bio je i predmetom posebne rasprave u okviru tehničke pomoći s misijom Međunarodnog monetarnog fonda u Zagrebu.

U sklopu projekta novog unutrašnjeg ustrojstva Narodne banke Hrvatske tijekom 1994. godine usvojen je i Prijedlog stručnih zvanja (Tipizirani profili kadrova) kojim su standardizirani profili kadrova potrebni za izvršavanje zadataka Banke, a čime se u prvi plan stavlja stručnost a ne funkcija kao kriterij nagrađivanja. Krajem 1994. godine usvojen je Privremeni pravilnik o unutrašnjem ustroju Narodne banke Hrvatske.

Informacijski sustav, kao poseban oblik organizacijskog sustava, u funkciji poslovanja Narodne banke Hrvatske tehnološki podupire ciljeve i zadatke njenog funkcioniranja kao poslovnog sustava.

Na toj osnovi izrađen je i usvojen tijekom 1994. godine Idejni projekt integralnog informacijskog sustava Narodne banke Hrvatske kao podloga za njegovu realizaciju kroz izgradnju informacijskih podsustava.

Učinkovito odvijanje procesa upravljanja i rukovođenja Narodnom bankom Hrvatske pretpostavlja, osim novog unutrašnjeg ustrojstva, i točne, ažurne i potpune informacije s kojima se mora raspolagati tijekom pripremanja i donošenja odluka te kontroliranja njihove provedbe.

Informacijski sustav, kao posebni oblik organizacijskog sustava, sastavni je dio poslovanja Narodne banke Hrvatske i zato mora podupirati ciljeve i zadatke njenog funkcioniranja kao poslovnog sustava.

Potreba za cjelovitim i planskim pristupom u postavljanju koncepcije i realizacije informacijskog sustava bila je temeljni poslovni razlog za odluku o izradi studije plana razvoja integralnog informacijskog sustava Narodne banke Hrvatske. Odlukom Guvernera formiran je projektni tim za izradu Idejnog projekta integralnog informacijskog sustava Narodne banke Hrvatske. Odabrana metodologija (Business Systems Planning) implicitno je odbacivala mogućnost da ovakav projekt, po sustavu "ključ u ruke", izradi netko izvan poslovnog sustava Narodne banke Hrvatske. Zbog toga je formiranju projektnog tima, njegovom sastavu, podjeli zaduženja i stvaranju optimalnih uvjeta za rad posvećena velika pažnja. Članovi projektnog tima svojim su znanjem i iskustvom pokrivali sve segmente poslovanja u Narodnoj banci Hrvatske što im je omogućilo da, na temelju usvojene metodologije, s razumijevanjem analiziraju poslovni sustav i probleme poslovanja, te da zajednički donesu kompetentne zaključke i preporuke. U svom radu projektni tim imao je značajnu pomoć od sponzora projekta i rukovodstva Banke koji su u razgovorima s članovima tima dali svoja viđenja poslovanja, problema i mogućih rješenja.

Idejnim projektom obuhvaćena je i analizirana Narodna banka Hrvatske kao jedinstvena funkcionalna cjelina sa svojim unutrašnjim ustrojem i svojim okruženjem, koja djeluje u pravcu ostvarenja zadanih ciljeva, te je na taj način bilo moguće:

- ♦ odrediti strukturu informacijskog sustava koji će podržati kvalitetno upravljanje i rukovođenje poslovnim sustavom Narodne banke Hrvatske;
- ♦ identificirati podatke kao zajednički resurs svih poslovnih funkcija Narodne banke Hrvatske;
- ♦ analizirati postojeću informatičku podršku;
- ♦ odrediti plan, način i prioritete realizacije informacijskog sustava;
- ♦ definirati sustav upravljanja razvitkom informacijskog sustava;
- ♦ dati preporuke za daljnji rad na razvitku informacijskog sustava.

Uporabna vrijednost idejnog projekta (BSP studije) ogleda se u slijedećem:

- ♦ prvi put je na jedinstven način analiziran cijeli poslovni sustav Narodne banke Hrvatske sa stajališta potreba za informacijama,
- ♦ procijenjena je djelotvornost postojećeg informacijskog sustava,
- ♦ vrijednost idejnog projekta značajna je i za ostale projekte i analize u poslovnom sustavu koji će rješavati probleme izvan informacijskog sustava,
- ♦ idejni projekt doprinosi cjelovitom razumijevanju poslovnog sustava i neovisan je o postojećem ili budućem ustroju Banke,
- ♦ metoda rada aktivnim sudjelovanjem samih korisnika informacija u izradi projekta stvara mogućnost da korisnici nastave s izgradnjom informacijskog sustava koji će odgovarati njihovim potrebama i potrebama poslovnog sustava,
- ♦ idejni projekt pokazuje da su informacije važan resurs poslovnog sustava, koji je kao i ostale resurse potrebno planirati i održavati,
- ♦ plan informacijskog sustava kao podrška poslovnom sustavu definiran idejnim projektom omogućava izgradnju jedinstvenog i učinkovitog informacijskog sustava, a aktivno sudjelovanje najvišeg rukovodstva Narodne banke Hrvatske u njegovoj izradi garancija je uspješnog nastavka rada.

Međutim, Idejni projekt integralnog informacijskog sustava (BSP studija), koji je dovršen i usvojen polovicom prošle godine, samo je prva faza u izgradnji informacijskog sustava Narodne banke Hrvatske. Prema usvojenom planu i načinu realizacije kao sastavnom dijelu idejnog projekta nastaviti će se s aktivnostima na izradi glavnih i izvedbenih projekata.

Glavni projekti imaju prvorazredno značenje za organizacijski proces u smislu sustavnog i djelotvornog postavljanja i standardiziranja organizacijskih rješenja i postupaka unutar poslovnog sustava Banke (tehnologija rada, poslovni i informacijski tokovi, analiza input-a i output-a, međuzavisnosti, integralnost u pristupu podacima i informacijama, jedinstveni šifarski sustavi, jedinstveni registri ...), ali su istodobno i bitna pretpostavka za rad na izvedbenim projektima u sklopu informatičke funkcije.

7.2. DJELOVANJE SAVJETA NARODNE BANKE HRVATSKE I PRAVNI POSLOVI

Savjet Narodne banke Hrvatske, koji je zajedno s guvernerom Narodne banke Hrvatske organ upravljanja Narodnom bankom Hrvatske, održao je tijekom 1994. godine 19 sjednica na kojima je donosio odluke iz svoje nadležnosti utvrđene člankom 67 Zakona o Narodnoj banci Hrvatske ("Narodne novine" broj 35/95 - pročišćeni tekst). Dominantne odluke koje je Savjet donosio bile su iz područja utvrđivanja i provođenja monetarne i devizne politike pri čemu je pružana podrška stabilizacijskom programu Vlade Republike Hrvatske.

Savjet Narodne banke Hrvatske je također donio Financijsko izvješće o godišnjem obračunu za 1993. godinu s izvješćem o izvršenom redovnom godišnjem popisu sredstava i izvora sredstava za 1994. godinu kao i Financijski plan za 1995. godinu te utvrdio izvještaj o radu Narodne banke Hrvatske za 1993. godinu. Savjet je također potvrdio osnovne financijske dokumente i planove rada i programe rada Zavoda za platni promet što po Zakonu o platnom prometu u zemlji spada u nadležnost Narodne banke Hrvatske.

Tijekom 1994. godine Savjet je na svojoj sjednici održanoj 10. svibnja 1994. godine donio Odluku o izdavanju novčanica i kovanog novca koji glase na novčanu jedinicu Republike Hrvatske - kunu i lipu i sve potrebne odluke za uvođenje nacionalne valute.

Savjet je također donosio odluke iz područja numizmatike - Odluka o izdavanju zlatnog dukata, Odluka o izdavanju i prodaji prigodnog zlatnog novca i srebrenog kovanog novca u povodu 900 godina Zagrebačke biskupije i grada Zagreba, Odluka o izdavanju i prodaji prigodnog zlatnog i srebrenog kovanog novca "IVAN PAVAO II" (u povodu posjeta Svetog Oca Hrvatskoj).

Kako u nadležnost Savjeta Narodne banke spada i izdavanje odobrenja za rad banaka i štedionica, Savjet je tijekom 1994. godine izdao odobrenja za rad četiri banke, od kojih treba posebno istaći odobrenje za rad "Raiffeisenbank Austria" d.d. sa sjedištem u Zagrebu, čiji su osnivači četiri banke iz Austrije, te je također izdao odobrenje za rad za jednu štedionicu koja je na taj način postala prva štedionica koja je odobrenje za rad dobila temeljem Zakona o bankama i štedionicama.

Na sjednicama Savjeta tijekom 1994. godine Savjet Narodne banke Hrvatske izdao je devet pozitivnih mišljenja o kandidatima za direktore banaka, što je ingerencija Narodne banke Hrvatske po odredbi članka 32 Zakona o bankama i štedionicama.

Pravni poslovi obuhvaćali su zastupanje Narodne banke Hrvatske pred sudovima i drugim tijelima državne uprave u imovinsko-pravnim i drugim postupcima.

Važnu ulogu pravni poslovi imali su također u pripremi i izradi propisa, uputa, općih akata, ugovora i odluka, a posebno u svezi s:

- ♦ izradom Zakona o sanaciji i restrukturiranju banaka;
- ♦ izradom Zakona o Državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka;
- ♦ izradom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji (u dijelu o stečaju i likvidaciji banaka i štedionica);
- ♦ izradom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Narodnoj banci Hrvatske;
- ♦ provedbenim odlukama i propisima Zakona o bankama i štedionicama;

- ♦ provedbenim propisima Zakona o platnom prometu u zemlji;
- ♦ provedbenim propisima Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata.

Pravni poslovi su nadalje bili angažirani i pri izradi odluka koje je donosio Savjet Narodne banke Hrvatske, a također i pri izradi nacрта ugovora koje je zaključivala Narodna banka Hrvatske. Znatna aktivnost pravnih poslova odvijala se i pri zauzimanju stajališta u svezi s upitima i zahtjevima banaka i štedionica, a također se aktivnost ogledala i u kontaktima s međunarodnim financijskim institucijama.

Od izvanrednih poslova valja naglasiti poslove za Komisiju za pripremu prijedloga koncepcije monetarnog sustava i izradbu novčanica Republike Hrvatske i za Središnju komisiju za utvrđivanje količine i vrijednosti povučenih novčanica hrvatskog dinara te za njihovo uništavanje.

7.3. PUBLIKACIJE NARODNE BANKE HRVATSKE; ISTRAŽIVAČKA DJELATNOST

Tijekom 1994. godine Narodna banka Hrvatske proširila je svoju izdavačku djelatnost uvođenjem novih publikacija, nastojeći što kvalitetnije udovoljiti zahtjevima korisnika u zemlji i u inozemstvu.

Od listopada do prosinca 1994. godine objavljena su dva broja "NBC Working Papers" na engleskom jeziku, po uzoru na ugledne međunarodne financijske institucije.

Budući da je u proljeće 1994. godine došlo do izmjene kontnog plana za banke i štedionice, što je izazvalo prekid u vremenskim serijama podataka redovno objavljivanim u Biltenu NBH, privremeno službeno glasilo Narodne banke Hrvatske postala je mjesečna edicija "NBC Main Statistical Indicators". Tiska se na engleskom jeziku, u nakladi od 700 primjeraka.

Prilikom svečane promocije nove hrvatske valute "kuna" na Dan državnosti 30. svibnja 1994. prigodno su izdane publikacije "The Kuna and the Lipa - The Currency of the Republic of Croatia" s povijesnim osvrtom i "Kuna - Papirnati novac Republike Hrvatske".

Uspješna suradnja s Ekonomskim institutom nastavljena je i u 1994. godini, pa je u tom periodu objavljeno deset brojeva i dva dvobroja publikacije "Privredna kretanja i ekonomska politika", prepoznatljivog štiva na domaćoj sceni. Napominjemo, da je u zajedničkoj kooperaciji prvi put lani tiskana zbirka "Croatian Economic Survey 1993" na engleskom jeziku.

Pod pokroviteljstvom Guvernera Narodne banke Hrvatske u ožujku 1994. godine oformljena je projektna skupina od 17 članova djelatnika središnje banke koji su za izradu strateškog plana informacijskog sustava Narodne banke Hrvatske koristeći BSP (Business Systems Planning) metodu, nakon tri mjeseca istraživačkog rada, koncem lipnja 1994. prezentirali knjigu:

Integralni informacijski sustav Narodne banke Hrvatske - Idejni projekt.

Sektor za istraživanja i statistiku, posebice Direkcija za istraživanja bila je tijekom 1994. godine pokretač tzv. Ekonomske radionice odnosno Economic Workshopa, kada se predavanje održavalo na engleskom jeziku. Ekonomska radionica predstavljala je nastavak dotadašnje prakse stručnih seminara obrazovnog karaktera, prilagođena pripravnicima, stipendistima i mladim uposlenicima. U tu svrhu formirana je redakcija od dva koordinatore i tajnika koja se brinula za redovito 15 dnevno održavanje u dogovorenim terminima i s aktualnim temama iz monetarnog i financijskog područja.

7.4. KADROVI

U 1994. godini došlo je do značajnih promjena obilježja zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske. Te se promjene ogledaju u porastu broja zaposlenih, smanjenju starosne dobi, nižem prosjeku radnoga staža, povećanju kvalifikacijske razine, stipendiranju studenata ekonomije, intenziviranju obrazovanja i specijalizacije te promjenama unutarnjega raspoređivanja uslijed prihvatanja novoga ustroja Banke.

Broj zaposlenih povećan je od 401 krajem 1993. na 431 krajem 1994. godine. Povećanje iznosi 7,5 posto. U godini je bilo 30 slučajeva prestanka rada po različitim osnovama i 62 slučaja zapošljavanja bilo na određeno ili neodređeno vrijeme. Na povećanje kvalifikacijske razine utjecao je porast broja magistara znanosti od 14 na 18, visoke stručne spreme od 158 na 168, srednje stručne spreme od 114 na 133, te smanjenje NKV i NSS od 44 na 42 zaposlenih.

Kvalifikacijski sastav zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske na kraju prosinca 1994. godine:

	DR	MR	VSS	VŠS	SSS	VKV/KV	NSS/NKV	UKUPNO	ŽENE
<i>Broj</i>	5	18	168	49	133	16	42	431	295
<i>Udio</i>	1,2	4,2	39,0	11,4	30,7	3,7	9,7	100,0	68,5

U Banci je udio visoke stručne spreme i sa znanstvenim zvanjem 44,32 posto, a zajedno s višom stručnom spremom 55,7 posto, što odgovara prirodi ove ustanove. Prosječna starost zaposlenih je 40 godina, a prosječan radni staž 17 godina.

S obzirom na promjene obilježja zaposlenih u narednim godinama bit će mali prirodni odljev. Postotak mladih od 35 godina povećan je za 7 postotnih bodova.

7.4.1. STIPENDIRANJE

U cilju osiguravanja kvalitetnih kadrova za specifične bankovne poslove Narodna banka Hrvatske odlučila je stipendirati po 10 studenata ekonomije na trećoj i četvrtoj godini studija. U vrlo oštroj konkurenciji odabrani su studenti koji svojim dosadašnjim radom i predvidivim osobinama obećavaju visokostručan rad i razvoj. Jedna stipendija dodijeljena je invalidu Domovinskoga rata.

7.4.2. OBRAZOVANJE I USAVRŠAVANJE ZAPOSLENIH

Pred Narodnu banku Hrvatske postavljaju se sve veći zahtjevi središnje monetarne vlasti, kako unutar Republike Hrvatske tako i u odnosu na međunarodne financijske institucije. Poslove te oblasti mora se obavljati po međunarodnim zahtjevima, standardima i metodologiji. Iskustva i stručnjaka ili je malo ili ih nema. Zato se obrazovanje i usavršavanje bankovnih djelatnika postavlja kao stalan i prioritetan zahtjev. Praksa šire započeta u 1993. godini nastavljena je i u 1994. Na različitim sadržajima obrazovanja, specijalizacije, učenja stranih jezika, seminarima i poslijediplomskim studijama bilo je 211 sudionika: 86 u Hrvatskoj, 42 u inozemstvu, 63 polaznika tečajeva stranih jezika, 17 na poslijediplomskim studijama i troje na praksi u pravosuđu. Na seminarima u inozemstvu provedeno je 312 radnih dana, a u Hrvatskoj 152 (bez stranih jezika, postdiplomskoga i prakse u

pravosuđu). U inozemstvu uglavnom koristimo usluge tehničke pomoći Austrian Bankers' Club (Weissenbach), Banca d' Italia (Rim), Credit Suisse (Zurich), i Joint Viena Institute (Beč).

Već je naznačeno da maksimalno koristimo mogućnosti besplatnoga školovanja u okviru tehničke pomoći, a neizbježne troškove namirujemo koristeći sredstva za zapošljavanje pripravnika i drugih osoba ne dirajući u izvorne prihode Banke.

7.4.3. PLAĆE ZAPOSLENIH

Zbog nedostatka komparabilnih podataka, teško je nešto određenije reći o plaćama zaposlenih. Kvalifikacijski sastav zaposlenih se stalno povećava.

7.4.4. NEKA SOCIJALNA I DRUGA OBILJEŽJA

Broj korisnika doplatka na djecu iz godine u godinu raste. Razlog nije utvrdivan. To potkrepljuju i slijedeći podaci:

Broj korisnika doplatka na djecu:

♦	prosinao 1992.	5
♦	prosinao 1993.	35
♦	prosinao 1994.	43

U porastu je i prosječan mjesečni broj zaposlenih na bolovanju. Dok je u 1993. godini prosječno mjesečno bio na bolovanju 61 zaposleni, u 1994. godini taj je prosjek 68,5 ili 11 posto više. Bolovanja na teret Banke porasla su od 27 na 33, a na teret Hrvatskoga fonda zdravstvenoga osiguranja od 34 na 35 prosječno mjesečno. Broj povreda na radu smanjen je od 9 na 8.

Rješenjem MIORH-a u 1994. godini 6 zaposlenih dobilo je rješenje za rad s polovicom radnoga vremena. Jednokratnu novčanu pomoć zatražio je i dobio 21 zaposleni: po osnovi bolovanja dužeg od 90 dana 12; elementarna nepogoda 4 i težak socijalni položaj 5 zaposlenih.

Rekreacijom i športom ponovo se bavi oko 50 službenika NBH, a na kulturne priredbe i manifestacije išlo je 145 zaposlenih i koristilo 481 ulaznicu.

8.1. GODIŠNJI OBRAČUN NARODNE BANKE
HRVATSKE ZA 1994. GODINU

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Narodna banka Hrvatske izrađuje temeljna financijska izvješća u kojima iskazuje stanje sredstava i njihovih izvora, te svoje prihode i rashode, odnosno financijski rezultat za proteklu godinu.

Ostvarivanje prihoda i podmirivanje rashoda koji su vezani uz djelatnost Narodne banke Hrvatske regulirano je Zakonom o Narodnoj banci Hrvatske. Prihodi i rashodi predviđaju se financijskim planom, a utvrđuju se u konačnim iznosima godišnjim obračunom. Oba dokumenta donosi Savjet Narodne banke Hrvatske, a potvrđuje Sabor Republike Hrvatske.

Višak prihoda nad rashodima kojeg Narodna banka Hrvatske ostvari u svom poslovanju, prihod je Državnog proračuna, a ukoliko bi izvršeni rashodi bili veći od ostvarenih prihoda, manjak se pokriva iz sredstava fonda posebne rezerve. Ako ni ona nisu dostatna, tada se manjak pokriva iz sredstava Državnog proračuna. Po godišnjem obračunu za 1994. godinu Narodna banka Hrvatske ostvarila je slijedeće financijske rezultate:

♦ ostvareni prihodi	429,9 milijuna kuna (16,2 posto više od plana)
♦ izvršeni rashodi	225,2 milijuna kuna (15,5 posto više od plana)
♦ višak prihoda nad rashodima	204,7 milijuna kuna (17,0 posto više od plana)

Ostvareni financijski rezultati u 1994. godini rezultat su aktivnosti Narodne banke Hrvatske u provođenju stabilizacijskog programa Vlade Republike Hrvatske.

TABLICA 25
PRIHODI NARODNE BANKE HRVATSKE (u tisućama kuna)

	PLAN 1994.	OSTVARENJE 1994.	% UDJELA	INDEKS OSTV./PLAN.
1. AKTIVNE KAMATE				
1.1. Kamate na kredite i druge plasmane iz primarne emisije	50.000,0	72.841,6	16,9	145,7
1.2. Kamate i drugi prihodi od sredstava deponiranih u inozem.	230.000,0	244.960,1	57,0	106,5
2. OSTALI PRIHODI	90.000,0	112.137,6	26,1	124,6
UKUPNO	370.000,0	429.939,3	100,0	116,2

1. AKTIVNE KAMATE

Prihodi koje je Narodna banka Hrvatske ostvarila u 1994. godini od kamata na kredite i druge plasmane iz primarne emisije iznose 72,8 milijuna kuna i veći su od planiranih za 45,7 posto. Deponirana devizna sredstva rezervi kod banaka u inozemstvu u 1994. godini prosječno su iznosila

oko 800,0 milijuna USD. Narodna banka Hrvatske je uz prosječnu kamatnu stopu od 5,55 posto ostvarila prihod od 245,0 milijuna kuna, što je 6,5 posto više od planiranog prihoda po ovoj osnovi.

U usporedbi sa 1993. godinom došlo je do promjene u strukturi prihoda i to u korist prihoda od kamata na sredstva deponirana u inozemstvu, koji u ukupnim prihodima 1994. godine sudjeluju sa 57 posto (u 1993. godini 8,5 posto), dok se u ukupnim prihodima smanjio udio prihoda od kamata na kredite iz primarne emisije sa 79,2 posto u 1993. na 16,9 posto u 1994. godini.

2. OSTALI PRIHODI

Ostali prihodi ostvareni u 1994. godini iznose 112,1 milijuna kuna i veći su od planiranih za 24,6 posto, a u ukupnim prihodima sudjeluju s 26,1 posto.

U strukturi ostalih prihoda najveća je stavka prihod od kamata na sredstva obvezne rezerve kod Narodne banke korištena za održavanje dnevne likvidnosti banaka u iznosu od 89,0 milijuna kuna, što čini 79,4 posto ostalih prihoda.

TABLICA 26
RASHODI NARODNE BANKE HRVATSKE
U tisućama kuna

	PLAN 1994.	OSTVARENJE 1994.	% UDJELA	INDEKS OSTV./PLAN.
1. PASIVNE KAMATE				
1.1. Kamate na obavezu rezervu banaka	50.000,0	62.940,1	27,9	125,9
1.2. Kamate na izdane vrijednosne papire	40.000,0	37.155,1	16,5	92,9
2. TROŠKOVI				
2.1. Troškovi izradbe novčanica i kovanica	27.000,0	55.026,8	24,4	203,8
2.2. Materijalni i ostali troškovi	43.000,0	34.185,7	15,2	79,5
2.3. Amortizacija	4.000,0	4.728,9	2,1	118,2
2.4. Bruto plaće zaposlenih	16.000,0	16.176,4	7,2	101,1
3. IZDVOJENA SREDSTVA				
3.1. Trajni kapital	15.000,0	15.000,0	6,7	100,0
UKUPNO	195.000,0	225.213,0	100,0	115,5
VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA	175.000,0	204.726,3	-	117,0

1. PASIVNE KAMATE

Na sredstva obvezne rezerve banaka izdvojena kod Narodne banke Hrvatske, Narodna banka Hrvatske isplatila je bankama u 1994. godini kamata u iznosu od 62,9 milijuna kuna ili 25,9 posto više od plana.

Rashodi Narodne banke Hrvatske izvršeni za isplatu kamata bankama na izdvojena sredstva obvezne rezerve predstavljaju 27,9 posto ukupnih rashoda Narodne banke Hrvatske u 1994. godini.

Izvršenje rashoda za kamate na izdane vrijednosne papire Narodne banke Hrvatske (blagajničke zapise) iznosi 37,2 milijuna kuna; to je, zbog smanjenja kamatnih stopa za 7 posto manje od planiranog iznosa.

U ukupnim rashodima Narodne banke Hrvatske kamate na izdane vrijednosne papire sudjeluju sa 16,5 posto.

2. TROŠKOVI

2.1. IZRADBA NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

Člankom 36. Zakona o Narodnoj banci Hrvatske propisano je da Narodna banka Hrvatske izdaje novčanice i kovani novac koji glasi na novčanu jedinicu Republike Hrvatske.

Slamanje hiperinflacije i tekuća gospodarska situacija pružila je mogućnost uvođenja nove novčane jedinice Republike Hrvatske - kune, 30. svibnja 1994. godine.

Troškovi izradbe novčanica i kovanica u 1994. godini iznose 55,0 milijuna kuna i dvostruko su veći od planiranih.

U ukupnim rashodima Narodne banke Hrvatske ovi troškovi sudjeluju s 24,4 posto.

2.2. MATERIJALNI I OSTALI TROŠKOVI

Materijalni i ostali troškovi izvršeni su u iznosu od 34,2 milijuna kuna i jedina su stavka čije je izvršenje znatno manje od planiranog iznosa (20,5 posto) iz tog razloga što je plan izrađen na razini izvršenja ovih troškova krajem 1993. godine, uvećanog za procijenjeni godišnji rast cijena na malo od 15 posto. Koeficijent porasta cijena na malo od početka 1994. godine do kraja obračunskog razdoblja imao je negativan predznak pa je to utjecalo na ostvarenu visinu ovih troškova.

Udio ovih troškova u ukupnim rashodima Narodne banke Hrvatske iznosi 15,2 posto.

2.3 AMORTIZACIJA

Primjenom linearne metode obračuna amortizacije, trošak amortizacije Narodne banke Hrvatske u 1994. godini iznosi 4,7 milijuna kuna, što je 18,2 posto više od plana.

Za 1994. godinu nije potrebno provoditi revalorizaciju dugotrajne imovine jer su koeficijenti za obračun (porast cijena pri proizvođačima industrijskih proizvoda) imali negativan rast.

Udio troškova amortizacije u ukupnim rashodima iznosi 2,1 posto.

2.4. BRUTO PLAĆA ZAPOSLENIH

U provođenju stabilizacijskog programa u 1994. godini Vlada Republike Hrvatske nastavila je administrativnim mjerama djelovati i na području plaća i ostalih materijalnih prava radnika kod pravnih osoba koje nisu u privatnom vlasništvu, što se odrazilo i na plaće zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske.

Ukupno isplaćena sredstva za bruto plaće zaposlenih u Narodnoj banci Hrvatske u 1994. godini iznose 16,2 milijuna kuna i u okviru su planiranog iznosa.

3. IZDVOJENA SREDSTAVA

Iz ostvarenih prihoda utvrđenih godišnjim obračunom za 1994. godinu, izdvajaju se sredstva - trajni kapital u iznosu predviđenom financijskim planom od 15,0 milijuna kuna.

Odluku o korištenju trajnog kapitala za pribavljanje dugotrajne imovine donosi guverner Narodne banke Hrvatske.

VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA

Višak prihoda nad rashodima prema odredbama članka 80. Zakona o Narodnoj banci Hrvatske, nakon pokrića rashoda i izdvajanja sredstava za trajni kapital, jest prihod Državnog proračuna. Ostvaren višak prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske po godišnjem obračunu za 1994. godinu iznosi 204,7 milijuna kuna, a to je 17 posto više od planiranih sredstava. Neto transfer viška prihoda nad rashodima Narodne banke Hrvatske Državnom proračunu iznosio je 141,5 milijuna kuna,

a 63,2 milijuna kuna viška prihoda nad rashodima prebijeno je s dospjelim obvezama Državnog proračuna prema Narodnoj banci Hrvatske po osnovi korištenih kredita.

Ostvareni višak prihoda čini 47,6 posto ukupno ostvarenih prihoda Narodne banke Hrvatske u 1994. godini.

III. ČLANOVI SAVJETA FBH

(31. prosinac 1994.)

PROF. DR. PERO JURKOVIĆ

MR. ZDRAVKO ROGIĆ

RELJA MARTIĆ

DRAGUTIN ZANINOVIĆ

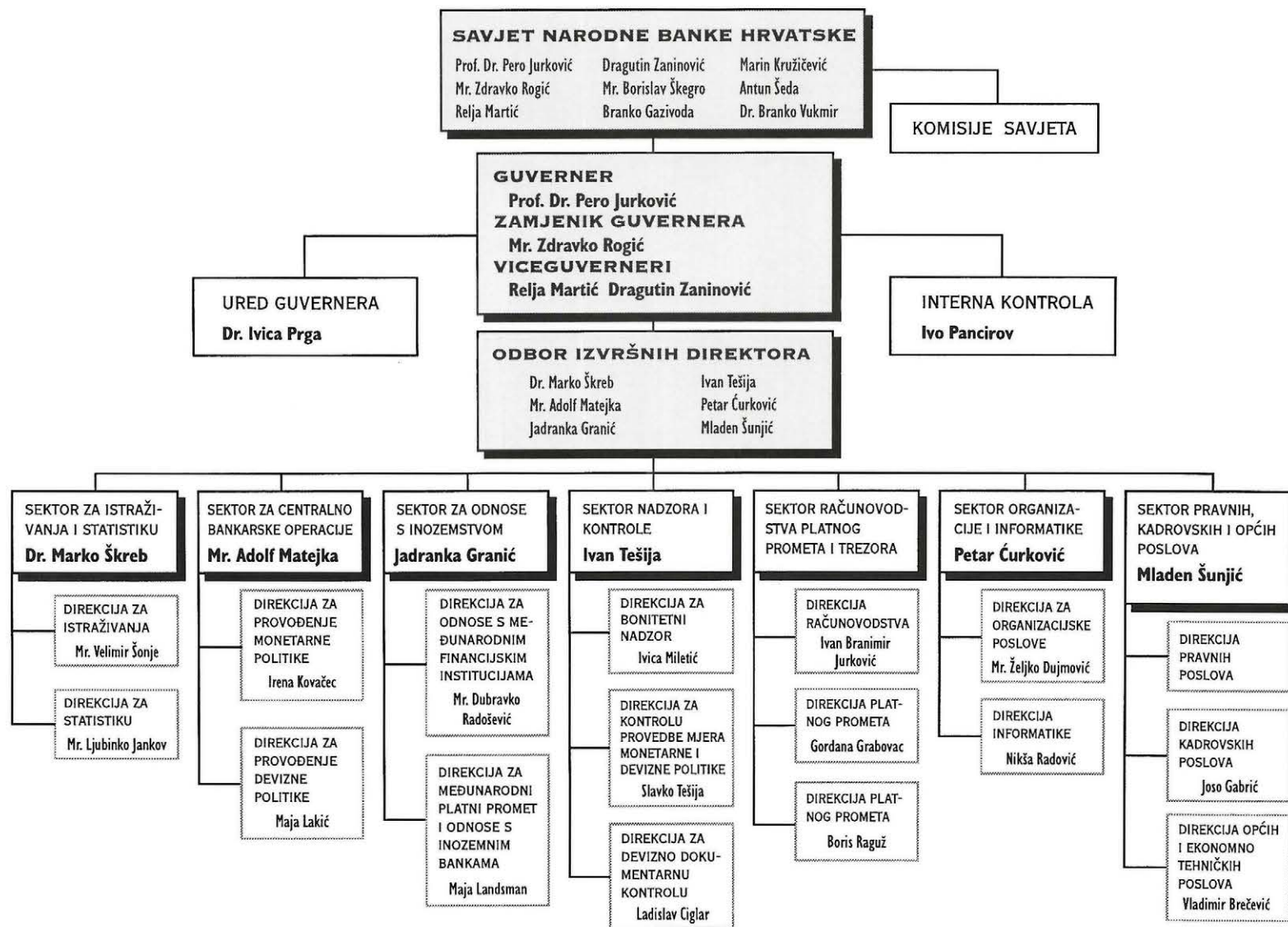
MR. BORISLAV ŠKEGRO

BRANKO GAZIVODA

MARIN KRUŽIČEVIĆ

ANTUN ŠEDA

MR. BRANKO VUKMIR

IV. LISTA BANIKA

**LISTA BANAKA
(ZAGREB, 31. PROSINAC 1994.)**

*

1. AGRO - OBRTNIČKA BANKA DD

Amruševa 8
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 278-671; 275-884
Fax: +385 1 / 278-671
Tlx: 21608

Direktor: Đurđica Kunstić
Direktor za odnose s inozemstvom: Nenad Bratelj
SWIFT: AOBH HR 2X BIC

*

2. ALPE JADRAN BANKA

Poljička cesta 32
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 565 057; 561 173; 565 091
Fax: +385 21 / 561 072
Tlx: 26647 AJBANK RH

Direktor: Pero Perišić
Direktor za odnose s inozemstvom: Stjepan Kurir
SWIFT: AJBK HR 2X

*

3. BJELOVARSKA BANKA DD

Jurja Haulika 19 a
43000 BJELOVAR
Tel: +385 43 / 241 899; 242 410; 241 386
Fax: +385 43 / 241 897
Tlx: 23330 BJELBA RH
SWIFT: BJBA HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
Tel: +385 43 / 275 115; 275 125
Fax: + 385 43 / 275 144

Direktor: Petar Radaković
Direktor za odnose s inozemstvom: Branka Međimorac

4. **BRODSKO - POSAVSKA BANKA DD**

Trg pobjede 29
35000 SLAVONSKI BROD
Tel: +385 35 / 241 700, 241 800,
Fax: +385 35 / 241 900

Direktor: Gabrijel Sentić

5. **CENTAR BANKA DD**

Jurišićeva 24/II
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 273 358
Fax: +385 1 / 278 141
Tlx: 21707

Direktor: Zvezdana Stipić

*

6. **CIBALAE BANKA DD**

H. D. Genschera 2
32000 VINKOVCI
Tel: +385 32 / 311 144; 311 887
Fax: +385 32 / 311 825
Tlx: 28254 VINBAN RH
SWIFT: VKBK HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
Tel: +385 32 / 331 083
Fax: +385 32 / 311 717

Direktor: Marijan Mandić
Direktor za odnose s inozemstvom: Borislav Ćorluka

7. **CREDO BANKA DD**

Kralja Zvonimira 14/10
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 511 746, 525 099, 522 967
Fax: +385 21 / 551 014

Direktor: Zoran Sikirica

8. **CROATIA BANKA DD**

Kvaternikov trg 9
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 2338 137; 2331 778
Fax: +385 1 / 2332 470
SWIFT: CROA HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
Kennedyjev trg 11
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 2391 269; 2391 273
Fax: +385 1 / 2391 167
Tlx: 21146 CB ZG RH

Direktor: Ivan Tarle
Direktor za odnose s inozemstvom: Hrvoje Delač

*

9. **ČAKOVEČKA BANKA DD**

Katarine Zrinski 1
40000 ČAKOVEC
Tel: +385 40 / 815 101; 816 359
Fax: +385 40 / 815 101

Direkcija za odnose s inozemstvom
Poljičke Poljane 5
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 6116 660; 6116 661
Fax: + 385 1 / 533 136; 535 167
Tlx: 22507 CKBZGRH

Direktor: Nenad Jeđut
Direktor za odnose s inozemstvom: Darija Mikulec - Reich

*

10. **DALMATINSKA BANKA DD**

Trg Sv.Stošije 3
23000 ZADAR
Tel: +385 23 / 311 311; 436 182
Fax: +385 23 / 437 867
Tlx: 27141; 27224 DBK ZD RH
SWIFT: DBZD HR 2X

Direktor: Neven Dobrović
Direktor za odnose s inozemstvom: Ivo Bilić

*

11. **DUBROVAČKA BANKA DD**

Put Republike 5
20000 DUBROVNIK

Tel: +385 20 / 431 366; 411 924
Fax: +385 20 / 411 035; 412 814
Tlx: 27540 HRVDUBANK
27592 HRVDUBANK

27715 HRVDUBANK
SWIFT: DUBA HR 2X

Direktor: Neven Barač
Direktor za odnose s inozemstvom: Ane Režić

12. GLUMINA BANKA DD

Svetice 15
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 2332 344; 220 125
Fax: +385 1 / 214 378

Direktor: Marko Marčinko

*

13. GOSPODARSKO KREDITNA BANKA DD

Maksimirska 120
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 2395 800; 2395 801; 2395 906
Fax: +385 1 / 2395 803; 2395 902
Tlx: 22404 ccb zg hr
SWIFT: CCBZ HR 2X

Direktor: Izidor Sučić
Direktor za odnose s inozemstvom: Branko Petanjek

*

14. GRADSKA BANKA DD OSIJEK

Šetalište kardinala Franje Šepera 12
31000 OSIJEK
Tel: +385 31 / 122 944; 122 931; 122 930
Fax: +385 31 / 122 930
SWIFT: GBOS HR 2X BIC

Direkcija za odnose s inozemstvom
Savska cesta 41/I
10000 Zagreb
Tel: +385 1 / 6121 447
Fax: +385 1 / 535 124
Tlx: 22451 GB SPI RH

Direktor: Stjepan Stjepanek
Direktor za odnose s inozemstvom: Božidar Jukić

15. HISTRIA BANKA DD

Riva 6
52000 PULA
Tel: +385 52 / 217 422
Fax: +385 52 / 22 471

Direktor: Valter Orbanic

16. HYPOBANKA D.O.O.

Kralja Zvonimira 54
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 447 230; 446 800;
Fax: +385 1 / 443 833; 443 825
Tlx: 21621 HIPZG RH
SWIFT: HYZG HR 2X BIC

Direktor: Vlasta Janežić
Direktor za odnose s inozemstvom: Blaženka Vulić

*

17. HRVATSKA KREDITNA BANKA ZA OBNOVU (HKBO)

Gajeva 30 a
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 4569 107; 4569 106
Fax: +385 1 / 4569 166; 4569 167
Tlx: HKBO RH 21149
SWIFT: HKBO HR 2X

Direktor: Anton Kovačev
Direktor za odnose s inozemstvom: Marcela Kir

*

18. HRVATSKA GOSPODARSKA BANKA DD

Vončinina 2
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 4559 211; 417 282
Fax: +385 1 / 417 282
Tlx: 22423; 22446
SWIFT: HGBK HR 2X

Direktor: Željko Šupe
Direktor za odnose s inozemstvom: Vesna Šilinger

*

19. HRVATSKA POŠTANSKA BANKA DD (HPB)

Tkalčičeva 7/III

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 274 711; 428 810; 428 969

Fax: +385 1 / 433 215

Tlx: 21610 HPB RH

SWIFT: HPBZ HR 2X

Direktor: Dnjeper Dević

Direktor za odnose s inozemstvom: Safet Šulić

*

20. ILIRIJA BANKA DD

Avenija Dubrovnik 10

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 6551 115

Fax: +385 1 / 6551 139; 6551 144

Tlx: 21201 ILIRI RH

SWIFT: ILIR HR 2X

International Division

Tel: +385 1 / 6551 114; 6551 116

Direktor: Nenad Vuksan

Direktor za odnose s inozemstvom: Marija Stojaković

*

21. ISTARSKA BANKA DD

Premanturska 2

52000 PULA

Tel: +385 52 / 527 101; 527 309; 527 377

Fax: + 385 52 / 211 498

Tlx: 24746, 24716 IBPU RH

SWIFT: IBPU HR 2X

Direktor: Mario Floričić

Direktor za odnose s inozemstvom: Ljiljana Zgrablić

*

22. ISTARSKA KREDITNA BANKA DD

Ernesta Miloša 1

51470 UMAG

Tel: +385 531 / 741 622; 741 536

Fax: +385 531/741 275; 741 396

Tlx: 24745 IKB RH

Direkcija za odnose s inozemstvom
Tel: +385 531 / 541 394
Fax: +385 531 / 541 396
SWIFT: ISKB HR 2X

Direktor: Vlatko Reschner
Direktor za odnose s inozemstvom: Anton Belušić

*

23. **JADRANSKA BANKA DD**
Ante Starčevića 4
22000 ŠIBENIK
Tel: +385 22 / 34 244; 35 880; 33 388
Fax: +385 22 / 35 881; 39 010
Tlx: 27435; 27346 JBS RH
SWIFT: JADR HR 2X

Direktor: Ivo Šinko
Direktor za odnose s inozemstvom: Lidvina Mandić

*

24. **KARLOVAČKA BANKA DD**
I. G. Kovačića 1
47000 KARLOVAC
Tel: +385 47 / 223 333; 223 892
Fax: +385 47 / 220 653
Tlx: 23742 KB KA RH
SWIFT: KALC HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
V. Mačeka 8
47000 KARLOVAC
Tel: +385 47 / 224 042; 224 052; 611 057
Fax: +385 47 / 224 157
Tlx: 23712 KB KA RH

Direktor: Vladimir Tvrdinić
Direktor za odnose s inozemstvom: Mijo Bursić

25. **KOMERCIJALNA BANKA DD**
Frankopanska 11
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 4557 777; 425 063
Fax: +385 1 / 425 063
Tlx: 21595 PBS ZG RH
SWIFT: KOBZ HR 2X BIC

Direktor: Josip Šoić

*

26. KREDITNA BANKA ZAGREB DD

Avenija Vukovar 74

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 6116 366; 6115 910

Fax: +385 1 / 6116 466; 6116 468

Tlx: 21197 KREZ ZG RH

SWIFT: KREZ HR 2X

Direktor: Ante Zdilar

Direktor za odnose s inozemstvom: Ranko Gavrilović

*

27. KVARNER BANKA DD

Krešimirova 28

51000 RIJEKA

Tel: +385 51 / 211 946; 208 725

Fax: +385 51 / 211 955

SWIFT: KVRB HR 2X BIC

Direktor: Anton Butorac

*

28. MEĐIMURSKA BANKA DD

Valenta Moradinija 37

40000 ČAKOVEC

Tel: +385 40 / 810 620; 810 676; 812 035

Fax: +385 40 / 816 610; 815 065

Tlx: 23251 BANKA RH

SWIFT: MBCK HR 2X

Direktor: Mašan Sredanović

Direktor za odnose s inozemstvom: Ljiljana Horvat

29. NERETVANSKA GOSPODARSKA BANKA DD

Trg kralja Tomislava 23

20840 PLOČE

Tel: +385 20 / 679 262; 679 538

Fax: +385 20 / 679 838

Direktor: Milan Vukušić

*

30. PARTNER BANKA DD

Andrije Žaje 61

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 340 491

Fax: +385 1 / 340 339
 Tlx: 21212 PARBAZ RH
 SWIFT: PAZG HR 2X

Direktor: Julio Krevelj
 Direktor za odnose s inozemstvom: Božena Robić

*

31. PODRAVSKA BANKA DD

Opatička 1 a
 48300 KOPRIVNICA
 Tel: +385 48 / 6550
 Fax: +385 48/827 143
 Tlx: 23368 POD KC RH
 SWIFT: PDKC HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
 Ivana Meštrovića 33
 48300 KOPRIVNICA
 Tel: +385 48/622 976; 655 193; 655 187
 Fax: + 385 48/655 135
 Tlx: +599 23311 POD KC RH

Direktor: Julio Kuruc
 Direktor za odnose s inozemstvom: Vlado Novak

*

32. POŽEŠKA BANKA DD

Republike Hrvatske 1b
 34000 POŽEGA
 Tel: +385 34 / 282 466;
 Fax: +385 34 / 271 006
 Tlx: 28550 KB SLP RH
 SWIFT: POBK HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
 Tel: +385 34 / 72 218

Direktor: Vinko Matijević
 Direktor za odnose s inozemstvom: Mihovil Petrović

33. PRIVATNA AUSTRIJSKO-HRVATSKA BANKA DD

Trg Bana Jelačića 5/II
 10000 ZAGREB
 Tel: +385 1 / 271 945; 274 638; 271 731; 271 736
 Fax: +385 1 / 420 653

Direktor: Ante Blažanin

*

34. PRIVREDNA BANKA ZAGREB DD

Račkoga 6 / P. O. Box 1032

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 4550 822; 447 412

Fax: +385 1 / 441 800; 447 234

Tlx: 21120 PBZ RH

SWIFT: PBZG HR 2X

Direktor: Martin Katičić

Direktor za odnose s inozemstvom: Ivica Klarić

*

35. PROMDEI BANKA DD

Kralja Držislava 1

10000 ZAGREB

Tel: +385 1 / 4551 379; 4551 277; 412 939

Fax: +385 1 / 449 553

Tlx: 21248 PROMDE RH

SWIFT: PDEI HR 2X

Direktor: Ibrahim Dedić

Direktor za odnose s inozemstvom: Zineta Hadžipašić

36. RAZVOJNA BANKA "DALMACIJA" DD

Poljička cesta 39

21000 SPLIT

Tel: +385 21 / 365 904; 371 000

Fax: +385 21 / 365 904; 371 000

Direktor: Ivan Lapenda

*

37. RAIFFEISENBANK AUSTRIA D.D.

Mihanovićeve 36

10000 ZAGREB

Tel: + 385 1 / 4566 466; 4566 425

Fax: 385 1 / 448 626

SWIFT: RZBH HR 2X BIC

Direktor: Boris Zenić

Direktor za odnose s inozemstvom: Marija Kolarić

*

38. RIADRIA BANKA DD

Gjura Šporera 3

51000 RIJEKA

Tel: +385 51 / 339 111; 339 803
 Fax: +385 51 / 211 093; 211 013
 Tlx: 24 161

Direkcija za odnose s inozemstvom
 Tel: + 385 51 / 333 406; 330 194; 213 373
 Fax: + 385 51 / 211 551
 SWIFT: ADRI HR 2X BIC

Direktor: Mladen Štic
 Direktor za odnose s inozemstvom: Mirjana Čohar

*

39. RIJEČKA BANKA DD

Jadranski trg 3 a
 51000 RIJEKA
 Tel: +385 51 / 208 211
 Fax: +385 51 / 330 525; 331 880
 Tlx: 24 143 BANKOM RH
 SWIFT: RBRI HR 2X

Direktor: Nikola Pavletić
 Direktor za odnose s inozemstvom: Nikola Carević

40. SAMOBORSKA BANKA DD

Trg Kralja Tomislava 8
 10430 SAMOBOR
 Tel: +385 1 / 782 530
 Fax: +385 1 / 781 523
 Tlx: 21811 SAMBA RH

Direktor: Marijan Trusk

*

41. SISAČKA BANKA DD

Trg Lj. Posavskog 1
 44000 SISAK
 Tel: +385 44 / 22 047; 22 566
 Fax: +385 44 / 22 090
 Tlx: 23645 SBDD SK RH
 SWIFT: SSKB HR 2X

Direktor: Davorka Jakir
 Direktor za odnose s inozemstvom: Vesna Andrijašević

*

42. SLATINSKA BANKA DD

Nazorova 2
33520 SLATINA
Tel: +385 33 / 551 526; 551 354
Fax: +385 33 / 551 566
Tlx: 28277 SLATB RH
SWIFT: SBSL HR 2X

Direktor: Ante Šimara
Direktor za odnose s inozemstvom: Jozo Čakalić

43. SLAVONSKA BANKA DD

Kapucinska 29
31000 OSIJEK
Tel: +385 31 / 27 034; 125 022; 27 055
Fax: +385 31 / 124 846
Tlx: 28235; 28090 BANKA RH
SWIFT: SLBO HR 2X

Direktor: Ivo Markotić
Direktor za odnose s inozemstvom: Krešimir Fekete

*

44. SPLITSKA BANKA DD

Ruđera Boškovića 16
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 370 500; 370 516
Fax: +385 21 / 370 541
Tlx: 26252 ST BANK RH
SWIFT: SPLI HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
Ruđera Boškovića 28
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 563 611; 563 873
Fax: +385 21 / 526 107
Tlx: 26161 ST BANK RH

Direktor: Marin Žižić
Direktor za odnose s inozemstvom: Ivo Matulić

45. ŠTEDBANKA D.O.O. ZAGREB

Veprinačka 16
10000 ZAGREB
Tel: 385 1 / 337 166;
Fax: 385 1 / 562 949

Direktor: Željko Udovičić

*

46. TRGOVAČKA BANKA DD

Varšavska 3-5
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 4561 999;
Fax: +385 1 / 4561 900
Tlx: 22370 TB RH
SWIFT: TRGB HR 2X

Direktor: Damir Odak
Direktor za odnose s inozemstvom: Sanja Martinko

47. TRGOVAČKO - TURISTIČKA BANKA DD

Kralja Petra Svačića 4
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 361 755; 361 729
Fax: +385 21 / 362 122
Tlx: 26609

Direktor: Božena Šutić

48. VARAŽDINSKA BANKA DD

P. Preradovića 17
42000 VARAŽDIN
Tel: +385 42 / 106 122; 106 190
Fax: +385 42 / 106 102
Tlx: 23224 BANKA RH
SWIFT: VBDD HR 2X
Reuters: VBVH

Direkcija za odnose s inozemstvom
Tel: +385 42 / 106 000
Fax: +385 42 / 55 114; 55 569
Tlx: 23203 BANKA RH

Direktor: Mato Lukinić
Direktor za odnose s inozemstvom: Branimir Gregurić

*

49. VUKOVARSKA BANKA DD

Ksaver 195
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 425 846; 425 806
Fax: +385 1 / 424 612
SWIFT: VUBA HR 2X

Direktor: Vlatko Šeda
Direktor za odnose s inozemstvom: Marina Mikić

*

50. ZAGREBAČKA BANKA DD

Paromlinska 2
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 6130 444
Fax: +385 1 / 536 626
Tlx: 21462 ZABA RH
SWIFT: ZABA HR 2X

Direkcija za odnose s inozemstvom
Savska 60
10000 ZAGREB
Tel: +385 1 / 6110 411
Fax: +385 1 / 534 040
Tlx: 21211 ZABA RH

Direktor: Franjo Luković
Direktor za odnose s inozemstvom: Milivoj Goldštajn

*

51. ZAGREBAČKA BANKA - POMORSKA BANKA DD

Ul. Ivana Gundulića 26 / P.O.Box 372
21000 SPLIT
Tel: +385 21 / 40 373; 47 444; 40 162
Fax: +385 21 / 357 079
Tlx: 25110, 25333 POMBANK RH

Direktor: Mladen Rakelić

*

52. ŽUPANJSKA BANKA DD

J.J. Strossmayera 9
56270 ŽUPANJA
Tel: +385 56 / 832 010; 832 020; 831 410; 832 644
Fax: +385 56 / 832 646
Tlx: 28216 KBZ RH
SWIFT: ZUBA HR 2X

Direktor: Zdravko Lešić
Direktor za odnose s inozemstvom: Đurđica Dominković

* *banke ovlaštene za poslovanje s inozemstvom*

V. STATISTIČKI DODATAK

Tablica 1. Bilanca monetarnih institucija

Tablica 2. Bilanca Narodne banke Hrvatske

Tablica 3. Bilanca poslovnih banaka

Tablica 4. Platna bilanca Republike Hrvatske

Tablica 5. Devizne rezerve

Tablica 6. Pregled kamatnih stopa NBH u 1994. godini

Tablica 7. Eskontna stopa NBH i kamatne stope poslovnih banaka

Tablica I

BILANCA MONETARNIH INSTITUCIJA

Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	XII 93	VI 94	VII 94	VIII 94	IX 94	X 94	XI 94	XII 94
AKTIVA								
1. Inozemna aktiva (neto)	215	1,917	3,449	4,563	4,233	4,614	4,506	2,996
2. Plasmani	40,361	42,549	43,142	43,395	43,785	43,124	44,423	44,676
2.1. Potraživanja od centralne države (neto)	19,066	18,699	18,366	18,008	17,524	16,968	16,733	16,456
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	21,269	23,770	24,695	25,297	26,162	26,061	27,586	28,115
2.3. Potraživanja od ost. bankarskih institucija	10	33	36	39	46	35	41	43
2.4. Potraživanja od ost. financijskih institucija	16	47	45	51	53	60	63	62
Ukupno (1 + 2)	40,576	44,465	46,592	47,958	48,019	47,737	48,930	47,672
PASIVA								
1. Novčana masa	3,139	5,073	5,857	6,558	6,499	6,292	6,506	6,673
2. Štedni i oročeni depoziti	1,560	1,703	1,785	1,907	2,035	2,046	2,071	2,059
3. Devizni depoziti	5,711	7,086	7,492	8,297	8,513	8,740	9,025	9,174
4. Obveznice	424	773	804	895	951	1,042	1,091	1,044
5. Blokirani devizni depoziti	13,857	12,703	12,501	12,097	11,941	11,645	11,616	11,492
6. Ostalo (neto)	15,885	17,128	18,152	18,204	18,080	17,972	18,621	17,230
Ukupno (1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6)	40,576	44,465	46,592	47,958	48,019	47,737	48,930	47,672
Dodatak:								
1. Neto domaća aktiva	5,615	8,550	8,321	8,956	9,027	8,943	9,478	11,457
Aktiva								
1. Potraživanja od centralne države (neto)	594	802	622	417	112	-210	-245	47
2. Plasmani	21,295	23,849	24,776	25,387	26,261	26,156	27,690	28,220
3. Ostala aktiva (neto)	-16,273	-16,101	-17,077	-16,848	-17,346	-17,003	-17,967	-16,809
Pasiva								
1. Ukupna likvidna sredstva	10,834	14,634	15,938	17,657	17,998	18,120	18,693	18,950
2. Inozemna pasiva (neto)	-5,218	-6,084	-7,618	-8,701	-8,971	-9,177	-9,215	-7,493

Tablica 2

BILANCA NARODNE BANKE HRVATSKE

Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	XII 93	VI 94	VII 94	VIII 94	IX 94	X 94	XI 94	XII 94
AKTIVA								
1. Inozemna aktiva (neto)	4,044	5,080	5,712	6,327	6,644	7,655	7,801	7,908
u tome: otkup uz reotkup	-	-	35	-	1	184	-	-
2. Potraživanja od centralne države	535	701	634	457	340	314	318	251
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	0	1	1	0	1	1	1	1
4. Potraživanja od banaka	192	115	107	96	169	238	226	224
UKUPNO (1+2+3+4)	4,771	5,896	6,453	6,880	7,154	8,208	8,346	8,383
PASIVA								
1. Primarni novac	2,270	3,107	3,875	4,123	4,332	4,142	4,221	4,747
I.1. Gotov novac izvan banaka	1,367	1,666	2,112	2,141	2,158	2,204	2,295	2,658
I.2. Blagajna banaka	52	85	106	111	105	94	105	134
I.3. Depoziti banaka	843	1,319	1,601	1,809	2,030	1,817	1,797	1,901
I.4. Depoziti ostalih domaćih sektora	8	37	57	61	39	27	24	54
2. Ograničeni depoziti	1	26	28	27	25	37	42	40
3. Inozemna pasiva	152	102	102	102	95	720	732	716
4. Depoziti države	0	3	1	3	3	931	903	761
5. Blagajnički zapisi	0	352	204	334	439	272	296	375
6. Ostalo (neto)	2,347	2,308	2,243	2,292	2,260	2,105	2,153	1,744
u tome: blokirani depoziti	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO (1+2+3+4+5+6)	4,771	5,896	6,453	6,880	7,154	8,208	8,346	8,383

Tablica 3

BILANCA POSLOVNIH BANAKA

Kraj razdoblja, u milijunima kuna

	XII 93	VI 94	VII 94	VIII 94	IX 94	X 94	XI 94	XII 94
AKTIVA								
1. Rezerve banaka kod centralne banke	866	1,407	1,715	1,927	2,137	1,908	1,903	2,036
2. Inozemna aktiva	8,596	8,968	10,071	10,195	9,381	9,175	9,028	9,117
u tome: Potraživanja od bivše SFRJ	3,353	3,206	3,190	3,191	2,526	2,511	2,486	2,425
3. Potraživanja od centralne države	19,592	19,246	19,271	19,096	18,770	18,499	18,259	17,825
3.1. Obveznice za blokiranu štednju građana *	14,837	12,544	12,390	12,273	12,163	11,930	11,724	11,437
3.2. Velike obveznice **	3,635	5,354	5,355	5,318	5,249	5,248	5,253	4,972
3.3. Ostala potraživanja	1,120	1,348	1,526	1,504	1,358	1,320	1,282	1,416
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	21,269	23,769	24,694	25,296	26,161	26,060	27,585	28,114
4.1. Potraživanja od lokalne države	11	30	57	90	96	101	93	113
4.2. Potraživanja od poduzeća	19,355	21,133	21,831	22,309	23,025	22,818	24,238	24,626
4.3. Potraživanja od stanovništva	1,902	2,606	2,806	2,897	3,040	3,141	3,254	3,375
5. Potraživanja od ost. bankarskih institucija	10	33	36	39	46	35	41	43
6. Potraživanja od ost. financijskih institucija	16	47	45	51	53	60	63	62
UKUPNO (1+2+3+4+5+6)	50,349	53,469	55,833	56,604	56,548	55,737	56,879	57,197
PASIVA								
1. Depozitni novac	1,764	3,370	3,688	4,356	4,302	4,062	4,187	3,961
2. Štedni i oročeni depoziti	1,481	1,612	1,701	1,822	1,944	1,962	1,960	1,873
3. Devizni depoziti	5,711	7,086	7,492	8,297	8,513	8,740	9,025	9,174
4. Obveznice	424	773	804	895	951	1,042	1,091	1,044
5. Inozemna pasiva	12,273	12,030	12,231	11,858	11,697	11,496	11,591	13,313
u tome: Obveze prema bivšoj SFRJ	8,356	7,373	7,358	7,329	7,263	7,075	7,194	6,942
6. Depoziti centralne države	1,061	1,245	1,538	1,541	1,583	913	941	858
7. Krediti primljeni od centralne banke	275	98	83	73	175	243	231	224
8. Ograničeni depoziti	78	65	56	59	66	47	70	146
9. Blokirani devizni depoziti	13,857	12,703	12,501	12,097	11,941	11,645	11,616	11,492
10. Kapitalski računi	11,756	12,407	13,153	13,562	14,034	13,801	14,356	14,185
11. Ostalo (neto)	1,669	2,081	2,585	2,046	1,342	1,787	1,813	928
u tome: Dev. depoziti kod bivših filijala	1,331	1,263	1,244	1,240	1,222	1,198	1,190	1,199
UKUPNO (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11)	50,349	53,469	55,833	56,604	56,548	55,737	56,879	57,197
Dodatak:								
1. Dospjele odgođene kamate	0	0	0	0	0	0	0	1,176
u tome: bivša SFRJ	0	0	0	0	0	0	0	21
2. Saldo međubankarskih odnosa	1,019	1,009	1,002	999	913	896	902	207

* Obveznice države izdane po osnovi Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u Javni dug Republike Hrvatske.

** Zakon o izdavanju obveznica za restrukturiranje gospodarstva u Republici Hrvatskoj.

PLATNA BILANCA REPUBLIKE HRVATSKE

U milijunima USD

	1993.	1994.
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE	104.0	103.4
1. ROBE	-762.5	-968.9
1.1. Izvoz f. o. b.	3,903.8	4,260.4
1.1.1. Proizvodi za reprodukciju	1,975.7	2,073.1
1.1.2. Proizvodi za investicije	350.5	528.0
1.1.3. Proizvodi za široku potrošnju	1,577.5	1,659.3
1.2. Uvoz c.i.f.	-4,666.4	-5,229.3
1.2.1. Proizvodi za reprodukciju	-2,749.5	-2,929.0
1.2.2. Proizvodi za investicije	-748.6	-898.1
1.2.3. Proizvodi za široku potrošnju	-1,168.3	-1,402.2
2. USLUGE	631.9	737.5
2.1. Transport	178.6	120.4
2.1.1. Transport, prihodi	674.8	630.9
2.1.2. Transport, rashodi	-496.2	-510.6
2.2. Putovanja - turizam	533.2	874.7
2.2.1. Putovanja - turizam, prihodi	831.6	1,426.9
2.2.2. Putovanja - turizam, rashodi	-298.4	-552.3
2.3. Ostale usluge	-79.9	-257.5
2.3.1. Ostale usluge, prihodi	300.4	234.7
2.3.2. Ostale usluge, rashodi	-380.2	-492.2
3. DOHODAK	-141.3	-124.5
3.1. Dohodak od investicija	-141.3	-124.5
3.1.1. Dohodak od investicija, prihodi	111.6	101.0
3.1.1.1. Naplaćene kamate	108.3	100.3
3.1.1.2. Ostalo	3.3	0.7
3.2.2. Dohodak od investicija, rashodi	-252.9	-225.5
3.2.2.1. Plaćene kamate	-162.8	-141.0
3.2.2.2. Kamate kašnjenja	-75.6	-78.4
3.2.2.3. Ostalo	-14.5	-6.1
4. TEKUĆI TRANSFERI	376.0	459.3
4.1. Tekući transferi, prihodi	554.9	602.1
4.1.1. Država	255.7	261.9
4.1.2. Ostali sektori	299.2	340.2
4.2. Tekući transferi, rashodi	-178.9	-142.8
4.2.1. Država	-6.0	-26.6
4.2.2. Ostali sektori	-172.9	-116.2
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	-179.8	-204.9
(C+D+E)		
C. KAPITALNE TRANSAKCIJE	-	-

	1993.	1994.
D. FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	269.8	583.6
(isključujući devizne rezerve)		
1. IZRAVNE INVESTICIJE (PASIVA)	74.3	97.6
1.1. Izravne investicije u Hrvatsku	74.3	97.6
2. PORTOFOLIO INVESTICIJE	-	-
3. OSTALE INVESTICIJE	195.4	486.1
3.1. Aktiva	44.2	241.8
3.1.1. Banke	-210.6	-189.5
3.1.1.1. Valuta i depoziti	-210.6	-189.5
3.1.2. Ostali sektori	254.8	431.3
3.1.2.1. Valuta i depoziti	254.8	431.3
3.2. Pasiva	151.2	244.2
3.2.1. Narodna banka Hrvatske	-24.0	105.5
3.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	-24.0	105.5
3.2.1.1.1. Korištenje	0.0	114.2
3.2.1.1.2. Otplate	-24.0	-8.7
3.2.2. Država	-7.8	-1.8
3.2.2.1. Dugoročni krediti	-7.8	-1.8
3.2.2.1.1. Korištenje	3.7	10.4
3.2.2.1.2. Otplate	-11.5	-12.2
3.2.3. Banke	105.8	124.1
3.2.3.1. Dugoročni krediti	-133.2	-56.7
3.2.3.1.1. Korištenje	55.2	69.4
3.2.3.1.2. Otplate	-188.4	-126.1
3.2.3.1.2.1. Otplate	-45.5	-34.5
3.2.3.1.2.2. Glavnica kašnjenja	-142.9	-91.6
3.2.3.2. Kratkoročni krediti (neto)	17.4	15.0
3.2.3.3. Ostala pasiva	221.6	165.8
3.2.3.3.1. Kamate kašnjenja	60.3	66.8
3.2.3.3.2. Glavnica kašnjenja	142.9	91.6
3.2.3.3.3. Ostalo	18.4	7.4
3.2.4. Ostali sektori	77.2	16.5
3.2.4.1. Dugoročni krediti	-50.7	-78.3
3.2.4.1.1. Korištenje	94.7	104.5
3.2.4.1.2. Otplate	-145.4	-182.8
3.2.4.1.2.1. Otplate	-112.6	-94.4
3.2.4.1.2.2. Glavnica kašnjenja	-32.8	-88.4
3.2.4.2. Kratkoročni krediti (neto)	79.8	-5.2
3.2.4.3. Ostala pasiva	48.1	100.0
3.2.4.3.1. Kamate kašnjenja	15.3	11.6
3.2.4.3.2. Glavnica kašnjenja	32.8	88.4
E. DEVIZNE REZERVE (NBH)	-449.6	-788.6
F. NETO GREŠKE I PROPUSTI	75.8	101.5

Tablica 5

DEVIZNE REZERVE

kraj razdoblja u milijunima USD

		OPERATIVNA DEVIZNA SREDSTVA BANAKA*			DEVIZNE REZERVE NBH
		UKUPNO	KRA TKOROČNI DUG	NETO DEVIZNA SREDSTVA	
1991.	Prosinac	200.9	53.7	147.2	0.0
1992.	Prosinac	502.3	41.9	460.4	166.8
1993.	Siječanj	528.1	39.5	488.6	195.5
	Veljača	559.5	57.8	501.7	231.2
	Ožujak	583.2	76.3	506.9	271.6
	Travanj	652.7	74.1	578.6	312.7
	Svibanj	662.7	69.3	593.4	342.4
	Lipanj	636.5	65.8	570.7	354.9
	Srpanj	628.5	66.1	562.4	416.2
	Kolovoz	741.5	73.2	668.3	465.7
	Rujan	748.0	64.5	683.5	476.3
	Listopad	751.2	65.0	686.2	500.1
	Studenj	677.5	65.1	612.4	573.9
	Prosinac	712.9	59.3	653.6	616.4
1994.	Siječanj	720.5	56.3	664.2	620.8
	Veljača	703.2	71.5	631.7	669.4
	Ožujak	729.1	71.6	657.5	712.9
	Travanj	678.5	62.1	616.4	773.6
	Svibanj	699.1	73.0	626.1	795.4
	Lipanj	760.3	72.2	688.1	866.1
	Srpanj	848.4	66.3	782.1	976.7
	Kolovo	947.8	64.8	883.0	1,082.1
	Rujan	939.2	65.4	873.8	1,160.3
	Listopad	952.2	65.5	886.7	1,393.9
	Studenj	877.1	62.9	814.2	1,369.2
	Prosinac	902.4	74.3	828.1	1,405.0

* Podaci iz dnevnih izvješća ovlaštenih banaka iz Republike Hrvatske

Tablica 6

PREGLED KAMATNIH STOPA NBH U 1994. GODINI

U postocima, na godišnjoj razini.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ESKONTNA STOPA	14.0	14.0	11.0	11.0	9.5	9.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5	8.5
AKTIVNE KAMATE												
Kreditne kamate												
- u okviru kvota	14.0	14.0	11.0	11.0	9.5	9.5	8.5	-	-	-	-	-
- lombard	16.1	16.1	12.5	12.5	11.0	11.0	-	-	-	-	-	18.0
- za održavanje tekuće likvidnosti	18.9	18.9	14.5	14.5	12.5	12.5	14.0	14.0	14.0	14.0	14.0	-
- interventni kredit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.0	19.0	19.0
- dnevni krediti za štedne uloge	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17.0	17.0	17.0
- inicijalni krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.0	14.0	14.0
Zatezna kamata	127,8	127,8	47.1	30.0	30.0	30.0	22.0	22.0	22.0	22.0	22.0	22.0
Kamata na korištenje OR												
- do 15% (10%)	52.9	52.9	36.0	36.0	31.0	31.0	19.0	19.0	19.0	-	-	-
- iznad 15% (10%)	200,4	127,8	71.0	40.0	34.5	34.5	21.0	21.0	21.0	-	-	-
Kamata na minusno stanje žiro rn.	200,4	127,8	71.0	40.0	34.5	34.5	23.0	23.0	23.0	-	-	-
Kamata na kredite za jamstvo	200,4	127,8	71.0	40.0	34.5	34.5	23.0	23.0	23.0	-	-	-
PASIVNE KAMATE												
Obvezna rezerva	-	-	6.0	6.0	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2
Blagajnički zapisi												
- prosjek ukupno	56.4	40.9	24.8	17.3	18.7	19.0	17.0	14.0	14.0	14.0	11.8	11.6
- 7 dana	26.8	28.3	24.8	17.5	17.9	15.2	14.0	11.0	11.1	11.1	9.0	9.0
- 14 dana	52.9	26.8	24.8	17.8	18.6	18.9	19.0	-	-	-	-	-
- 30 dana	66.9	41.3	24.8	18.7	19.7	20.0	16.0	14.0	14.1	13.7	11.0	-
- 35 dana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11.0	11.9
- 60 dana	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- 90 dana	66.7	71.5	25.0	15.0	-	22.0	17.0	17.0	17.0	17.0	14.0	-
- 91 dan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.0	14.0
KAMATA NA TRŽIŠTU												
NOVCA D.D. ZAGREB	73.5	66.2	24.5	17.5	17.6	18.3	18.0	19.0	17.4	17.1	17.0	17.8

Tablica 7

ESKONTNA STOPA NBH I KAMATNE STOPE POSLOVNIH BANAKA

Na godišnjoj razini

		AKTIVNE KAMATNE STOPE NBH		PROSJEČNE AKTIVNE VAGANE KAMATNE STOPE BANAKA		PROSJEČNE PASIVNE VAGANE KAMATNE STOPE BANAKA		PROSJEČNE KAMATNE STOPE NA TRŽIŠTU NOVCA D.D. ZAGREB
		Eskontna stopa NBH	Kamatna stopa na lombardne kredite	na kredite ugovorene bez devizne klauzule	na kredite ugovorene s deviznom klauzulom	na depozite ugovorene bez devizne klauzule	na depozite ugovorene s deviznom klauzulom	
1992.	I	306.6	395.1	—	—	—	—	305.6
	II	306.6	395.1	340.9	—	88.4	—	332.5
	III	306.6	395.1	343.7	—	91.0	—	351.4
	IV	306.6	395.1	216.9	—	96.3	—	385.3
	V	435.0	575.1	485.1	—	126.7	—	479.4
	VI	934.9	1,317.2	1,045.3	—	222.9	—	1,042.1
	VII	666.7	912.2	775.7	—	194.2	—	815.6
	VIII	924.8	1,301.6	966.0	—	233.9	—	945.4
	IX	818.7	1,140.1	970.2	—	223.9	—	562.3
	X	1,286.9	1,866.3	1,658.9	—	330.7	—	1,388.2
	XI	1,889.4	2,840.1	2,268.8	20.6	464.8	5.9	2,168.9
	XII	1,889.4	2,840.1	2,332.9	20.4	434.5	5.9	2,182.3
1993.	I	987.2	1,397.7	1,370.6	33.4	331.6	5.9	1,144.1
	II	987.2	1,397.7	1,462.0	20.0	355.1	3.8	1,553.0
	III	1,355.2	1,974.8	1,821.6	20.3	386.4	4.7	1,600.8
	IV	1,355.2	1,974.8	2,023.6	24.9	483.9	5.8	1,814.4
	V	1,355.2	1,974.8	1,898.7	23.1	474.3	3.4	1,709.2
	VI	1,355.2	1,974.8	1,928.8	25.9	520.6	4.5	1,883.1
	VII	1,355.2	1,974.8	1,990.3	24.8	562.8	2.9	1,767.5
	VIII	1,355.2	1,974.8	2,005.9	25.6	560.7	4.7	1,789.4
	IX	1,926.9	4,290.9	2,578.6	27.6	777.5	4.5	2,519.4
1 - 7.	X	885.0	1,711.1	101.5	31.7	37.0	11.9	493.9
8 - 31.	X	42.6	58.3					
	XI	42.6	58.3	82.7	14.2	34.7	5.8	84.3
	XII	34.5	46.8	59.0	21.8	27.4	5.9	86.9
1994.	I	14.0	18.9	55.9	34.7	16.1	8.0	73.4
	II	14.0	18.9	53.6	23.3	14.4	8.6	66.2
	III	11.0	14.5	23.3	16.1	8.0	8.6	23.9
	IV	11.0	14.5	17.7	13.8	4.9	8.3	17.5
	V	9.5	12.5	16.5	13.8	3.8	9.3	17.4
	VI	9.5	12.5	16.2	11.9	3.7	7.3	18.3
	VII	8.5	14.0	16.4	12.3	4.2	9.3	18.4
	VIII	8.5	14.0	14.9	13.6	3.9	7.6	18.9
	IX	8.5	14.0	15.2	12.5	4.3	7.8	17.4
	X	8.5	14.0	14.5	12.1	4.9	7.6	17.1
	XI	8.5	14.0	15.7	12.8	5.0	7.5	17.0
	XII	8.5	18.0	15.4	12.0	5.0	7.0	17.8

